

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

KIRSAL ALANLARDA YAŞAYAN YEREL HALKIN KİŞİLİK TİPLERİ VE
TURİZM ALGISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Uğur PARLAK

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Nurettin AYAZ

Karabük
Haziran, 2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
TEZ ONAY SAYFASI.....	7
DOĞRULUK BEYANI.....	8
ÖNSÖZ.....	9
ÖZ.....	10
ABSTRACT	11
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	12
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	13
KISALTMALAR	14
GİRİŞ	15
ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	17
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	18
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	20
ARAŞTIRMA MODELİ VE HİPOTEZLERİ.....	21
EVREN VE ÖRNEKLEM	23
VARSAYIM VE SINIRLILIKLAR.....	24

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK, İLGİLİ KAVRAMLAR, FAKTÖRLER, KURAMLAR VE TİPOLOJİLER

1.1. Kişilik	25
1.2. Kişilikle İlgili Kavramlar	26
1.2.1. Mizaç (Huy)	26
1.2.2. Karakter.....	26
1.2.3. Benlik	27

1.3. Kişiliği Oluşturan Faktörler	27
1.3.1. Kalıtımsal Faktörler	28
1.3.2. Coğrafi ve Fiziki Faktörler	28
1.3.3. Sosyokültürel Faktörler.....	28
1.3.4. Sosyal Yapı/Sınıf Faktörleri.....	29
1.3.5. Aile Faktörü.....	29
1.3.6. Diğer Faktörler.....	30
1.4. Kişilik Kuramları.....	30
1.4.1. Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı	30
1.4.2. Carl Jung'un Kişilik Kuramı.....	32
1.4.3. Alfred Adler'in Kişilik Kuramı	32
1.4.4. Eric Fromm'un Kişilik Kuramı	33
1.4.5. Karen Horney'in Kişilik Kuramı	34
1.4.6. Harry Stack Sullivan'ın Kişilik Kuramı	35
1.4.7. Raymond Bernard Cattell'in Kişilik Kuramı	35
1.4.8. Hans Jurgen Eysenck'in Kişilik Kuramı.....	37
1.4.9. Paul Costa ve Robert McCrae'nin Kişilik Kuramı	38
1.4.10. Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Kuramı	39

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL ALANLAR, KIRSAL GELİŞİM (KALKINMA), TURİZM OLGUSU, TURİZMİN ETKİLERİ VE TURİZM GELİŞTİRME

2.1. Kırsal Alanlar	40
2.2. Kırsal Gelişim (Kalkınma)	43
2.3. Turizm Olgusu.....	45
2.4. Turizmin Etkileri	47
2.4.1. Turizmin Ekonomik Etkileri	48

2.4.2. Turizmin Toplumsal Etkileri	49
2.4.3. Turizmin Çevresel Etkileri.....	50
2.5. Kırsal Gelişimde Turizmin Rolü	51
2.6. Turizm ve Yerel Halk İlişkisi.....	52
2.6.1. Doxey'in Kızgınlık İndeksi Modeli.....	53
2.6.2. Butler'in Yaşam Döngüsü Modeli	54
2.6.3. Sosyal Değişim Süreci Modeli	56
2.7. Yerel Halkın Turizme Verdiği Desteği Etkileyen Faktörler	56
2.7.1. Sosyodemografik Faktörler.....	56
2.7.2. Mekânsal Faktörler	57
2.7.3. Ekonomik Bağımlılık	58
2.8. Yerel Halkın Turizm Gelişimine Yönelik Tutumlarını Ölçme.....	58
2.9. Turizm ve Yerel Halk İlişkisine Yönelik Araştırmalar	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIRSAL ALANLARDA YAŞAYAN YEREL HALKIN KİŞİLİK TİPLERİ VE TURİZM ALGISINA YÖNELİK ARAŞTIRMA

3.1. Araştırma Bölgesi.....	65
3.2. Araştırma Verilerinin Analizi.....	67
3.3. Araştırmanın Bulguları	69
3.3.1. Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular.....	69
3.3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	72
3.3.3. Katılımcılarının Ardahan'daki Çekiciliklere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular	73
3.3.4. Katılımcıların Kişilik Tiplerine Yönelik Bulgular	74
3.3.5. Katılımcıların Turizm Algısına Yönelik Bulgular	77

3.3.6. Katılımcıların Demografik Özellikleri ile Kişilik Tiplerinin Karşılaştırılması.....	79
3.3.6.1. Dışa Dönük Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	80
3.3.6.2. Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	81
3.3.6.3. Baskın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	82
3.3.6.4. Soğuk Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	83
3.3.6.5. Kendine Güvensiz Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	84
3.3.6.6. Kişilik Tipleri Toplamının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	85
3.3.7. Turizm Algısının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	86
3.3.7.1. Turizmin Olumlu Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	86
3.3.7.2. Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	88
3.3.7.3. Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	89
3.3.7.4. Turizmin Toplam Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	91
3.3.8. Kırsal Alanlardaki Yerel Halkın Kişilik Tipleriyle Turizm Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	92
3.4. Araştırma Hipotezlerinin Değerlendirilmesi.....	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA.....	102

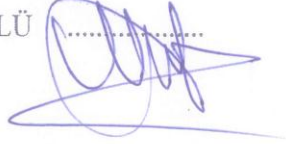
TABLolar LİSTESİ.....	116
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	118
EKLER.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	126

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Uğur Parlak'a ait "Kırsal Alanlarda Yaşayan Yerel Halkın Kişilik Tipleri ve Turizm Algısı" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı	: Doç. Dr. Nuray TÜRKER	
Danışman Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Nurettin AYZAZ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜLLÜ	

Tez Sınavı Tarihi: 18 Haziran 2018

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Uğur PARLAK

İmza

:

ÖNSÖZ

Turizm, kırsal bölgelerin kalkınmasında rol üstlenen önemli dinamik sektörlerden bir tanesidir. Bununla birlikte bir bölgede turizmin gelişebilmesi ve devamlılığı için çekicilik, ulaşılabilirlik, turizm işletmeleri yanı sıra yerel halkın desteği gerekmektedir.

Bu araştırmada Ardahan ilinde yaşayan yerel halkın kişilik tiplerine göre turizm algısının ortaya çıkarılması ve ilde turizm gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede hazırlamış bulunduğum bu tez çalışmamla memleketim olan Ardahan iline katkı sağlayabilecek olmaktan dolayı çok mutlu ve gururluyum.

Tez çalışmam sürecinde teşvik edici ve yönlendirici davranışları ile çalışma azmiyle bana örnek olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nurettin AYAZ başta olmak üzere tez jürim üyeleri olan Sayın Doç. Dr. Nuray TÜRKER ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜLLÜ hocalarıma ve her zaman desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

ÖZ

Turizm, bölgelerin kalkınmasında rol üstlenen önemli dinamik sektörlerden birisidir. Bununla birlikte bir bölgede turizmin gelişebilmesi ve devamlılığı için çekicilik, ulaşılabilirlik, turizm işletmeleri gibi turistik arz kaynakları ve yerel halkın desteği gerekmektedir.

Bu araştırmada Ardahan ilinde yaşayan yerel halkın kişilik tiplerine göre turizm algısının ortaya çıkarılması ve ilde turizm gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halktan anket tekniği kapsamında kolayda örneklem yöntemi kullanılarak 400 anket toplanmıştır.

Araştırmada yerel halkın kişilik tipleri; dışa dönük, kullanılmaya yatkın, baskın, soğuk ve kendine güvensiz olmak üzere beş boyutta şekillenmiştir. Yerel halkın turizm algısı ise turizmin olumlu etkileri ile olumsuz çevresel ve olumsuz toplumsal etkileri olmak üzere üç boyutta incelenmiştir. Ulaşılan bu boyutlar ile yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmış ve Ardahan ilinde turizm gelişimine yerel halkın bakış açısından bir çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırma sonucunda yerel halkın turizmin olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz çevresel ve toplumsal etkilerini de önemsedikleri görülmüştür. Ayrıca dışa dönük kişiliğe sahip toplum üyeleri turizmi daha çok kabul etmeye ve desteklemeye hazırdırlar.

Anahtar Kelimeler: Kırsal alanlar, turizm, kişilik tipleri, turizm algısı, Ardahan.

ABSTRACT

Tourism is one of the important dynamic sectors that play a role in the development of the regions. However attractiveness, accessibility, tourism operations and support of local people are essential for the development and sustainability tourism in a region.

The aim of this study is to reveal the residents' perceptions towards tourism according to their personality in Ardahan and to contribute to the development of tourism in the region. In order to reach research purposes, the data was collected from 400 locals living in Ardahan using a questionnaire and the convenience sampling method

It was concluded that local people's personality types can be categorized in of five dimensions as; extrovert, being prone to use, cold and lack of self-confidence. Besides, residents' perception towards tourism can be examed in three dimensions as positive impacts of tourism and negative social and environmental impacts of tourism. A framework was developed using the perceptions of local people towards tourism development in Ardahan by comparing these impacts with the demographic characteristics of local people.

The results show that local people give importance positive impacts of tourism as well as negative environmental and social impacts. Moreover, in conclusion, extraverted locals are keen to support tourism.

Keywords: Rural areas, tourism, personality types, tourism perception, Ardahan.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Kırsal Alanlarda Yaşayan Yerel Halkın Kişilik Tipleri ve Turizm Algısı
Tezin Yazarı	Uğur PARLAK
Tezin Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Nurettin AYZAZ
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	18.06.2018
Tezin Alanı	Turizm İşletmeciliği
Tezin Yeri	KBÜSBE - Karabük
Tezin Sayfa Sayısı	126
Anahtar Kelimeler	Kırsal alan, turizm, kişilik tipleri, turizm algısı, Ardahan.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Local People Personality Types and Perception of Tourism in Rural Areas
Author of the Thesis	Uğur PARLAK
Advisor of the Thesis	Assistant Prof. Dr. Nurettin AYZAZ
Status of the Thesis	Master of Tourism Management
Date of the Thesis	18.06.2018
Field of the Thesis	Department of Tourism Management
Place of the Thesis	KBÜSBE-Karabük
Total Page Number	126
Keywords	Rural areas, tourism, personality types, tourism perception, Ardahan.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ANOVA	: Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
IPARD	: Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği
N	: Evren
n	: Örneklem Sayısı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
TAYD	: Turizm Alanı Yaşam Döngüsü
TEDÖ	: Turizm Etki Değerlendirmesi Ölçeği
TDK	: Türk Dil Kurumu
TUSİAD	: Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	: Dünya Turizm Örgütü
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
σ	: Standart Sapma

GİRİŞ

Potansiyel olarak yaşam kalitesinin iyileştirilmesiyle (istihdam olanakları, vergi gelirleri, ekonomik çeşitlilik, festivaller, restoranlar, açık hava etkinlik fırsatları) ilişkili olan turizm, bazı durumlarda (kalabalık, trafik, otopark, suç oranlarının artması, fiyat artışları, ev sahibi toplum ve turist arasında sürtüşmeler ve ev sahibi toplumun yaşam şeklinin değişmesi) istenmeyen bir iş kolu olabilmektedir. Bu nedenle bir toplumda turizmin ekonomik bir gelişim stratejisi olabilmesi için yerel halkın olumlu yönde tutum ve desteği gerekmektedir (Andereck vd., 2005).

Yerel halkın turizme yönelik tutumları, bölgede turizmin gelişim sürecine doğrudan etkileyen bir durumdur. Yerel halkın turizme yönelik olumsuz bir tutum sergilediği ve turizm faaliyetleri yeteri kadar desteklenmediği bir destinasyonda yeterli gelişimin kat edilmesi mümkün değildir. Bu kapsamda turizmin etkileri konusunda yerel halkın algılarındaki (ekonomik, çevresel ve toplumsal) değişikliklerin izlenmesi önemli bir gerekliliktir (Türker ve Türker, 2014: 82).

Yalnızca kar amacı güden faaliyetlere yönelme, bir bölgede turizmin gelişmesini riske atabilir veya sonlanmasına neden olabilir. Ancak, yerel halkın turizme karşı tepkilerinin önceden ölçülmüş olması, bölgede turizm planlamacılarına destek sağlayabilir. Eğer yerli halkın turizme niçin direnç gösterdikleri veya turizmi niçin destekledikleri bilinirse turizmden kaynaklanan olumsuz sosyal etkiler en aza indirgenebilir veya bu durum karşısında alternatifler artırılabilir. Özellikle yerel halkın yaşam kalitesinin arttırılması, turizmin olumsuz etkilerinden toplumun korunmasını sağlar (Okuyucu ve Somuncu, 2012).

Turistler ziyaret ettikleri bölgede yerel halka, yerel halkta, turistlere karşı yabancı kişilerdir. Bu nedenle yerel halk ve turistler arasında samimi veya saldırgan davranış biçimleri ortaya çıkabilir. Yerel halk ve turistler arasındaki kültürel farklılıklar, turistlerin özellikleri, yerel halkın turizme karşı tutumları ve kalıplaşmış yargıları ile toplumsal yapısı gibi faktörler, bu davranış biçimlerinin ortaya çıkmasına temel oluştururlar (Şahbaz ve Karaçar, 2013).

Turizmin etkilerinin farklı algılanması durumunda yerel halk ile turistler arasında çevresel, kültürel, ekonomik ve sosyal arenalarda çatışmaların çıkması olasıdır. Turizm, bölgelerin kalkınmasında rol üstlenen önemli dinamik sektörlerden birisidir. Bununla birlikte bir bölgede turizmin gelişebilmesi ve devamlılığı için çekicilik, ulaşılabilirlik ve turizm işletmeleri gibi temel unsurlarla ilaveten yerel halkın desteği gerekmektedir.

Bu araştırmada Ardahan ilinde yaşayan yerel halkın kişilik tiplerine göre turizm algısının ortaya çıkarılması ve ilde turizm gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Doğa turizmi, eko turizm, yeşil turizm ve kırsal turizm başta olmak üzere Ardahan, tarihi ve kültürel değerleriyle birlikte sportif faaliyetlere de olanak sağlayan bir turizm gelişim bölgesi olup, turizm yönünden desteklenmesi gerekmektedir (Çimen, 2014).

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişilik, ilgili kavramlar, faktörler, kuramlar ve tipolojileri üzerine literatür bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde kırsal alanlar, kırsal gelişim (kalkınma), turizm olgusu, turizmin etkileri ve turizm geliştirme ele alınmıştır. Araştırmanın üçüncü ve son bölümünde ise kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısına yönelik araştırma hakkında tanıtıcı bilgilere ve ulaşılan bulguların yorumlarına yer verilmektedir.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Birçok toplumda turizmin gelişimini teşvik etmek, yerel halkın yaşam kalitesini artırmak anlamına gelir. Turizmi geliştirme faaliyetlerinin ana odak noktası vergi gelirleri, istihdam ve ek gelir kaynakları oluşturmakla birlikte genellikle ekonomik faydalar olarak görülmektedir. Ancak, turizm araştırmacıları, yerel halkın turizmi yalnızca ekonomik bir değer olarak değil aynı zamanda sosyal bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadırlar (Jurowski ve Gürsoy, 2004).

Turizm gelişimin yaygın olarak kabul edildiği ev sahibi toplumlarda turizm çift taraflı kılıç gibidir. Turizm sadece fayda oluşturmakla kalmaz aynı zamanda maliyet yükleyici bir özelliğe sahiptir. Bu yararlar ve maliyetler yerel halkın turizme karşı olan tutumlarını şekillendirir (Wang, Pfister ve Morais, 2006: 441). Turizm endüstrisinin uzun dönemde başarısı için, yerel halkın turizme karşı tutumlarını anlamak ve değerlendirmek önemlidir. Çünkü misafir kabul edecek ev sahibi toplumun algılarının öğrenilmesi onların tutumlarının belirlenmesi ve davranışlarını şekillendirmede yardımcı olur (Munhurrun ve Naidoo, 2011).

Günümüzde yerel halkın turizme karşı tutumu, turizm faaliyetlerine katılımı ve desteği turizmin gelişiminde birincil olgu haline gelmiştir. Bir bölgede turizmin gelişmesi ve sürdürülebilir olması için yerel halk, büyük ölçüde katılım sağlamalıdır. Yerel halkın turizme katılım sürecinde turizme yönelik bakış açısının incelenmesi önemli bir durum olarak görülebilir (Ayaz, Artuğer ve Türkmen, 2009: 104).

Bu çalışma potansiyel turizm kaynaklarına sahip olmasına rağmen henüz bir destinasyon olarak turizmle tanışmamış bir yöre konumundaki Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısı konu edinilmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmada henüz turizm ile tanışmamış bir yöre olan Ardahan ilindeki yerel halkın kişilik tiplerinin ve turizm algısının belirlenmesi ve yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Ardahan ili *Türkiye Turizm Stratejisi 2023* çalışmasında turizm gelişim koridorları içerisinde gösterilmekte ve kış turizmi geliştirilmesi öngörülen yerler arasında bulunmaktadır. Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illerini kapsayan bölgede mevcut ve potansiyel kış turizm merkezleri dikkate alınarak ve doğal, kültürel ve tarihi çekim kaynakları yakın çevredeki diğer değerlerle ilişkilendirilerek kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliğinin sağlanması öngörülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 50). Bu nedenle Ardahan ili turizmine yönelik bilimsel araştırmalar oldukça önem arz etmektedir. Bu araştırma, Türkiye Turizm Stratejisi 2023 çalışmasına destek sağlama ve turizme açılmamış kırsal bölgelerdeki yerel halkın tutumlarının ortaya çıkarılması bakımından turizm literatüründe zenginlik oluşturması hedeflenmektedir.

Misafir kabul eden/edecek bir toplumdaki yerel halkın kişilik tiplerinin farklı olması muhtemeldir. Bu bağlamda ilk defa turizmle tanışacak toplumlarda kişilik tiplerinin belirlenmesi ve bu kişilik tiplerinin turizm algısının tespit edilmesi turizm sürecinin başlatılmasında büyük önem arz eder. Turizmi destekleyecek kişilik tiplerinin belirlenmesi ve bu kişilerin turizm gelişimine katkı sağlamak için oluşturulacak turizm konseylerinde sürükleyici paydaşlar olarak öne çıkartılması bir toplumda turizm gelişiminde heyecan ve sinerji oluşturması bakımından dikkate alınmalıdır.

Ardahan ilinde yaşayan yerel halkın kişilik tiplerine göre turizm algısında farklılıklar meydana gelmesi muhtemeldir. Ardahan ilinde yaşayan bireylerin kişilik tiplerinin profilini çıkarmak ve bu kişilik tiplerine göre turizm algısını belirlemek Ardahan'da turizmin gelişmesi durumunda politikacılar ve turizm planlayıcılarına yol gösterici olması sebebiyle büyük önem arz etmektedir.

Bir toplumdaki bireyler, fiziksel görünüşlerindeki farklılıklarla birlikte benlik, karakter, davranış ve tutumları itibariyle birbirlerinden oldukça farklıdırlar. Bu kapsamda hareketleri, tutumları ve fikirleri de birbirlerinden farklıdır (Türkmen, 2013). Bir yöre veya bölgede yerel halkın turizme yönelik tutumlarının turizm gelişimi ile doğrudan ilişkisi vardır. Yerel halkın turizme yönelik olumlu tutumları turizm gelişiminde daha fazla fırsat oluştururken olumsuz tutumlar, turizmin büyümesini engeller (Bahae, Pisani ve Shavakh, 2014). Bu bağlamda turizm planlanmasında yerel halkın görüşüne olumlu yöne çevirebilecek her türlü destek oldukça önemlidir. Yerel halkın desteklemediği bir turizm planının başarılı olma ihtimali de oldukça düşüktür. Bu araştırmada yerel halk içerisindeki turizmi destekleyecek kişilik tiplerinin belirlenmesi ve bu kişilik tiplerinin yapılacak olan turizm yatırımlarında dikkate alınması önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bilimsel bir araştırma sürecinde *neyin, niçin yapılmak istenildiğinin* açıklanmasından sonraki aşama olan, yöntem belirleme aşamasında araştırmacı tarafından yapılmak istenilenin *ne zaman, nerede, ne ile ve nasıl gerçekleştirileceği* belirtilmelidir (Ural ve Kılıç, 2011: 17).

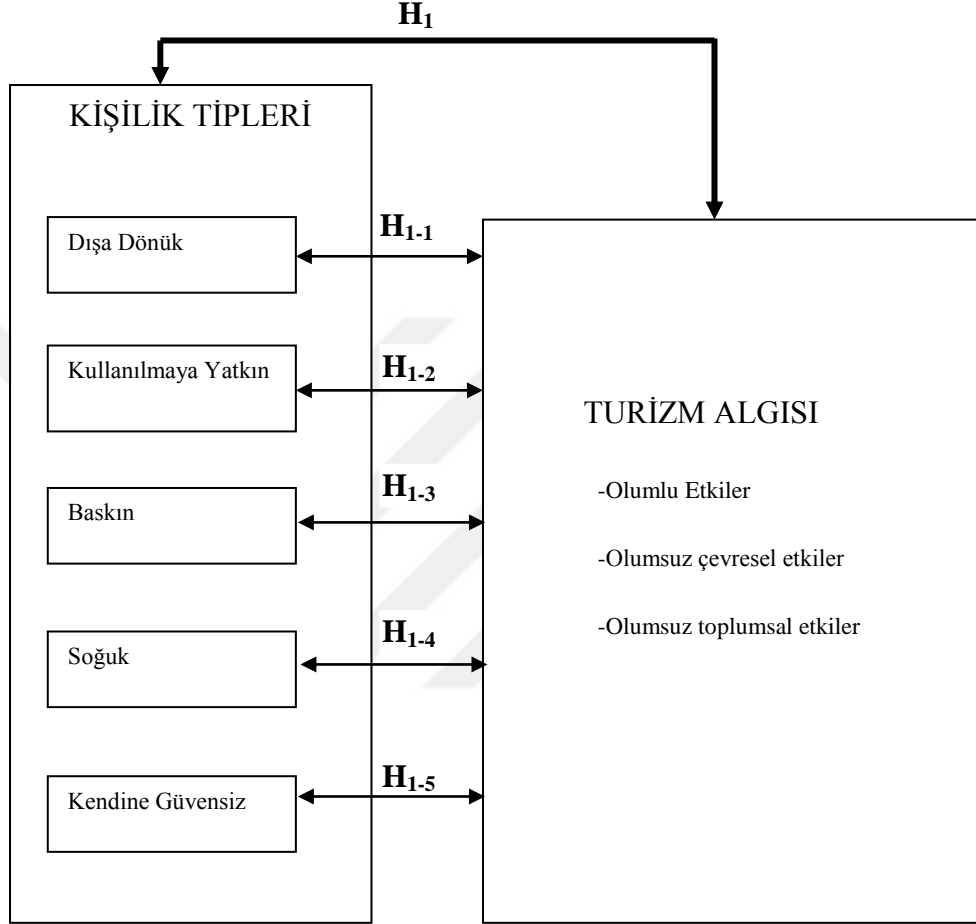
Bu tez çalışması, kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırma tarama modeli üzerine kurgulanmıştır. Araştırmada mevcut durum; sayılı analize dayalı olarak nicel araştırma yöntemi kapsamında ortaya konulmuştur.

Araştırmaya ilişkin veriler, anket tekniğinden yararlanılarak toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket içerisinde yer almakta olan kişilik ölçeği ile ilgili yargılar, Türkmen (2013)'in çalışmasından uyarlanarak hazırlanmıştır. Yerel halkın turizm algısının ortaya çıkarılmasında ise Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçek baz alınmış ve Ardahan iline uyarlanmıştır.

Anket formu üç bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin (yaş, cinsiyet, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu ve aylık gelir) belirlenmesinde sınıflandırma ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin ikinci bölümünde yerel halkın kişilik tiplerinin ve üçüncü bölümde yerel halkın turizm algısının belirlenmesinde aralıklı ölçek kullanılmıştır. Aralıklı ölçek olarak 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçek aralıkları; "1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde belirlenmiştir.

ARAŞTIRMA MODELİ VE HİPOTEZLERİ

Bu araştırmada kırsal bölgelerde yaşamakta olan yerel halkın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi bağlamında araştırma modeli Şekil 1’ de öngörülmüştür.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırmada öngörülen model kapsamında araştırma hipotezleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir. Hipotezler için kişilik tipleri bağımsız değişken, turizm algısı bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

H₁: Kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁₋₁: Dışa dönük kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1.2}: Kullanılmaya yatkın kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1.3}: Baskın kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1.4}: Soğuk kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1.5}: Kendine güvensiz kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma kapsamında öngörülen hipotezlere ek olarak yerel halkın demografik özellikleri ile kişilik tipleri ve turizm algısı arasında bir farklılığın bulunup bulunmadığının tespiti kapsamında aşağıdaki araştırma sorularının test edilmesi öngörülmüştür:

-Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumu) ile kişilik tipleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

-Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumu) ile turizm algısı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın evrenini Ardahan ilinin merkezinde yaşamakta olan yerli halk oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Ardahan ilinin merkez nüfusu 38.181 kişidir. Araştırmada bu evreninin tamamına ulaşabilmek mümkün olmadığından örneklem yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada örneklem sayısının belirlenmesinde Ryan (1995) tarafından yapılan çalışmada kullanılan aşağıdaki örneklem formülü esas alınmıştır (Ayaz, 2009: 108).

n= Örneklem sayısı

N= Evren

NPq

P= Topluluk oranı veya tahmini

n= $\frac{NPq}{(N-1)B^2 + Pq}$

q= 1-P

$(N-1)B^2 + Pq$

B= Katlanılabilir hata oranı

Z^2

Z= İstenilen güven aralığı

N= 38.181

38.181 x (0,5) x (0,5)

P= 0,5

n= $\frac{38.181 \times (0,5) \times (0,5)}{(38.181-1) \times (0,05)^2 + (0,5) \times (0,5)}$ =384

q= 0,5

$(38.181-1) \times (0,05)^2 + (0,5) \times (0,5)$

B= 0,05

$(1,96)^2$

Z= 1,96

Bu araştırma için yapılan hesaplamalar sonucunda örneklem sayısı; 384 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte araştırma, 400 katılımcı üzerinden toplanan veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

VARSAYIM VE SINIRLILIKLAR

Turizmde potansiyele sahip olan ancak gelişim sürecini tamamlamamış kırsal alanlardan birisi Ardahan ilidir. Ardahan ilinde turizm gelişimine yerel halk perspektifinden destek sağlama düşüncesiyle hazırlanan ve yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bu tez çalışması için varsayım ve sınırlılıklar şu şekilde öngörülmüştür:

- Araştırma kapsamında yerel halkın kişilik tipi ve turizm algısının belirlenmesi için geliştirilen ölçeğin geçerli olacağı varsayılmıştır.
- Araştırma verilerinin toplanması bağlamında Ardahan ilinde yerel halka ulaşabilmek için en uygun zamanın Şubat-Mart 2018 ayları olacağı varsayılmıştır.
- Araştırma kapsamında yerel halkın kişilik tipleri turizm algısının belirlenmesi çalışma için geliştirilen ölçekteki ifadelerle sınırlıdır.
- Araştırma, Şubat-Mart 2018 tarihleri arasındaki katılımcıların görüşleriyle sınırlıdır.
- Araştırma, faktör analizi kapsamında ulaşılan 5 boyut (dışa dönük, kullanılmaya yatkın, baskın, soğuk, kendine güvensiz) kişilik tipi ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK, İLGİLİ KAVRAMLAR, FAKTÖRLER, KURAMLAR VE TİPOLOJİLER

1.1. Kişilik

Modern psikolojide kişilik kavramı geniş kapsamda ele alınmakta ve farklı kuramlara göre farklı tanımlara rastlanabilmektedir. Bu yüzden psikologların hem fikir olduğu bir kişilik kavramı mevcut olmamakla birlikte kişilik çoğunlukla *“bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimi”*; *“bir kişinin kendine özgü karakterini oluşturan özelliklerin veya niteliklerin birleşimi”*; *“belirli bir kişiyle ilgili durum veya gerçek”* ve *“bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet”* olarak tanımlanmaktadır (Şentepe ve Güven, 2015: 27; www.merriam-webster.com; www.tdk.gov.tr).

Her bireyi hayatın durumlarına adaptasyonunu sağlayan düşüncelerin, duyguların ve davranışların ayırıcı ve kalıcı kalıpları olarak görülen (Jani, 2011: 90) kişilik; bireyleri duygu, düşünce ve davranış gibi psikolojik tepkiler ve farklılıkları belirleyen yalnızca yaşanan zaman içerisinde bulunan biyolojik durum ve sosyal ortamla açıklanamayan süreklilik gösteren eğilimler ve özellikler, belirli bir kişinin bedensel ve zihinsel özelliklerinde görülen farklılıklar ve bu farklılıkların insanların düşünce ve davranışlarına yansıma biçimi olarak da görülmektedir (Taymur ve Türkçapar, 2012: 155; Durna, 2004: 192).

Bu tanımlamalar kapsamında kişilik, ayırt edici, farklılıkları ortaya koyan, gelecekteki davranışlara yön veren değişmez özellikler olup, uzun süreli, tutarlı, tipik, içsel nedenli ve kişiye özgü niteliklerdir. Kişilik, bireylerin karakterinin vazgeçilmez bir unsuru olduğu için, bireyin ailesini, sosyal çevresini ve içerisinde bulunduğu toplumu etkiler. Kişilik bireyin öğrenme kapasitesi, yetenekleri ve algısı üzerinde etkiye sahiptir. Bireye özgü bir olgu olması, sürekli ve dinamik olması nedeniyle kişiliğin karmaşık bir yapısı bulunmaktadır (Tuna ve Türkmen, 2013: 58-59).

1.2. Kişilikle İlgili Kavramlar

Kişilik kavramını daha iyi anlayabilmek adına kişilikle ilgili olan mizaç (huy), karakter ve benlik kavramlarının irdelenmesi önerilmektedir (Soysal, 2008: 6).

1.2.1. Mizaç (Huy)

Kişilik bağlamında irdelenmesi gereken ilk kavram mizaçtır. Huy olarak da adlandırılabilen mizaç; insandan insana farklılık gösteren ve biyolojik etkilerle meydana gelen duygusal veya davranışsal özelliklerdir (Taşdöven, Emhan ve Dönmez, 2012: 168).

Mizacın güçlü biyolojik temele sahip ve çocukluğun ilk dönemlerinden itibaren ortaya çıkan kalıcı bir olgu olduğu, bebeklikten yetişkinliğe doğru gelişen süreçte bireyler arasında farklı özellikler gösterdiği ve çevreyle olan ilişkileri etkilediği düşünülmektedir (www.gelisimpsikiyatri.com).

Beden yapısının mizaca önemli etkilerinin olduğunu iddia eden Hipokrat, mizacı neşeli mizaç (heyecanlı, iyimser, atılgan, hareketli, ümitli ve neşelidir ve ilgi alanları kolayca değişen); soğukkanlı mizaç (sakin, soğukkanlı, ağırbaşlı, tembel, fazla neşeli olmayan ve kuvvetli kişiliğe sahip olan); kızgın mizaç (sakinleşmesi zor olan, kuvvetli, heyecanlı ve kolayca sinirlenen) ve melankolik mizaç (sıkıcı, kederli, hareketsiz, üzüntülü, alıngan, endişeli ve zayıf kişiliğe sahip olan) olmak üzere dört grupta değerlendirmiştir (Türkmen, 2013: 16).

1.2.2. Karakter

Kişilikle ilişkili olarak ele alınması gerektiği düşünülen ikinci kavram karakterdir. Karakter; bir insanın aklı, düşünceleri, fikirleri, güdüleri, niyetleri, mizacı, kararı, davranışı, hayal gücü, algısı, duyguları, sevgisi ve nefreti de dâhil olmak üzere bir kişiyi tanımlayan niteliklerin toplamıdır (www.ashp.org).

Karakter; insanın içerisinde bulunduğu çevrede geçerli olan ahlak kurallarını ve değer yargılarını kullanım biçimi olarak tanımlamakta; çevre, aile, okul gibi ortamlarda çocukluktan itibaren karakterin biçimlenmeye başladığı ve ahlaki bir değer taşıdığı düşünülmektedir (Biçer, 2013: 405-406). Karakterin çoğu zaman insanın kişiliğinde doğuştan var olan ve çevrenin etkisi ile ortaya çıkan eğilimler olduğu öngörülmektedir (Pelit, Türkmen ve Yarmacı, 2010: 10).

Karakter, çoğu zaman “mizaç”, “huy” ve “kişilik” kavramıyla karıştırılmakta ve kişilikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Oysaki kişilik kavramı, karakteri de kapsayan ve bireyin kendisine özgü ruhsal ve fiziksel özelliklerini bir araya getiren daha kapsamlı bir kavramdır (Sayar, 2000).

1.2.3. Benlik

Kişilikle ilişkili olarak ele alınması gereken üçüncü kavram benliktir. Benlik, bireyin kendisiyle ilgili fikri veya görüşüdür (<https://dictionary.cambridge.org>). Türk Dil Kurumu (TDK), benliği “bir kimsenin öz varlığı, kişiliği, onu kendisi yapan şey, kendilik, şahsiyet ve kendi kişiliğine önem verme, kişiliğini üstün görme, kibir ve gurur” olarak tanımlamaktadır.

Kişinin kendisiyle ilgili inanç, algı ve tutumlarını içeren benliğin meydana gelmesi, yaşam boyunca devam eden bir süreçtir. Kişinin kendi kendisini daha iyi tanımasıyla gelişir. Bireyi birey yapan ve diğer bireylerden ayıran duygular, tutumlar ve davranışlar benliği oluşturur. Bireyin kendisini nasıl gördüğü ve nasıl değer biçtiği ile yakinen ilgilidir (Altunay ve Öz, 2006: 47).

Benlik, bütün insanların gelişim süreçleri içerisinde ailesi ve diğer insanlarla oluşturdukları etkileşimleri ve deneyimleri sonucunda geliştirmiş oldukları örgütlenmiş bir duygu, düşünce ve davranış ağıdır. Bireyin çevresi ve diğer insanlarla etkileşim kurdukça yeteneklerinin farkına varması, olumlu veya olumsuz değerlendirmeler yaparak kendisine amaç ve hedefler belirlemesiyle edinmiş olduğu ve farkına vardığı özellikleri ve zenginliklerinin algısal bir şemasıdır (Hiçdurmaz ve Öz, 2011: 69).

1.3. Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişilik, sadece kalıtsal özelliklerle oluşan bir durum olmayıp, bireyin çevresindeki sosyal olaylara da bağlıdır (Soysal, 2008: 7). Bu açıdan kişilik, kişinin yaşamındaki alışkanlık ve özelliklerinin davranışlarına yansımalarının gözlemlenmesi olarak da görülebilir. Kişilik, kalıtsal yapının çevre ile karşılıklı olarak etkileşime girmesi sonucunda oluşur ve içerisinde bulunan toplumun özelliklerini yansıtması yönüyle çok boyutlu özelliğe sahiptir. Bu anlamda kişiliği oluşturan kalıtsal, coğrafi ve fiziki, sosyokültürel, sosyal yapı ve sosyal sınıf, aile ve diğer faktörler olmak üzere altı grupta değerlendirilmesi öne çıkartılmaktadır (Türkmen, 2013: 17):

1.3.1. Kalıtımsal Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörlerin başında kalıtımsal faktörler gelir. Kalıtım, çevrenin etkisiyle bireyde köklü olarak değişime uğramayan özelliklerin anne ve babanın kromozomlarıyla gelecek kuşaklara aktarılan özellikleridir. Bu nedenle birey ailesine ait kalıtımsal özellikleri de taşır (Soysal, 2008: 7). Bireyin boyu, saç rengi, yüz hatları, cinsiyeti, göz rengi gibi fiziksel özellikleri, kan grubu, gelecekte yakalanabileceği hastalıklar gibi taşıdığı genetik özellikleri yanı sıra kişilik özellikleri aileden gelen temel kalıtımsal özellikleridir (Çetin ve Beceren, 2007: 113). Bireyin kişiliğinin şekillenmesinde kalıtım, bütün psikolojik özelliklerin temel faktörüdür (Bozkurt, 2005: 97). Kişilerin bedensel yapısıyla ilgili olarak boy, iskelet, kilo, göz-ten-saç rengi, duygusallık, heyecanlılık, direnme, karşı koyma, zekâ durumu ve dayanıklılık gibi birçok bedensel, kısmen olarak da duygusal ve zihinsel özelliklerde kalıtımsal yapının payı yüksektir (Türkmen, 2013: 18).

1.3.2. Coğrafi ve Fiziki Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörlerin ikincisi coğrafi ve fiziki faktörlerdir. İnsanlar hayatlarını devam ettirmek zorunda oldukları fiziki ve coğrafi konum, kişilik özelliklerinin oluşmasında oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Coğrafyanın, bireylerin yaşadıkları toplumundaki antropolojik yapısı ve kültürü üzerinde etkisinin olduğu ve kişiliğin oluşmasında bireylerin bulunduğu coğrafi çevrenin şekillendirdiği düşünülmektedir. Örneğin, soğuk ve karasal iklimin hâkim olduğu bölgelerde yaşayan insanların donuk ve sert mizaçlı, kıyı kesimlerde ve sıcak iklimin hâkim olduğu alanlardaki insanların duygusal tutumlarının daha çabuk değiştiği ve daha yumuşak mizaca sahip oldukları yönündedir (Bozkurt, 2005: 98; Çetin ve Beceren, 2007: 117).

1.3.3. Sosyokültürel Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen faktörlerin üçüncüsü olarak sosyokültürel faktörler kabul edilmektedir. Kişinin ait olduğu ailesi, toplum, ulus ve uygarlık toplumsal çevrenin etkisindedir. Bireyin içerisinde bulunduğu toplumun bir üyesi olarak kabul görmesi, toplumsallaşma süreci olarak görülmekte ve içerisinde bulunduğu toplumun kurallarını benimseyerek belirli bir kültürel yapı içerisinde hareket etmesi beklenmektedir (Soysal, 2008: 7). Bireyin içerisinde bulunduğu

sosyokültürel yapı tarafından benimsenen kalıplaşmış davranışları sergilemesi ve toplumun bakış açısını bilerek hareket etmesi kişiliği şekillendirir. Bu nedenle bireyin içerisinde yaşadığı sosyokültürel çevreyle etkili ve yeterli uyum sağlanması oldukça önemlidir (Çetin ve Beceren, 2007: 114-115).

Bireyler doğuştan getirmiş oldukları çoğu kişilik özellikleri öncelikle içinde yaşadığı toplumun değerlerini algılamaya başlamasıyla yavaş yavaş davranışlarına yansır. Bu nedenle kişilerin içerisinde buldukları sosyokültürel yapıdan kazandıkları öğrenimler, bireyin kişiliğini belirlemede önemli bir etkiye sahiptir (Türkmen, 2013: 19).

1.3.4. Sosyal Yapı/Sınıf Faktörleri

Kişiliğin oluşumunu etkileyen dördüncü faktör olan sosyal sınıf/yapı, bireylerin yaşam biçimi, tüketim alışkanlıkları, eğitim imkânları, düşünce ve eğilimlerini kapsar (Bozkurt, 2005: 97-98; Çetin ve Beceren, 2007: 116). Bu nedenle bir bireyin kişiliğini anlayabilmek için geçmişte ve şu anda yer aldığı sosyal grupları/yapıları bilmek önem arz eder. Çünkü bireylerin toplumsal yaşamda mensubu oldukları sosyal sınıflar ve içerisinde yer aldıkları alt kültürler de kişiliğin oluşmasında oldukça etkilidir (Türkmen, 2013: 20). Kişilerin, içerisinde yer aldıkları sosyal yapı ve sosyal sınıf içerisinde ki diğer bireylerle etkileşim kurmaları kişiliğinin önemli bir parçasıdır. Bireyin çevresindeki bireyler, gruplar ve örgütler içerisindeki farklı sosyal sınıflara mensup kişilerle kurduğu etkileşime göre kişilikleri farklılık gösterir (Kaşlı, 2009: 16).

1.3.5. Aile Faktörü

Kişiliğin oluşumunu etkileyen beşinci faktör olarak yetiştiği aile ortamı oldukça önemlidir. Aile ortamında, anne ve babaların davranışları örnek davranışlar olarak algılanır ve çocuk tarafından benimsenir. Çocuklar, bazı tutum ve davranışları, anne ve babalarını gözlemleyerek öğrenirler. Demokratik bir yapıya sahip olan anne babanın çocuklarının daha objektif düşündüğü, daha rasyonel davranışlar sergilediği ve çevresindeki insanlarla daha kolay ve iyi ilişkiler kurdukları tespit edilmiştir (Saritaş, 1997: 532). Kişiliğin gelişiminde ilk merkez olarak aile ortamı, sosyalleşme sürecinde önemli bir etkidir. Anne ve babanın tutumu çocuğun zihinsel yapısının biçimlenmesinde önemli bir etken olduğu saptanmıştır (Özdemir vd., 2012: 568; www.merih.net).

1.3.6. Diğer Faktörler

Kişiliğin oluşumunu etkileyen kalıtsal, coğrafi ve fiziki, sosyokültürel, sosyal sınıf/yapı ve aile faktörünün dışında kişiliğin şekillenmesinde etkili olan diğer faktörler; kitle iletişim araçları, doğum sırası, bireylerin içinde yaşadıkları sosyal yapı ve sosyal sınıflardaki yetişkinlerin özellikleri, annenin gebelik aşamasında ve doğum sürecinde yaşadıkları, içinde buldukları ortamlar, gebelik sürecinde yaptıkları ultrason sayısı şeklinde ifade edilmektedir. Özellikle gebelik sürecinde sakin ve huzurlu bir dönem geçiren annelerin bebekleri sakin ve kolay iletişim kurulabilen bireyler olduğu tespit edilmiştir (Çetin ve Beceren, 2007: 117; Kaşlı, 2009: 17; Türkmen, 2009: 20).

1.4. Kişilik Kuramları

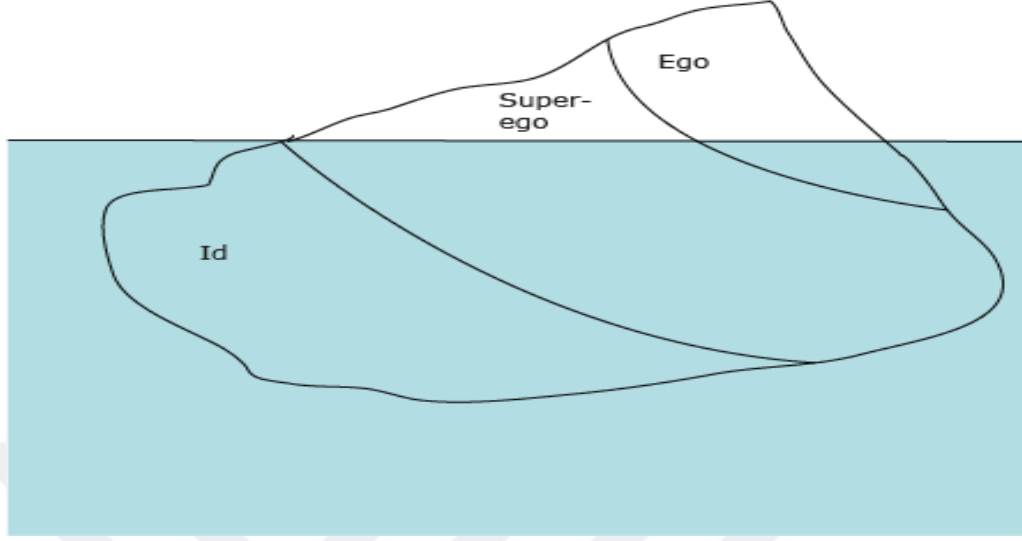
İnsanların birbirinden farklı olan düşünce, duygu ve inanç gibi karmaşık özelliklerini açıklamak için kişilik kuramları geliştirilmiştir. Bununla birlikte kişiliğin karmaşık bir süreç olmasından dolayı, birbirinden farklı kişiliklere göre özel kuramlar ortaya çıkmıştır. Bu kuramlar, karmaşık olan davranışların açık ve kısa olarak açıklanmasını sağlama, bilgilerin anlamlı bir bütün haline getirme, yeni bilgiler ve görüşler oluşturma ve araştırmaların teşvikine olanak sağlama bakımından önem arz eder (www.psikolojik.gen.tr).

Bu bölümde Sigmund Freud, Carl Jung, Alfred Adler, Eric Fromm, Karen Horney, Harry Stack Sullivan, Raymond Bernard Cattell, Hans Jurgen Eysenck, Paul Costa ve Robert McCrae, Leonard Horowitz ve Lynn Alden tarafından geliştirilen kişilik kuramları şu şekilde özetlenmiştir:

1.4.1. Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı

Sigmund Freud, kişilerin farkında olmadan bilinçdışı güçler tarafından yönetildiklerine dair görüşünü ortaya atmış, kişilerin dürtüler/içgüdüleri tarafından doğuştan getirdiği güçler tarafından güdülendiğini öne sürmüştür. Beden herhangi bir gereksinim (susamak, acıkmak vb.) hissettiği zaman harekete geçmesi olarak tanımlanan içgüdünün gereksinimin artması durumunda heyecan veya gerilim biçiminde algılanan psikolojik bir duruma dönüştüğünü savunmuştur (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 15-19).

Freud'a göre kişilik “id”, “ego” ve “superego” (Şekil 2) birleşiminden meydana gelmektedir (<http://erzurumram.meb.k12.tr>).

Şekil 2: Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı
(<http://www.open.edu>.> Erişim Tarihi: 15.02.2018).

“İd”, ilkel dürtüleri (susuzluk, öfke, açlık ve anında tatmin olma isteği vb.) içeren kişilik parçasıdır. Temel ihtiyaçların karşılanmasını öngörür. Bireyler “id” ile doğar ve diğer şartlarını gözetmeksizin, o sırada kendini iyi hissettiren her şeyi ister (www.readwritethink.org).

Ego, gerçeklikle uğraşmaktan sorumlu kişilik unsuru olup id'den gelişir ve id'in dürtülerinin gerçek dünyada kabul edilebilir bir şekilde ifade edilebilmesini sağlar. İd'in arzularını gerçekçi ve sosyal açıdan uygun yollarla tatmin etmeye çalışan gerçeklik ilkesine (bir eylemin zararlarını ve faydalarını, dürtülere müdahale etmeye veya terk etmeye karar vermeden önce tartmak) dayanır (www.verywell.com).

Süpergo, bir kişinin aile içerisinde ve toplumda öğrendiği ahlaki düşünceleri içerir. Ahlaki açıdan yanlış olduğunu düşünülen şeyler veya doğru bir şeyler yapıldığında suçluluk veya gurur hissi verir (wps.ablongman.com).

1.4.2. Carl Jung'un Kişilik Kuramı

Sekiz kişilik tipine dayanan bir teori geliştiren bir psikiyatrist olan Carl Jung, Sigmund Freud'un bulguları ve çalışmalarından oldukça etkilenmiştir. Jung; düşünce, his, algı ve sezgi olmak üzere dört fonksiyon belirlemiş ve bunların etrafında Tablo 1'de gösterilen sekiz kişilik tipi oluşturmuştur.

Tablo 1: Carl Jung' un Sekiz Kişilik Tipi

Dışa Dönük Düşünme	İnsanlar dünyayı karmaşık ve katı fikirlerle görebilirler, ancak bu karmaşık olanları çoğu zaman başkaları tarafından alınmış veya devredilmiştir. Bu insanlar genellikle matematik ve fen alanlarında çalışırlar.
İçe Dönük Düşünme	İnsanlar, dünyanın öznel ve yaratıcı bir şekilde nasıl çalıştığını görüyorlar. Bu analiz, iç bilgiyi temel alır. Bu insanlar genellikle bilim alanında da çalışırlar.
Dışa Dönük Hissetme	İnsanlar, kararlarını olgusal, bilinen bilgilere dayandırır. Değerlendirmelerini sosyal değerler ve inançlar üzerine şekillendirirler. Bu insanlar genellikle iş alanlarında ve siyasette çalışırlar.
İçe Dönük Hissetme	İnsanlar duygularını hislere ve inançlara dayanır. Bu insanlar genellikle sanat alanında çalışırlar.
Dışa Dönük Algılama	İnsanlar dünyayı gözlemler ve gerçeği yorumlar. Neler olup bittiğini gözlemlerler ve gözlemlerini sonuçlandırır. Diğer görüşlerden etkilenmezler. Bu insanlar genellikle gurme veya eleştirmen olarak çalışırlar.
İçe Dönük Algılama	İnsanlar bir şey için gizli bir mesaj veya anlam arar. Sadece tek bir şeye bakmazlar ve bunun bir sebebi olmadan orada olduğunu görürler. Bu anlamlar iç düşünceye dayanmaktadır. Bu insanlar genellikle sanat alanında çalışırlar
Dışa Dönük Sezgi	İnsanlar nesnelere anlamlarını, duygular yerine gerçeklere dayandırır. Duygularından kaçınırlar. Bu tür insanlar genellikle mucitlerdir.
İçe Dönük Sezgi	İnsanlar genellikle iç arzularına odaklanırlar. Öznel fikirlere sıcak bakmaktadırlar. Bu insanlar genellikle sanatçı veya din adamları olarak çalışırlar.

Kaynak: <https://sites.google.com> adresinden uyarlanmıştır [Erişim Tarihi: 29.04.2017].

1.4.3. Alfred Adler'in Kişilik Kuramı

Alfred Adler, bir kişinin değersiz olduğu düşüncesini anlatan aşağılık kompleksi kavramını kişilik kuramlarına taşımıştır. Çocukluk gelişiminde sosyal bağlantıların önemini vurgulamıştır. Bu kapsamda mesleki görevler (kariyer), toplumsal görevler (arkadaşlık) ve sevgi görevleri (uzun vadeli bir ilişki için samimi bir ortak bulma) olmak üzere üç temel sosyal görevi belirlemiştir (www.boundless.com).

Adler insanların diğer insanlarla iletişim kurmak için doğuştan gelen bir potansiyele sahip olduğunu ileri sürmüştür ve bu olguyu sosyal ilgi olarak tanımlamıştır. Adler'e göre her birey yoğun eksiklik duyguları ile yaşama başlar. Bu duygular evrensel olduğu için normal olarak karşılanmalıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 43-47). Bununla birlikte Adler, güç seviyelerine dayalı ve insanları tanımlayan dört farklı psikolojik kişilik tipini Tablo 2'de gösterilen biçimde özetlemiştir:

Tablo 2: Adler'in Psikolojik Kişilik Tipleri

Baskın Tip	Alıcı Tip	Kaçman Tip	Sosyal Faydalı Tip
Bu tip, üstünlük kurmak için diğer bireylere baskı yaparlar. Onların başkalarını yolundan çekmelerine neden olan gücü vardır. Bu tip kişiler, zorbalılar, sadistler, alkolikler vb.	Bu tip kişiler duyarlıdır ve etrafındaki insanlara duvar örerler. Düşük güç seviyesine sahiptirler. Hayat zorluklarıyla onlara yardım etmeleri için başkalarına bağımlıdır.	Bu insanlar hayattan kaçınarak hayatta kalanlardır. En düşük güç seviyelerine sahiptirler. Genellikle kendi dünyalarında yaşayan, psikotiklerdir.	Bu tip kişiler sağlıklı bireylerdir. Doğru güce sahiptirler ve başkalarına karşı ilgilidirler.

Kaynak: <https://sites.google.com> adresinden uyarlanmıştır [Erişim Tarihi: 29.04.2017].

1.4.4. Eric Fromm'un Kişilik Kuramı

Fromm, kişilik özelliklerinin tüm davranışların temelini oluşturduğunu ve kişinin kendisini dünyayla ilişkilendirdiği ya da kendisini dünyaya yönlendiren güçlü kuvvetler olduğunu ileri sürmüştür. Kişiliğin özelliklerini dört tanesi verimsiz ve bir tanesi verimli olmak üzere beşe ayırmıştır. Verimsiz kişilikleri alıcı, sömürücü, istifleyici ve pazarlayıcı; verimli kişilikleri ise üretim eğilimli bireylerle ilişkilendirmiştir (Schultz, 1976: 96-97). Beş kişilik tipinden her birinde ortaya çıkan farklı özelliklerin hem olumlu hem de olumsuz yönlerine dikkat çekmiştir. Bununla birlikte, insanların birden fazla karakter özelliklerini sergileyebileceğine ve kişiliklerin farklı yönelimlerin birleşiminden oluşabileceğine dikkat çekmiştir (www.verywell.com). Eric Fromm' un kişilik tipleri Tablo 3'te detaylı bir biçimde tanımlanmıştır.

Tablo 3: Eric Fromm'un Kişilik Tipleri

Alıcı Eğilim	Birey çevresinden kendisine yardım edilmesini bekler. Her şeyi başkalarından bekler.
Sömürücü Eğilim	Bu kişiler hayatlarını diğer insanları sömürmekle geçirir. Üstelik diğer insanları sömürmeleri kendilerinin hakları olduğunu savunurlar.
İstifleyici Eğilim	Bu birey toplayıcıdır. Bu birey dış dünya için tehlikelidir. Birey Kendisini korumak için her şeyi biriktirme ve saklama eğilimi gösterir.
Pazarlayıcı Eğilim	Birey başarılı olabilmek için kendini sürekli olarak pazarlama davranışı göstermektedir. “Ben sizin istediğiniz gibi bir bireyim” mesajını vermektedir.
Üretici Eğilim	Olumlu olan tek eğilim türüdür. Başkalarını sever, üretir, yenilikçidir. Başkalarına yararlı olma ve yapıcı olma en önemli amacıdır.

Kaynak: <http://erzurumram.meb.k12.tr> adresinden uyarlanmıştır [Erişim Tarihi: 29.04.2017].

1.4.5. Karen Horney'in Kişilik Kuramı

Horney, kişilerin davranışlarında çevresel etkenlerle birlikte bireylerin olumsuz yaşantılarının kusurlu olmasından ortaya çıkacağı savunmuştur (Türkmen, 2013: 27-28). Çocukluğunda sevgi ihtiyacı karşılanmayan bireylerin ailelerine karşı temel düşmanlık geliştirdiği ve temel kaygıdan uzaklaştığını belirtmiştir. Temel kaygı ile mücadele durumuna göre bireyleri; insanlara yönelme, insanlara karşı olma, insanlardan uzaklaşma şeklinde kategorize etmiştir (www.ivcc.edu).

Bireyin insanlara yönelmesini kendini diğer insanlara layık hissetmek için çaba gösterme ve bunu kazanmanın tek yolunun başkalarının kabulü yoluyla olduğuna inançla; insanlara karşı olmayı patron gibi davranma, talepkar, bencil ve zalimlikle; insanlardan uzak durmayı ise asosyal davranışlar ve başkalarına kayıtsız kalmayla açıklamıştır. Tablo 4’ te Horney’ in kişilik şeması ve kaygı ile başa çıkmanın üç yolu gösterilmiştir.

Tablo 4: Karen Horney'in Kaygıyla Mücadele Yöntemleri

İnsanlara Yönelme	İnsanlara Karşı Olma	İnsanlardan Uzaklaşma
Kendilerini diğer insanlara layık hissetmek için uğraşır ve bunu kazanmanın tek yolunun başkalarının kabulü yoluyla olduğuna inanabiliyor	Bu kişiler, haysiyetli, istekli, bencil ve hatta acımasız kişiliğe sahiptirler.	Bu bireyler asosyal davranışlarla dolu kişilik tarzı ve başkalarına neredeyse kayıtsız kalma özelliklerine sahiptirler.

Kaynak: <https://sites.google.com> adresinden uyarlanmıştır [Erişim Tarihi: 05.04.2017].

1.4.6. Harry Stack Sullivan'ın Kişilik Kuramı

Harry Stack Sullivan kişiliğin, sosyal bir çevrede oluştuğunu ve bireyin diğer bireyler olmadan kişiliğe sahip olamayacağını ve sağlıklı birey gelişiminin kişinin diğer bireylerle yakınlaşma yeteneğine dayandığını savunmuştur (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 134-135). Sullivan "Çağlar" olarak adlandırdığı kişiliğin gelişim aşamalarını Tablo 5'te gösterilen biçimde bebeklik, çocukluk, gençlik, ergen öncesi dönem, erken ergenlik ve geç ergenlik olmak üzere altı gelişme evresinde incelemiştir:

Tablo 5: Harry Stack Sullivan'ın Kişilik Gelişim Aşamaları

Evre	Yaş	Hayat Arkadaşı	Kişiler Arası Süreç	Öğrenmeler
Bebeklik	0-2	Anne	Hassaslık	İyi / kötü
Çocukluk	2-6	Anne- Baba	Hayali Oyun Arkadaşları	Sözdizimsel Dili
Gençlik	6-8,5	Oyun arkadaşları	Akranlarıyla Yaşamak	Rekabet, uzlaşma, İşbirliği
Ergen Öncesi Dönem	8,5-13	Tek dost	Samimiyet	Sevgi ve Saygı
Erken Ergenlik	13-15	Birkaç dost	Samimiyet ve şehvet	Denge, güvenlik İşlemleri
Geç Ergenlik	15 üzeri	Sevgili	Yakınlık ve şehvet birleşimi	Kendini ve dünyasını keşfetmek

Kaynak: <https://www.slideshare.net> adresinden uyarlanmıştır [Erişim Tarihi:14.05.2017].

1.4.7. Raymond Bernard Cattell'in Kişilik Kuramı

Raymond Bernard Cattell'e göre kişiliğin gelişimi yaş dönemlerini takip ederek oluştuğuna ve şekillenmesinde çevre faktörleri içerisinde en önemlisinin aile olduğuna vurgu yapmış (Yaman ve Salma, 2012: 6) ve bireylerin kişiliğini tanımlamak için 16 kişilik faktörün (Tablo 6) gerekli olduğunu saptamıştır (Harlak, 2017). Bir danışmanın bir müşterinin kişilik profili hakkında genel bir görüş sunması ve bir bireysel danışmanlık planına rehberlik etmesi için kullanılabileceğini öngörmüştür. Ayrıca yönetim potansiyelini değerlendirmek, liderlik gelişimini ve yönetici koçluğunu kolaylaştırmak, bireyi ve çiftlerin danışmanlığını tamamlamak ve kariyer ve mesleki danışmanlık bilgilerini bildirmenin bir yolu olarak da göstermiştir (Deprey ve Oti, 2011).

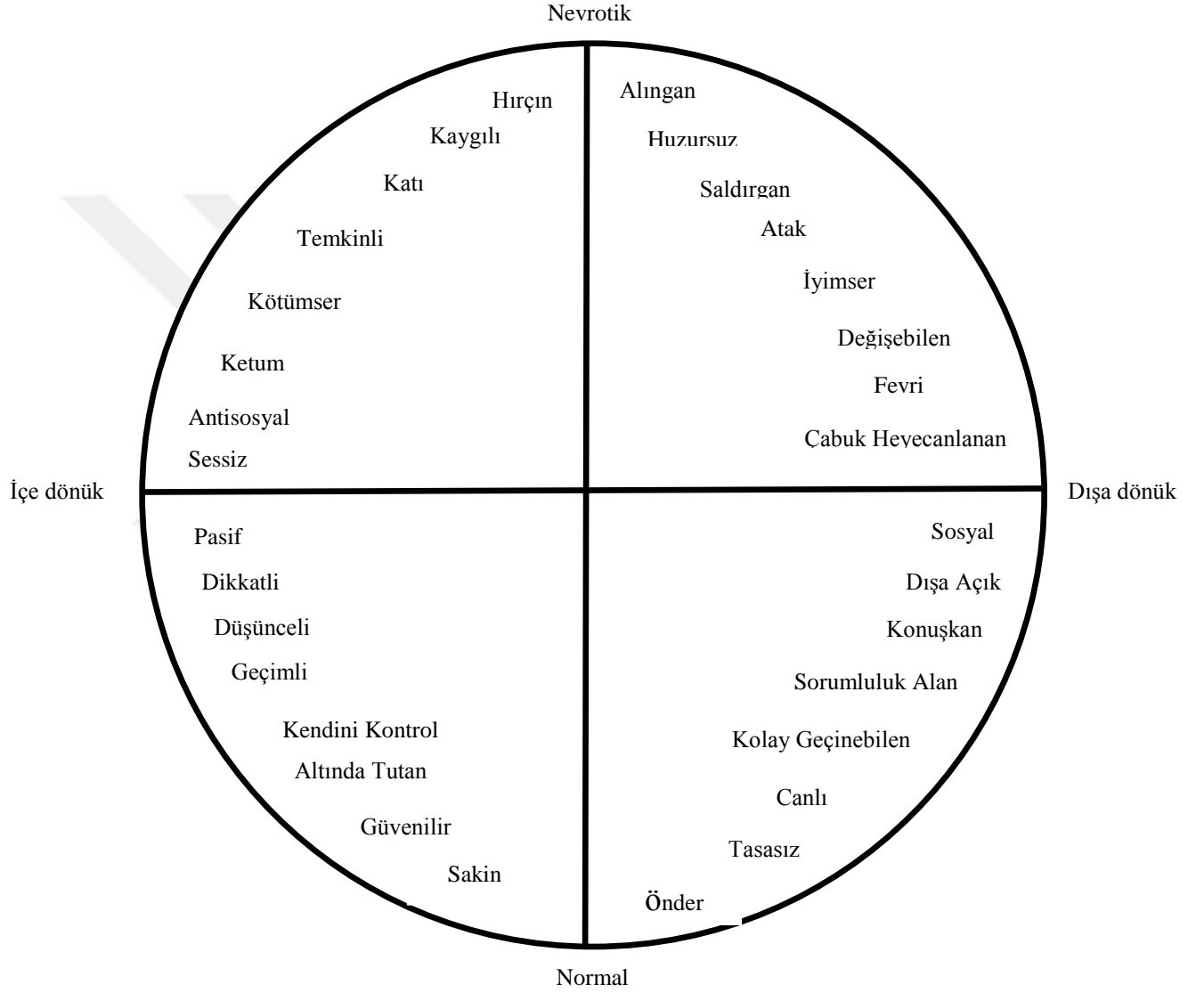
Tablo 6: Raymond Bernard Cattel'in 16 Kişilik Faktörü

Yüksek Puan	Harf Sembolü	Faktör Adı	Düşük Puan
Cana yakın, sevgi dolu, yumuşak başlı	A	Sıcaklık	Uzak, eleştirisel, soğuk, ilgisiz
Daha zeki, soyut düşünebilen	B	Akil yürütme	Daha az zeki, somut düşünen
Sakin, duygusal açıdan kararlı, gerçekçi	C	Duygusal Kararlılık	Duygusal açıdan daha az kararlı, çabucak sinirlenen ya da üzülen, gerçekçi olmayan
Atılgan, yarışmacı, inatçı	E	Baskınlık	Uysal, alçakgönüllü, mahcup
Kaygısız, neşeli, hevesli	F	Canlılık	Ciddi, ağırbaşlı, suskun
Kurallara bağlı, ahlakçı, sorumlu	G	Kurallara Bağlılık	Kural tanımaz, ihmalkâr
Cüretli, gözü pek, maceraperest	H	Sosyal Girişkenlik	Ürkek, uzak, utangaç
İnatçı, kendine güvenen, bağımsız	I	Hassaslık	Bağımlı, hassas, alingan
Başkalarına güvenen, kabul edici	L	İhtiyatlılık	Şüpheli, tedbirli
Hayal gücü kuvvetli, unutkan, sanatçı	M	Dalgınlık	Geleneksel, ayakları yere basan, pratik
Kurnaz, gösterişli, abartılı	N	İçtenlik	Dosdoğru, yapmacıksız, sosyal açıdan beceriksiz
Evhamlı, kendini suçlayıcı, sorunlu	O	Endişe	Kendinden hoşnut, güvenli, kendinden emin
Tutucu, geleneksel	Q₁	Değişkenliğe Açık	Özgür düşünceli, açık fikirli, liberal
Kendine güvenen, becerikli, kendi kararlarını kendi alabilen	Q₂	Kendine Yetme	Katılımcı, takipçi, gruba bağlı
Kontrollü, düzenli	Q₃	Mükemmeliyetçilik	Disiplinsiz, savsak, düşüncesizce davranan
Gergin, engellenmiş, güdülenmiş	Q₄	Gerginlik	Rahat, sakin, dingin

Kaynak: İnanç ve Yerlikaya, 2012: 267.

1.4.8. Hans Jurgen Eysenck'in Kişilik Kuramı

Hans Jurgen Eysenck, psikometrik gelişmişliğin insan kişilik yapısını ölçmek için tek başına yeterli olmadığını ve analitik faktör yöntemlerle ulaşılan kişilik boyutlarının, biyolojik bir varlığa sahip oldukları gösterilmedikçe verimsiz ve anlamsız olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca kişiliğin ortaya konulmasında nevrotik, içe dönük, dışa dönük ve normal olmak üzere dört ölçüt listelemiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Eysenck'in Kişilik Boyutları
(<http://erzurumram.meb.k12.tr> Erişim Tarihi: 15.05.2017).

Eysenck, nevroitik bireyleri aşırı ve değişken duygulara, duyarlılık, kaygı, alınganlık, tedirginlik ve çabuk tepki gösterme gibi özelliklere sahip olmakla; içe dönük bireyleri içe kapanık, sessiz, çok fazla arkadaşı olmayan ve yakın arkadaşları haricinde başka insanlarla birlikte olmayı tek başına olmaya tercih etmeyle; dışa dönük bireyleri temel olarak cana yakınlık, sosyallik, konuşkanlık, şakacılık, değişkenlik, iyimserlik uyumluluk, girişkenlik, liderlik, canlılık ve aktiflik gibi özelliklere sahip olmakla ve normal bireyleri dengeli ve düzenli duygularla, güven duygusuna ve düşünceli hareket etmeyle ilişkilendirmiştir (Bayır, 2012; İnanç ve Yerlikaya, 2012: 276).

1.4.9. Paul Costa ve Robert McCrae'nin Kişilik Kuramı

Kişilik tiplerinin belirlenmesinde “Beş Kişilik Faktörü” kuramı, Costa ve McCrae tarafından geliştirilmiştir. Bu kurama, çoğunlukla kişilik yapısında performans, liderlik, işgücü devir hızı ve iş tatmini gibi konuların ilişkilendirilmesinde başvurulmaktadır (Türkmen, 2013: 31; Demirci, Özler ve Girgin, 2009: 21; Feist ve Feist, 2008).

McCrae ve Costa'nın yaptıkları çalışmada faktör analizi sonucunda buldukları beş temel kişilik faktörü, dışa dönüklük, nevrotizm, deneyime açıklık, uyumluluk ve öz-disiplin olup (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 287) bu faktörler Tablo 7’de gösterilen biçimde puanlanmıştır:

Tablo 7: Costa ve McCrae'nin Beş Faktörlü Kişilik Modeli

Faktörler	Yüksek Puan	Düşük Puan
Dışa Dönüklük	Sevecen, konuşkan, eğlenceyi seven, aktif, tutkulu	Ayrılmış, yalnız yaşayan kimse, sessiz, ölçülü, pasif, duygusuz
Nevrotizm	Endişeli, kaptisli, kendine acıyan, içine kapanık, duygusal, hassas	Sakin, soğukkanlı, halinden memnun, rahat, duygusuz, cesur
Deneyime Açıklık	Hayalci, yenilikçi, orijinal, çeşitliliği tercih eden, meraklı, liberal	Gerçekçi, yenilikçi olmayan, geleneksel, rutini tercih eden, meraksız, muhafazakâr
Uyumluluk	Yumuşak kalpli, güvenen, cömert, uysal, hoşgörülü, iyi huylu	Acımasız, şüpheli, paragöz, muhalif, ciddi, asabi
Öz-Disiplin	Vicdanlı, sıkı çalışan, iyi organize olan, dakik, hırslı, azimli	İhmalkâr, tembel, dağınık, geç kalan, amaçsız

Kaynak: Feist ve Feist, 2008, 422.

1.4.10. Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Kuramı

Leonard Horowitz ve Lynn Alden bireylerin kişilik tiplerinde oluşan farklılıkları belirlemek için çalışmalarını kişilerarası davranış biçimleriyle eşleştirmiş ve bireylerin ilişkilerinde meydana gelebilecek veya sorun oluşturabilecek davranış tiplerini Tablo 8'de gösterilen sekiz farklı kişilik tipi ilişkilendirmişlerdir (Acton ve Revelle, 2002: 446; Türkmen, 2013: 32-33).

Tablo 8: Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Tipleri

Kişilik Tipi	Özellikler
Baskın Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; oldukça bağımsız bir yapıya sahiptirler ve çevrelerindeki diğer bireylere karşı hükmedici ve sınırlı bir biçimde davranırlar.
Kinci Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; diğer bireylerle aşırı derecede ve sürekli bir kavga içerisindedirler.
Soğuk Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; kendilerini diğer bireylere yakın hissetmede çok fazla güçlük çekmektedirler.
İçedönük Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; diğer bireylerle ortak gruplara katılmada ve sosyalleşmede çok fazla güçlük yaşamaktadırlar.
Kendine Güvensiz Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; düşüncelerini diğer bireylere aktarmada veya iddialarını kanıtlamada büyük sorunlar yaşarlar.
Kullanılmaya Yatkın Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; diğer bireylere kendisinden çok fazla yararlanmasına müsaade eden davranışlar sergilerler.
Fedakâr Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; diğer bireylerin istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçlarından daha çok önemserler.
Dışa dönük Kişilik	Bu kişilik tipine sahip olan bireyler; kendilerini diğer bireylere ait işlerin dışında tutmakta zorluk çekmektedirler ve genellikle enerjik, hevesli, girişken ve iyimserdirler.

Kaynak: Türkmen, 2013: 33-35' den uyarlanmıştır.

Bu tez çalışması kapsamında gerçekleştirilen kişilik araştırmasında Leonard Horowitz ve Lynn Alden tarafından önerilen kişilik kuramındaki kişilik tipleri baz alınmış ve tez çalışması bu kişilik kuramı etrafında yürütülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL ALANLAR, KIRSAL GELİŞİM (KALKINMA), TURİZM OLGUSU, TURİZMİN ETKİLERİ VE TURİZM GELİŞTİRME

2.1. Kırsal Alanlar

"Kırsal alan" zaman içerisinde birçok ülkede literatüre taşınan bir kavram olmuştur. Bununla birlikte kırsal alan kavramına yönelik uluslararası kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır. Bu durumun temel nedenleri; kırsallığı belirleyen öğelerin (doğal, ekonomik, kültürel, vb.) farklı algılanması, politik tanımlamaların öne çıkarılması ve kırsal alanlara yönelik sağlıklı verilerin toplanamaması olarak belirtilmektedir (European Commission, 2013: 15).

TDK, kırsal alanları; "*doğal kaynaklara dayalı bir üretimin biçiminin yaygın olduğu, ortalama gelir düzeyinin genellikle düşük kaldığı, kendine özgü kültürel bir yapısı bulunan ve toplumsal hayatın çoğunlukla gelenekler çerçevesinde belirlendiği yerler*" olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımlamada ise kırsal alanlar; "ekonomik olarak doğal kaynakları sınırlı, teknolojik gelişmelerin diğer alanlara göre daha geç benimsendiği, günlük hayatın daha çok geleneklere göre biçimlendirildiği ve kendine özgü kültürel karakteri olan ve ülkenin diğer kentsel alanlarına kıyasla halkın yaşam standardının düşük olduğu alanlar olarak gösterilmektedir (www.tarimziraat.com).

Kırsal alanlar, somut olarak belediyenin nüfus yoğunluğu, statüsü, doğal alanların veya yerleşim alanlarının belediyenin toplam alanı içindeki payı, belediyenin altyapısı, belediyenin sivil imkânlarını ve hizmetlerin bulunup bulunmadığını, trafik erişilebilirliği, daha büyük merkezlere olan mesafesi, sektörlere sağladığı istihdam olanakları ve kentsel gelişim yoğunluğu temelinde şekillenmektedir (is.mendelu.cz). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), idari sınırlar içerisinde kişi sayısının km² başına 150 kişi düşen alanları kırsal alanlar olarak göstermekte, kırsal nüfusun çoğunluğuna göre kırsal, ara bölge ve kentsel bölge olarak ifade etmektedir. Bununla birlikte km² başına 150 kişinin altındaki nüfus yoğunluğuna sahip tüm toplulukları "kırsal topluluklar" olarak sınıflandırmaktadır (Plessis, Beshiri ve Bollman, 2002: 11; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2010: 14).

Kentsel alanlardan ne kadar erişilebilir olduklarına bağlı olarak farklı kırsal alanlar, kentlerin içerisindeki kırsal alanlardan çok uzak kırsal alanlara kadar uzanabilir. Bu değişikliğin nedeni; ekonomik faktörler (turizm geliri, tarımsal karlılık, birincil sektör işleri), çevresel faktörler (arazi kullanımı, kirlilik, koruma) ve sosyal faktörler (nüfus değişimi ve göç, boş zaman, emeklilik nüfusu) olabilir (www.bbc.co.uk).

1988 yılında yayımlanmış olan “Kırsal Toplumun Geleceği” Komisyon Belgesinde kırsal alanlar entegre olma derecesine göre tam kırsal alanlar, orta derece kırsal alanlar ve entegre kırsal alanlar olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır (Turhan, 2005: 1-2):

(a) **Tam kırsal alanlar;** nüfus yoğunluğunun ve gelir seviyesinin çok düşük olduğu, yaşlı nüfusun çoğunlukta olduğu, istihdamın tarıma dayandığı ekonomik sistem, temel hizmet almada düşük yeterlilik bu tür alanların özelliklerindedir.

(b) **Orta derece kırsal alanlar;** kentsel alanlardan nispeten uzak, tarım ve tarım dışı sektörlerinin karışımı ve değişen oranlarda ekonomik yapı ve büyük çiftliklere rastlanması bu alanların özelliklerindedir.

(c) **Entegre kırsal alanlar;** artan nüfus oranı, tarım dışı sektörlerde istihdam olanakları, toprağın kullanılmasında tarımın halen daha önemli bir rolünün olması, sosyal, çevresel ve kültürel mirasın tehlikede olması ve büyük şehirlere olan yakınlıkları bu tür alanların özelliklerindedir

Kırsal alanlar küçük ölçekli ve az gelişmiş alanlardır. Bu alanlar genellikle büyük şehirlerden uzaktadırlar (Surchev, 2010: 235). Ekonomik durgunluk, tarımsal az gelişmişlik ve alternatif istihdam olanakları bulunmaması, temel malların, tesislerin ve piyasa güvenliği nedeniyle düşük yaşam kalitesi, kırsal alanların uzak olması ve iletişim güçlüklerinden kaynaklanan sorunlar, insanları bulaşıcı hastalıklara ve kötü beslenmeye maruz bırakan olumsuz bir ortam, yetersiz sağlık tesisleri ve atık arındırma tesislerinin eksiklikleri kırsal alanların özelliklerindedir (Molefe, 1996: 22). Bununla birlikte kırsal alanları bu aynı olguya göre değerlendirmek yanlış olmasına rağmen çoğu kırsal topluluk için bazı ortak özellikler şu şekildedir (www.yourarticlelibrary.com):

- Kırsal toplulukların geçim kaynağı tarıma dayanmaktadır. Gelirlerinin önemli bir kısmı tarımdan karşılanmaktadır.
- Kırsal yaşam tarzı kent yaşamından oldukça farklıdır. Hayatları, herhangi bir eğlence olmadan basit bir yaşam biçimidir. Dine ve görevlere karşı derin inançları vardır.
- Kırsal alanlarda sosyal sistem toplumsal farklılaşma ve toplumsal tabakalaşma ile belirlenmiştir.
- Birincil grupların baskınlığı vardır. Bir taraftan, bu gruplar kişiliğin gelişiminde (toplumsallaşma) önemliyken diğer yandan kırsal insanların yaşamları üzerinde birincil kontrol aracıdır.
- Kırsal topluluklar kentsel topluluklardan daha küçüktür. Kırsal topluluklar küçük olduğu için nüfus da düşüktür.
- Nüfus yoğunluğu düşük olduğu için, insanlar birbirleriyle yakın ilişkilere ve yüz yüze görüşmelere sahiptir.
- Kırsal alanlar, günlük faaliyetlerinin çoğunun doğal çevre etrafında dönmesi nedeniyle doğayla yakın temas halindedir.
- Kırsal alanlardaki sosyal etkileşim sıklığı kentsel alanlara nispeten daha düşüktür. Bununla birlikte, etkileşim seviyesi daha fazla istikrar ve devamlılığa sahiptir.
- Toplumsal dayanışma dereceleri, kırsal alanlarda kentsel alanlarla oranla daha fazladır. Ortak tecrübe, amaç ve gelenekler kırsaldaki birliğin temelini oluşturmaktadır.
- Kırsal toplumun bir diğer karakteristik özelliği ortak aile sistemidir. Aile, bireylerin davranışlarını kontrol eder. Genellikle, baba ailenin reisidir ve üyeler arasında disiplinin sürdürülmesinden de sorumludur.
- Köy toplulukları doğada homojendir. İnsanlar farklı sosyal sınıflara ait olsa da, yaşayanların çoğu tarım ve tarımla bağlantılı işlerde çalışır.

2.2. Kırsal Gelişim (Kalkınma)

Kırsal gelişim veya kırsal kalkınmanın da kırsal alanda olduğu gibi evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte kırsal gelişim; kırsal alanların genel kalitesini, kırsal kesimdeki insanların yaşam kalitesini iyileştirmeye ilişkin bir olgudur. Çeşitli fiziksel, teknolojik, ekonomik, sosyokültürel ve kurumsal faktörlerin sonucudur. Ayrıca toplumun yoksul kesimlerinin sosyal, ekonomik, politik ve ruhsal gelişimini içeren entegre bir süreçtir (www.agriinfo.in).

Tarım ve Köyişleri Bakanlığının düzenlemiş olduğu II. Tarım Şurasının Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporuna göre; kırsal kalkınma tanımı, küçük toplumların içerisinde yer aldıkları sosyal, kültürel ve ekonomik şartları iyileştirmek amacıyla girişimleri ve devletin bu girişim çabalarını birleştirmesi, bu küçük toplulukları ülkenin bütünüyle kaynaştırması ve ulusal kalkınmaya katkıda bulunmalarını sağlama süreci olarak tanımlanmıştır (Yeşilbaş, 2011: 155).

Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda ise kırsal gelişim; toplumsal, kültürel ve ekonomik boyutları bulunan bir süreç olarak gösterilmiştir. Evrensel ölçütler, denge (adalet) ve eşitlik ilkeleri ile oluşturulmuş kırsal yaşam şeklidir. Kırsal toplulukların ülke refahından ve gelişmişliğinden kalkınarak pay almasıdır. Kırsal insanın üretken olduğu ve haklarını aldığı bir istihdam şeklidir. Kaynaklara daha iyi ulaşım sağlandığı, refah düzeyinin arttığı ve gelirin dengeli olarak paylaşıldığı bir yaşam düzeyidir. Kırsal alanda kötü beslenmenin ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasıdır. Kırsal toplum yaşamının modern yaşama entegre edilmiş halidir. Kır ve kent ayrımının azaltılmasıdır. Kırsal olarak kabul edilen alanların ekonomik olarak kalkınması olarak tanımlanmıştır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000: 3).

Kırsal kalkınmanın temeli insanlardır. Özellikle genç aileleri hedefleyen politikaların uyumu, daha az cazip alanlarda çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek için avantajlı banka kredileri, altyapıyı inşa etme ve dengeli bölgesel kalkınma gibi demokratik yapıları etkileyebilecek dolaylı olası tedbirlere yöneliktir (Perpar, 2007: 231-232). Kırsal kalkınmanın yalnızca tarımla ilgili olmayıp, çok boyutlu bir perspektiften yaklaşmayı öngörür (Stockbridge ve Dorward, 2015: 2).

Kırsal kalkınmanın özünde kır ve kent arasındaki sosyoekonomik farklılıkların dengelenmesi ve kırsal nüfusun kalkınmasını amaçlayan bir tercihlerin öne çıkarılması temel önceliklerdir. Bu süreçte başarı için kentsel alanların çekici özelliklerine benzer özelliklerin kırsala taşınması ve kırsal kesimden kentlere göçün önlenmesi oldukça önemlidir (Bal, 2009: 3-4).

Avrupa Komisyonunun kırsal kalkınma politikası; ekonomik, çevresel ve bölgesel olmak üzere tarım ve ormancılık rekabet gücünü arttırmak, çevrenin iyileştirilmesi, kırsal alanlarda yaşam kalitesini yükseltmesi ve ekonomik faaliyet çeşitliliğini teşvik etmeye yönelik olarak geliştirilmiştir (European Commission, 2013: 11).

Türkiye’ de 1950’li yıllarda kır ve kent arasındaki gelişmişlik farkının artmasıyla kırsal kesime yönelik yeni politikalar gündeme gelmiştir. Yetersiz kamu kaynaklarından en üst düzeyde yararlanılması ve alt yapı hizmetlerinin en az düzeyde sağlanabilmesi için 1950-1960’lı yıllarda Köy Enstitüleri kurulmuştur. Kırsal kalkınma 1960’lı yıllarda kalkınma planlarına taşınmıştır. 1970’li yıllarda Tarım Kentleri ve Köy Kentleri ve 1980’li yıllarda çözüm aracı olarak Merkez Köyler’ in kurulması ön görülmüştür. 1985 yılından sonrasında ise başta Köy Hizmetleri olmak üzere Toprak-İskân, Or-Köy Genel Müdürlükleri ve Tarım Reformu çeşitli roller üstlenmişlerdir. 1986-1995 döneminde Tarım işletmelerinin geliştirilmesi için Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu ve 2005 yılından itibaren Tarım Bakanlığınca Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı başarıyla uygulanmıştır. 2007-2013 döneminde AB uyum sürecinde yeni dönem kırsal kalkınma politika aracı Katılım Öncesi Mali Araç (IPARD) politikası benimsenmiştir. Kırsal kalkınma politikası son zamanlara kadar genel kalkınma politikası bağlamında görülmüştür; Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ’nin koordinasyonunda hazırlanan kalkınma planları bugüne kadar kırsal kalkınma girişimleri için ana dayanak olmuştur. Kırsal kalkınmaya yönelik ana faaliyetler; entegre kırsal kalkınma projelerinin, bölgesel kalkınma planlarının, özellikle kırsal ve tarımsal altyapıyı iyileştirmeyi, tarımsal üretimi artırmayı, sağlık ve eğitim hizmetlerini iyileştirmeyi, kırsal topluluğun refahını ve sonuç olarak geliri artırmayı amaçlayan sektörel uygulamalar olarak benimsenmektedir (Doğan ve Akşahin, 2011: 16-17; Yenigül, 2016; ec.europa.eu).

Türkiye'nin kırsal kalkınma politikasındaki temel amaç, kırsal alanlarda yaşam standardının ülkenin ortalama yaşam standardına ulaştırılması ve kırsal toplumun yaşam ve iş koşularının kentsel alanlar ile uyumlu olarak kendi alanlarında geliştirilmesi ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. Bu temel amacın dışında kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetlerin istihdam ve üretim temeline dayalı olarak büyümesi için tarım ve tarım dışı faaliyetlerin birlikte değerlendirilmesi, iklim değişikliğine uyum ve yeşil uygulamalar kapsamında doğal kaynakların korunması, kırsal alanlarda yaşayan insanların yaşam kalitesini artırmak ve kırsal alanların çevre düzenlemelerini iyileştirmek için altyapı yatırımlarını desteklemek, yoksullukla mücadele ve beşeri sermayenin geliştirilmesi kapsamında sosyal politikaların hazırlanması ise alt amaçlardandır (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015: 43).

2.3. Turizm Olgusu

Turizm, literatürde pek çok farklı tanımla yer alabilmektedir. TDK tarafından yapılan tanımda “turizm, dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi ve bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü” olarak tanımlansa da turizmin kesin olarak ne olduğunun anlaşılabilmesi için aşağıdaki kavramların irdelenmesi gerekir.

Boş Zaman (Leisure): Genellikle işle ilişkilendirilen boş zaman kavramı, işten artan ve zorunluluktan uzak bir zaman dilimi olarak benimsenmekte ve bu zaman diliminde kişinin kendi isteğiyle ve hür iradesiyle, tasarrufta bulunabilmesine dikkat çekilmektedir (Aytaç, 2002: 232). Boş zaman, kısa ve uzun süreli boş zamanlar olarak iki ana başlıkta ele alınabilmekte, kısa süreli boş zamanlar; iş günü sonu, hafta sonları ve kısa süreli tatilleri; uzun süreli boş zamanlar ise çocukluk dönemi, yıllık izin ve emeklilik dönemi ile ilişkilendirilmektedir (Sevil, 2012: 5).

Rekreasyon (Recreation): İnsanlar çalışma zamanlarından arta kalan boş zamanlarında dinlenme, gezme, sağlık, farklı deneyim sahibi olma vb. nedenlerle aktif veya pasif olarak ev içinde veya dışında, açık veya kapalı alanlarda, kırsal veya kentsel alanlarda katıldıkları etkinliklerdir (Akyüz, 2015: 27).

Seyahat (Travel): Seyahat ya da yolculuk, kişi ya da nesnelere (uçak, bot, tren, vb.) iki yer arasında gerçekleştirdiği yer değiştirme olayıdır. Seyahatler; turizm, eğlence, tatil, kültür, eğitim ve dini amaçlı ortaya çıkabilmektedir. Seyahat kavramı

bazı durumlarda turizm kavramıyla karıştırılabilmektedir. Oysaki turizm, seyahat içerisinde yer alan ve gerçekleşebilmesi için seyahat gerektiren bir araçtır (Kozak, Evren ve Çakır, 2013: 14).

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünya ekonomisinde en hızlı büyüyen ve genişleyen sektörler arasında turizmde girmiştir. 2020 yılına ilişkin Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'nün turizm gelirlerinin 2 trilyon dolar olacağına ve 1,5 milyar kişinin seyahat etmesine ve Avrupa kıtasını seyahat edecek turist sayısının 717 milyon kişiye ulaşarak Avrupa kıtasının en çok turist kabul eden kıta olacağına yönelik tahminler bulunmaktadır. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyine göre, turizm sektöründeki işgücünün 255 milyondan fazla olduğu ve bu rakam dünyada ki toplam işgücünün %11,1'ine denk gelmektedir. Turizm sektörü, ödemeler dengesi sorunlarının hafifletilmesinde, iş ve vergi gelirlerinin oluşturulmasında, ulusal ve bölgesel ekonomik gelişmelere katkı sağlamada önemli rol oynayan bir faktördür. Turizm sektörünü tarım, sanayi ve diğer hizmet sektörlerinden farklı kılan özellikleri: çoğu sektörle olan yakın işbirliği, müşteri odaklı olması, modern teknolojiye olan bağımlılığı ve müşteri memnuniyeti odaklı çalışması ve en önemli özelliklerinden birisi de müşteriye üretilen ürünün veya hizmetin ulaştırılma şansının olmaması olarak gösterebilir (Akın, Şimşek ve Akın, 2012: 66; Bahar, 2006: 138; Balkan, 2014; Cımat ve Bahar, 2013: 2; Kuşat, 2011: 115; Yoldaş, 2013: 2).

Türkiye, dünyada turizm potansiyeline sahip önemli ülkelerinden biri konumundadır. Turizm; ulusal, bölgesel ve yerel olarak ülkenin ekonomik kalkınmasına yarar sağlayan önemli sektörlerden birisi olarak kabul edilmektedir. 2017 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye'ye 38,6 milyon turist gelmiş ve bir turist ortalama 705 dolar harcama yaparak toplamda 26,2 milyar dolar gelir elde edilmiştir. Türkiye'de turizm sektörü, ihracat gelirlerinin %21,9'unu, toplam istihdamın %4,5'ini oluşturmakta ve dış ticaret açığının %49'unu karşıladığı varsayıldığında, ülkeye gelen turist sayısının ve kişi başı ortalama gelirlerin azalması turist sayısının ve turist başı ortalama gelirlerin azalması sonucunda, cari açığa artmaktadır. Turizm sektörü başta gıda, konaklama, ulaştırma, tekstil, inşaat ve enerji olmak üzere 54 alt sektörü doğrudan etkileyebilir (Akıncı ve Yüzbaşıoğlu, 2015: 46; Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği, 2016).

2.4. Turizmin Etkileri

Turizm, ekonomik katkısının yanı sıra çevresel, sosyal, politik ve toplumsal yapıyı etkileyen bir olgudur. Bu nedenle turizmin çeşitliliği arttıkça toplumsal ve çevresel faktörlerin de dikkate alınması gerekir (Andereck ve Vogt , 2000: 1057; Dyer vd., 2007: 410; Güneş, 2014: 20; Mesci ve Dönmez, 2016: 23; Şahbaz ve Karaçar, 2013: 13).

Andereck ve arkadaşları (2005), yapmış oldukları çalışmada turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerini toplumsal çevre, toplumsal sorunlar, toplumsal yaşam, toplumsal imaj, toplumsal olanaklar ve toplumsal ekonomi olarak altı faktör içerisinde Tablo 9’da sunulmakta olan biçimde sıralamışlardır.

Tablo 9: Turizmin Etkileri

Toplumsal Çevre	<ul style="list-style-type: none"> • Yaban hayatı yaşam alanlarının korunması • Doğal alanların korunması • Kültürel / tarihsel alanların korunması • Temiz hava ve su • Barış ve sükûnet • Kaliteli rekreasyon fırsatları
Toplumsal Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Çöp • Trafik • Kalabalık ve tıkanıklık • Uyuşturucu ve alkol istismarı • Suç ve vandalizm • Kentsel yayılma ve nüfus artışı • İmar / arazi kullanımında çatışmalar
Toplumsal Yaşam	<ul style="list-style-type: none"> • Topluma aidiyet duygusu • Yaşam tarzının korunması • Hayat tarzına saygı duyan turistlere sahip olmak • Yerli halkın yerel yönetimlere katılımı • Kişisel yaşam kalitesi • Toplum onuru • Yerel kültüre katılmak • Farklı kültürleri anlama
Toplumsal İmaj	<ul style="list-style-type: none"> • Festivaller, fuarlar ve müzeler • Toplumun diğer insanlar gözünden imajı • Doğal ve kültürel mirasın farkındalığı • Toplumda canlı sporları izlemek
Toplumsal Hizmetler	<ul style="list-style-type: none"> • Mallar ve hizmetler için uygun fiyatlar • Polis ve itfaiye gibi şehir hizmetleri • İyi toplu taşıma araçları • Güvende hissetme • İstikrarlı bir siyasi ortam • Kaliteli yollar, köprüler ve kamu hizmetleri

Toplumsal Ekonomi	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel ekonominin gücü ve çeşitliliği • Yerel halk için yeterli ve iyi iş imkânları • Yerel halkın sahip olduğu mağazalar ve restoranlar • Perakende mağazaların ve restoranların mevcudiyeti • Ev veya arazinin değeri • Vergi geliri (satış vergisi / yatak vergisi)
--------------------------	---

Kaynak: Andereck vd., 2005: 1066'den uyarlanmıştır.

Tablo 9'da görüldüğü üzere turizmin etkileri çok geniş kapsamlı ve ekonomik, toplumsal ve çevresel unsurları içermektedir. Bu nedenle bu etkilerin ayrıntılı bir biçimde incelenmesi yerinde olacaktır.

2.4.1. Turizmin Ekonomik Etkileri

Turizm geniş bir yelpazedeki ekonomik faaliyetleri ile dünyanın en büyük endüstrilerinden bir tanesidir. Özellikle uluslararası turizm, küresel ekonominin en hızlı büyüyen sektörlerden biri konumundadır (Neto, 2003). Turizm, istihdam oluşturma ve döviz girdisinin artırılması başta olmak üzere ödemeler dengesine, vergi gelirlerine, alt ve üst yapıya, bölgelerarası dengesizliği giderme, enflasyon ve dış ticaret açığına çözüm oluşturmada önemli yapı taşlarından birisidir (Çımat ve Bahar, 2003: 2; Ünlüönen, Tayfun ve Kılıçlar, 2007). Turizm sektöründe yapılacak olan bir yatırım; diğer endüstriler için de ekonomik bir faaliyet oluşturmakta ve yeni istihdam alanlarının oluşmasına katkı sağlamakta, oluşturulan bir birimlik gelir ise, hem turizm sektörüne hem de diğer endüstrilerdeki yatırımlara etki eder (Güneş, 2014: 22).

Turizmin ekonomik etkileri çoğunlukla olumlu olarak algılanır. Bununla birlikte zaman içerisinde turizmin gelişim sağlaması, kendisinden sağlanan faydanın azalmasına ya da olumsuz gelişmelere (olumsuz ekonomik ithalat etkisi, enflasyon üzerindeki etkisi, fırsat maliyeti etkisi, mevsimsellik etkisi ve turizme aşırı bağımlılık) neden olabilir (Kozak, 2013: 182). Bu bağlamda bir yörede turizm geliştirilirken hem olumlu hem de olumsuz yönleri dikkate alınmalıdır. Kreag (2001), Tablo 10'da sunulan olumlu ve olumsuz ekonomik etkilere dikkat çekmiştir:

Tablo 10: Turizmin Ekonomik Etkileri

Olumlu Ekonomik Etkiler	Olumsuz Ekonomik Etkiler
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gelir ve yaşam standartlarına katkıda bulunur. ✓ Yerel ekonomiyi iyileştirir. ✓ İstihdam fırsatlarını artırır. ✓ Yatırım, geliştirme ve altyapı harcamalarını iyileştirir. ✓ Vergi gelirlerini artırır. ✓ Kamu altyapısını geliştirir. ✓ Taşımacılık altyapısını geliştirir. ✓ Alışveriş fırsatlarını artırır. ✓ Ekonomik etki (doğrudan, dolaylı, teşvik edilen harcamalar) toplumda yaygınlaşır. ✓ Yeni iş olanakları sağlar.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Malların ve hizmetlerin fiyatı artar. ✓ Arazi ve konut fiyatını artar. ✓ Yaşam maliyetini artar. ✓ İthal işgücü için potansiyel artar. ✓ Ek altyapı (su, kanalizasyon, enerji, yakıt, tıbbi vs) için maliyet artar. ✓ Yol bakımı ve taşıma sistemleri maliyetleri artar. ✓ Mevsimlik turizm, yüksek riskli, işsizlik veya işsizlik sorunları oluşturur. ✓ Diğer (yüksek değerli) ekonomik kullanımlarda arazi için rekabet artar. ✓ Kârlar, yerli olmayan kimseler tarafından kazanılır. ✓ İşçilere düşük maaş ödenir.

Kaynak: Kreag, 2001: 6.

2.4.2. Turizmin Toplumsal Etkileri

Turizm, farklı yapıda olan topluluklar arasında ilişkiler kurulmasına, bilgi, görgü, gelenek ve kültür düzeyleri arasında etkileşim sağlamada oldukça önemlidir. Bununla birlikte turizm, toplumsal davranış kalıplarının ve ahlaki anlayışının değişikliğe uğramasına neden olabilir. Ev sahibi toplumun kabullenmediği ve tolere edemediği süreçler, turizmin sürekliliğini tehlikeye sokabilir (Berber, 2003: 213-214; Güneş, 2014: 26).

Turizmin toplumsal yapı üzerindeki olumlu etkileri arasında; kadın hakları konusundaki gelişimler, kültürel değerleri korumak için yeni toplumsal kurumların ortaya çıkması, bölgede hoşgörü ve anlayış ortamının gelişmesi, toplumsal refahın artması ve istikrarın teşvik edilmesi, yerel toplumun okuma alışkanlığı ve yabancı dil öğrenmesiyle kültür düzeylerinin yükselmesi, sosyal etkileşimi hızlandırma, boş zamanı iyi kullanma alışkanlığının gelişmesi ve kültürün korunması yönündeki girişimler yer alırken olumsuz etkileri; ana dildeki yabancı sözcüklerin artması, yabancılara yönelik düşmanlık duygularının oluşması, ahlaki değerlerin kaybedilmesi, suç oranlarındaki artışlar, kötü alışkanlıkların artması (sigara, alkol, uyuşturucu vb.), turistlerin yaşam biçimini taklit etmeye çalışma, kültürün metalaşması olarak gösterilebilir (Özel, 2014: 58; Doğan ve Üngüren, 2010: 399). Kırsal alanlarda turizmin olumlu ve olumsuz etkilerini OECD, Tablo 11’de gösterilen biçimde sıralamaktadır (Ayaz, 2012: 54):

Tablo 11: Kırsal Alanlarda Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mevcut işleri muhafaza etme, ✓ İstihdam oluşturma, ✓ İş çeşitliliği meydana getirme, ✓ Çoklu aktivite oluşturma (birden fazla işle uğraşma fırsatı), ✓ Turizm dışındaki işletmelere destek olma, ✓ Çiftliklere destek olma, ✓ Ormancılığa destek olma, ✓ Doğal güzelliklerin ve doğanın korunması, ✓ Kırsaldaki küçük yerleşimlere destek olma, ✓ Kırsal sanat ve zanaatları koruma, ✓ Kültürel ihtiyacın karşılanmasına destek olma, ✓ Tarihi yapıları koruma, ✓ Çevresel iyileşmelere (yol, kanalizasyon) destek olma, ✓ Küçük balıkçı toplumlarına destek olma, ✓ Kadınların rolünü artırma, ✓ Yeni fikirler ve girişimler oluşturma.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Çevre tehdidi, ✓ Toplumsal tehdit, ✓ Konut sorunu, ✓ Dışarıdan gelen girişimciler, ✓ Trafik sıkışıklığı, ✓ Planlama, denetim, halk katılımı ve ortaklık konuları (arazilerin kullanımı, faaliyetlerin turizm türlerine göre dağıtımı, işverenler ve çalışanlar düzeyinde bilgilendirme).

Kaynak: Ayaz, 2012: 54.

2.4.3. Turizmin Çevresel Etkileri

Turizm doğal ve yapay çevrenin etkisi altında şekillenen bir sektör olup, sürdürülebilirliği için çevre kalitesine gereksinim duyar. Bununla birlikte turizm ve çevre arasında karmaşık bir ilişki vardır ve olumsuz çevresel etkilere neden olabilecek birçok faaliyet yer alır. Turizm bir yörede gelişirken yollar ve havaalanı gibi genel altyapı inşaatları, tatil köyleri, oteller, restoranlar, mağazalar, golf sahaları ve marinalar da dâhil olmak üzere turizm tesisleri çevre kaynaklarının yavaş yavaş yok olması başta olmak üzere su, hava ve gürültü kirliliği, katı atıklar, görsel kirlilik, ekolojik bozulmalar ve canlı türlerinin azalması, tarihi ve arkeolojik alanların hasar görmesine neden teşkil edebilir. Ancak, turizm gelişimi; çevresel değerlerin farkındalığını artırma, doğal, tarihi ve arkeolojik alanların korunması için finansman sağlama ve çevre kalitesinin iyileştirilmesi yönüyle çevrenin korunmasına katkıda bulunabilir (Mansuroğlu, 2006; 36; www.gdrc.org).

Turizm, genellikle çevre dostu bir endüstri olarak kabul edilmekle birlikte, gerçekte bu durum her zaman böyle değildir. Turizm çoğunlukla çekici ancak kırılğan ortamlarda geliştirildiğinden, ciddi çevresel sorunlara neden olabilir. Ayrıca yerel kalkınma politikasının turistlerin ihtiyaçlarını karşılarken çoğunlukla çevreye zarar verme olasılığı vardır. Bu durum turizmin gelişmekte olduğu kırılğan alanlar için zararlı sonuçlar doğurabilir (Andereck ve Vogt, 2000: 1059).

2.5. Kırsal Gelişimde Turizmin Rolü

Bir ülkede kalkınma politikalarının amaçları içerisinde ülkenin sosyal ve ekonomik birlikteliğini sağlayabilme düşüncesiyle bölgeler arasında meydana gelen eşitsizlikleri azaltılması hedeflenir. Bu süreçte bölgesel kalkınma politikaları ile turizm arasında yakın bir ilişki kurulur. Çoğu zaman turizm, bir kalkınma stratejisi olarak öne çıkartılır. Bu durumun temel nedenleri olarak da turizmin hammadde ve tarımsal ürün ihracatına göre daha fazla üstünlüğe sahip olması, ülkelerin ihracatında bir çeşitlendirme fırsatı oluşturması ve döviz gelirleri gösterilir. Ayrıca turizme yapılan yatırımlarda meydana gelen artışın milli gelire yansımaları, hizmet sektörü ve ödemeler dengesine olumlu bir katkı sağlaması ile ilişkilendirilir (Çeken, 2008: 298; Künü vd., 2015: 74; Tan, 2012: 142).

Kırsal gelişim (kalkınma) ile turizm arasında yakın bir ilişki vardır. Turizm kırsal alanlarda tarım dışı sektörlerin çeşitlenmesi, kültürel ve doğal kaynakların çeşitliliği ve zenginliği koruma, boş zaman ve turizm etkinliklerinin geliştirilmesi bakımından önemli bir araçtır (Karaman, Baltacıoğlu ve Gürhan, 2015: 172). Ayrıca kırsal alanlardan kentsel alanlara olan göçü önleme, kadınların istihdam edilmesi, yerel halkın girişimcilik ruhunun gelişmesi, yerel ekonomilere dinamizm kazandırılması, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması, yerel halkının tarımsal ürünlerinin pazarlama olanaklarının artırılması ve ürünlerin değer kazanması, tarihi yapıların korunması ve köy festivalleri gibi geleneksel etkinliklerin hayata döndürülmesi açısından da önemli bir güç olduğu söylenebilir (Ayaz, 2012: 29). Bununla birlikte turizmin kırsal kalkınmada başarısı tarımsal, kültürel, doğal ve tarihi kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasıyla doğru orantılıdır (Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007: 2).

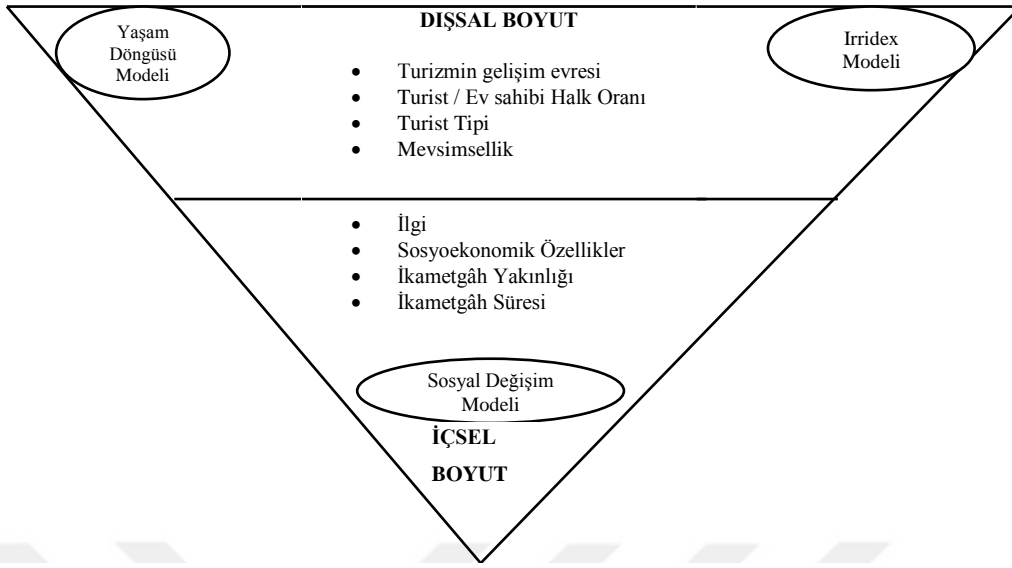
19. yüzyılda artan şehirleşme ve sanayileşme stresine tepki olarak, kırsal alanda rekreasyona olan ilgi artışı demiryolu şirketlerinin kırsal bölgelere daha fazla turist götürmesine imkan sağlamıştır. Bu durum başta olmak üzere, kırsal insanlar tarafından bölgelerine turist çekmek için faaliyet, hizmet ve kolaylıklar kırsal bölgelerde turizmi geliştirmiş ve bir ek gelire dönüştürmüştür (Rátz ve Puczko, 1998). Bu kapsamda birçok ülke kırsal bölgelerinde turizm gelişimine yönelmiş ve kırsal turizm yaklaşımı kapsamında bölgelerinde yaşayan madencilerin, ormancılardan, balıkçıların ve çiftçilerin faaliyetlerine turizm faaliyetlerini de ilave ederek, toplumsal ve ekonomik yönden gelişimlerini desteklemesini benimser hale gelmiştir. Bu sayede kırsal alanlarda yaşayan nüfusa güçlü bir kimlik duygusu kazandırma ve insanların yaşam kalitesinin artmasına katkı sağlaması hedeflenir hale gelmiştir (Ayaz, 2012: 29-30).

2.6. Turizm ve Yerel Halk İlişkisi

Turizm araştırmacıları, turizm sektörünün gelişebilmesi için en önemli etkenin yerel halkın desteği olduğuna dikkat çekmişlerdir. Özellikle kırsal alanlarda yerel halkın desteğinin sağlanması, turizm gelişiminin ön şartıdır (Ayaz, Artuğer ve Türkmen, 2009: 105). Turizmin gelişimi için yerel halkın desteği oldukça önemlidir. Eğer yerel halk, turizme karşı olumlu bir tutum içerisinde olursa turizm gelişimine her türlü desteği verecektir (Ekici ve Çizel, 2014: 74).

Turizmin bir bölgede gelişim aracı olmasıyla birlikte ziyaret edilecek bölgede yaşayan yerel halkın turizm için ne kadar önemli olduğu fark edilmiş ve yerel halkı hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilediği saptanmıştır. Yerel halkın turizme karşı tutumları, bir bölgede turizmin gelişim göstermesini doğrudan etkilediği ve yerel halkın turizmin gelişimine olumsuz tutum sergilemesi halinde destinasyonda turizm sektörünün gelişmesini engelleyebileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda turizm ve yerel halk ilişkisine yönelik bilimsel araştırmalar, önemli bir ilgi alanı haline gelmeye başlamış, yerel halkın turizme yönelik tutumlarını olumlu ya da olumsuz tutumlarını ele alan, birçok model geliştirilmiştir (Akova, 2006; Türker ve Türker, 2014: 82).

Faulkner ve Tideswell (1997: 6) tarafından yapılan araştırmada turizmin sosyal etkilerini analiz etmek için “Doxey Sinirlilik İndeksi Modeli”, “Butler Yaşam Döngüsü Modeli” ve “Sosyal Değişim Süreci Modeli” kullanılarak bir çerçeve oluşturulmuştur (Şekil 4).

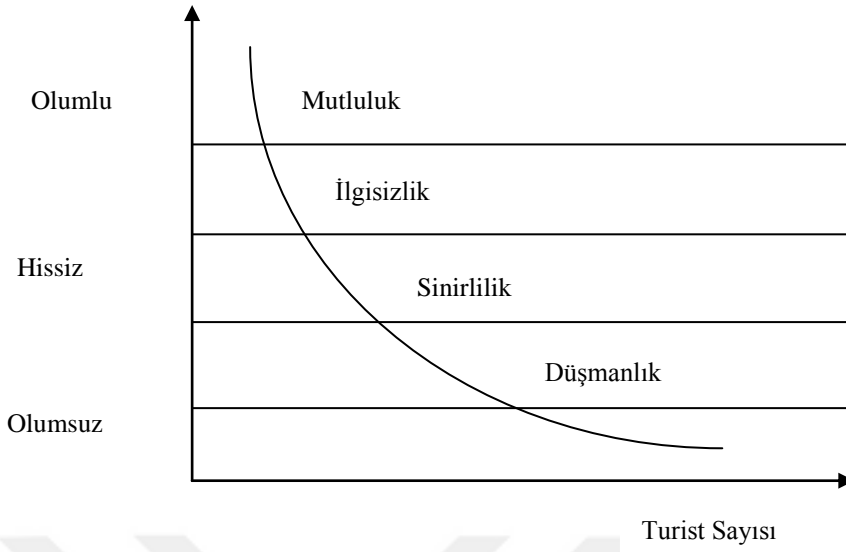

Şekil 4: Turizmin Sosyal Etkilerinin Analizinde Kullanılan Bir Çerçeve

(Faulkner ve Tidswell, 1997: 6).

2.6.1. Doxey'in Kızgınlık İndeksi Modeli

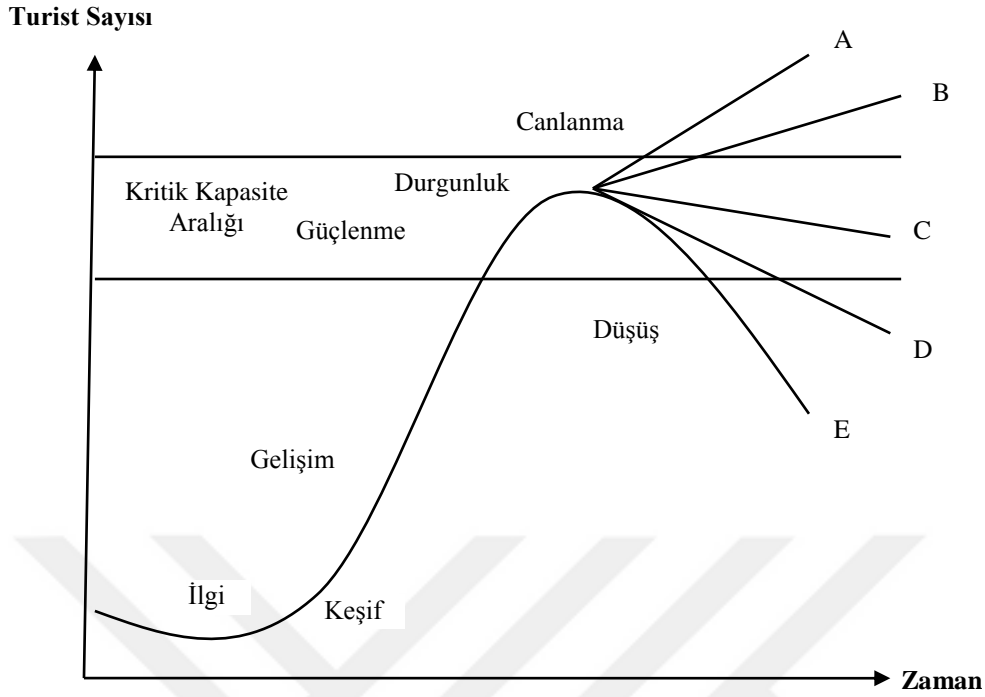
Doxey tarafından 1975 yılında geliştirilen ve Fridgen (1991) tarafından tanımlanan “Irridex Modeli” veya “Doxey'nin Irridex'idir (Şekil 5). Bu model, turizm destinasyonlarında sosyal etkilerden kaynaklanan yerel halkın bakış açılarını belirlemek için kullanılmıştır (Harril, 2004: 6). Irridex modelinde, yerel halkın ve turizmin gelişiminin arasında dört dönem olduğunu ileri sürülmüştür. Bu dönemler; mutluluk (ziyaretçiler memnun ve resmi olarak küçük gelişim), ilgisizlik (ziyaretçilere imtiyaz verildi ve ticari ilişkiler kuruldu), sinirlilik (yerel halk turizm hakkında endişeli ve altyapının gelişmesi için çabalamakta) ve düşmanlık (yerli halk açıktan düşmanlık sergilemekte ve turizmin oluşturduğu zararları ve turist akışını sınırlamak için girişimler başlatmakta) dönemleridir. Turizm faaliyetlerinin başladığı ilk dönemlerde yerel halk turizmden memnundur ve turizmi desteklemektedir. Daha sonraları turizmden elde edilen gelir azaldığında, turizme yönelik ilgisizlik, rahatsızlık hatta düşmanlık oluşabilir (Boğan ve Sarıışık, 2016: 328; Norman, 2016).

Şekil 5: Doxey Kızgınlık İndeksi Modeli
(www.being-here.net.> Erişim Tarihi: 13.02.2018).

2.6.2. Butler'in Yaşam Döngüsü Modeli

Butler (1980)' in yaşam döngüsü modeline göre turizmin gelişmeye başladığı bir destinasyonda ziyaretçiler başlangıçta ulaşım eksikliği, tesisler ve yerel bölge hakkındaki bilgi kısıtlılığından dolayı destinasyon daha az tercih ederler. Tesisler sağlandığında ve farkındalık arttıkça, ziyaretçi sayıları artar. Pazarlama faaliyetleri ile destinasyon hakkında daha fazla bilgi sahibi olunması ve daha fazla tesis imkânları ile destinasyonun popülaritesi hızla artar. Bununla birlikte, sonunda ziyaretçi sayısındaki artış oranı, taşıma kapasitesine ulaşıldığında ilgi azalır. Fiziksel faktörler (ulaşım, barınma, diğer hizmetler), sosyal faktörler (yerel halkın rahatsız edici etkilerinin) ve çevre faktörleri (alan kıtlığı, su kalitesi, hava kalitesi) açısından sorunların meydana gelmesiyle birlikte aşırı kullanım ve ziyaretçilerin etkileri nedeniyle alanın çekiciliği diğer bölgelere göre azalmasından dolayı ziyaretçi sayısında düşüş yaşanabilir. Şekil 6'da bir turizm destinasyonunda yaşam döngüsünün zaman içerisinde nasıl değişikliklere uğradığı gösterilmiştir.

Şekil 6: Butler'ın Yaşam Döngüsü Modeli

(Butler, 1980: 7).

Turizm Alanı Yaşam Döngüsü (TAYD), Butler tarafından bir turizm destinasyonunun gelişim aşamalarını açıklamak için geliştirilen bir modeldir. TAYD modeli; bir turizm bölgesinin yaşam döngüsünün altı aşamada gerçekleştiğini savunur. “İlgi ” aşamasında (bozulmamış doğa ve turistik tesisler az, bölge az ziyaretçi çekmekte), “Keşif ” (yerel halk ve küçük işletmeler tarafından ek imkânlar sağlanmaktadır ve turizm tanınmaya başlar), “Gelişim” (bölge artık turistik bir yer olarak kabul edilmekte ve ev sahibi ülke bu bölgeyi aktif olarak tanıtmaya ve geliştirmeye başlamakta), “Güçlenme” (turist sayısındaki artış korurken, eskisi kadar artış olmuyor ve yerel halk ile turistler arasında gerginlik olabilir), “Durgunluk” (turist sayısında düşüş görülebilir bu durum tesislerin çalışmamasına ve az bakım yapılması anlamına gelmektedir.) ve son aşama olarak da “Düşüş (turizm sektöründe düşüş ve iş kayıpları yaşanır ve destinasyon imajı olumsuz etkilenir) ve Canlanma ” (bölgenin canlanması ve imajını geri kazanması için yatırım yapılabilir ve ziyaretçi sayısı tekrar artmaya başlayabilir) olmak üzere altı aşamada irdelemiştir. Butler modelinin son aşamasında durma noktasına ulaştıktan sonra, canlanma ve düşüş arasında A (Başarılı bir yeniden gelişim, büyümeye neden olur), B (Kapasite seviyesindeki ufak

değişiklikler, turizmde ılımlı bir büyümeye neden olur), C (Turizm kapasite seviyeleri dengelenmektedir, D (Kaynakların fazla kullanılması ve yatırım eksikliği azalmaya neden olur), E (Savaş, hastalık veya diğer facialar turizmin derhal çöküşüne neden olur) gibi aşamalar gerçekleşebilir (<https://vikeshkashyap.blogspot.com.tr>; <https://sites.google.com>).

2.6.3. Sosyal Değişim Süreci Modeli

Yerel halkın turizme yönelik tutumlarının değerlendirilmesinde yararlanılan bir diğer model de Ap (1992)' ın geliştirmiş olduğu Sosyal Değişim Süreci modelidir. Bu modelde, sosyal ilişkilerin sosyal aktörler arasında bir kaynak değişimi içerdiği varsayılmaktadır. Sosyal aktörler, değişim ilişkisi içinde karşılıklı yarar ararlar. Yerel halkın bakış açısıyla alışverişi başlatmanın başlıca nedeni topluluğun sosyal ve ekonomik refahının iyileştirilmesidir. Yerel halkın algı ve tutumları, turizme yönelik davranışlarının öngörülmesini sağlar.

Turizm perspektifinden bakıldığında sosyal değişim kuramı, yerel halkın, turizmin getirdiği maliyet ve kazanımları değerlendirilmesidir. Yerel halk kendileri için bir değişimin faydalı olduğunu algıladığı zaman, bu değişimi olumlu, maliyetinin yerel halkın karşılayamayacağı düzeyde olduğu zaman değişimi olumsuz algılamaktadır. Bu durumdan dolayı sosyal değişim teorisi, turizm gelişiminde yerel halkın algıları ve tutumlarını belirlemek için kurulan teorik bir çerçevede ele alınmalıdır (Ayaz, 2012: 132; Brida, Disegna ve Osti, 2014: 41).

2.7. Yerel Halkın Turizme Verdiği Desteği Etkileyen Faktörler

Harril (2004) yapmış olduğu teorik bir çalışmada yerel halkın turizm gelişimine verdiği desteği etkileyen faktörleri; sosyodemografik faktörler, mekânsal faktörler, ekonomik bağımlılık olmak üzere üç kategoride incelemiştir. Bu çalışmada Harril'in yapmış olduğu sınıflandırma esas alınmıştır.

2.7.1. Sosyodemografik Faktörler

Yerel halkın tutumlarını belirlemek için sosyodemografik faktörlerin turizm araştırmacıları tarafından yaygındır. Gelir, etnik köken ve ikamet süresi gibi değişkenler, çoğu durumda yerlilerin tutumları ile ilgili resmi hipotezlerin bir parçası olarak kullanılmıştır. Örneğin, İskoçya'da yapılan bir çalışmada yerel ve kişisel

özellikler, turistlerle olan temas, ikamet süresi, yaş ve dil ile ilgili yerel halkın tutumlarında önemli farklılıklar tespit edilmiştir. Kuzey Galler'de yapılan bir çalışmada, yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumlarının kültürel olarak bağlı olduğunu düşündüklerini ve yerli halkların ve Gallerli katılımcıların, turizmin sosyal ve kültürel etkilerine, yerli ve Gallerli olmayan yabancılara göre daha duyarlı olduklarını ortaya koymuştur (Harrill, 2004: 2-3).

Milman ve Pizam yapmış oldukları araştırmada cinsiyete göre yerel halkın turizm algısında farklılıklar ortaya çıktığını belirtmektedir. Sleat (İskoçya)'da yapılan araştırmada Brougham ve Butler yapmış oldukları araştırmada turizmin ev sahibi topluluklarının kültürel ve sosyal yapısı üzerindeki etkilerini belirlemek için yöre halkının turizme karşı tutumlarını incelemiştir. Bir diğer araştırmada halkın turizme karşı tutumunun dil, yaş, yörede yaşama süresi, turistlerle ilişki derecesi ve bireysel ve yöresel ilişkilere bağlı olarak değişiklik gösterdiği doğrulanmıştır (Akova 2006).

2.7.2. Mekânsal Faktörler

Yerel halkın turizm gelişimine verdiği desteği etkileyen faktörlerden ikincisi mekânsal faktörlerdir. Yapılan araştırmalara göre araştırmacılar, turizmin yoğun olduğu yerlerde yerel halkın yaşadığı evin yakınlığı turizmin gelişimine yönelik olumsuz bir algıya sebep olabileceğini savunmuşlardır. Cape Cod ve Massachusetts de yapılan araştırmada yerel halkın turizm imkânlarının bir bölgeye yoğunlaşmasından rahatsız oldukları ileri sürmüşlerdir. Rhode adasında yapılan bir araştırma sonucunda yerel halk genel olarak turizmden memnundurlar fakat evlerinin turistik mekânlara yakınlığından dolayı kirlilik ve çöp nedeniyle rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca yapılan bir diğer çalışma sonucunda bireylerin turizm algısının, eviyle turistik mekân arasındaki mesafeye göre değişiklik gösterebileceği ileri sürülmüştür. İngiltere'nin tarihi şehri York da yapılan bir çalışmada turistik mekâna uzak mesafede yaşayan yerel halk turizmin gelişimini daha olumsuz olarak algıladıkları tespit edilmiştir (Güneş, 2014: 42-43)

2.7.3. Ekonomik Bağımlılık

Ekonomik bağımlılık, uzun süredir sosyal bilim araştırmacıları tarafından, toplum içindeki ekonomik faydaya dayalı tutumları öngörmeye yöneliktir. Bu bağlamda, yerel halkın tutumları üzerinde maddi ve manevi değişimlerin etkisini açıklamak için sosyal değişim teorisi sıklıkla kullanılmışlardır. Sonuç olarak turizm araştırmacıları, turizmden fayda sağlaması ile yerel halkın tutumları arasında ekonomik bağımlılık ilişkisine yönelik bir dizi bakış açısı kullanılmıştır. Bu bakış açısının en yaygın olanı ise turizmin gelişimine karşı yerel halkın tutumlarının daha olumlu olmasıdır (Harrill, 2004: 4-5).

Haralambopoulos ve Pizam yapmış oldukları çalışmada turizme bağımlılığı iki grup şeklinde ele almışlardır. Bu gruplardan ilki doğrudan turizm ile ekonomik ilişkisi olan, ikincisi ise turizmle ekonomik ilişkisi olmayandır. Çalışmanın sonucuna göre turizm ile doğrudan ekonomik ilişki halinde olan bireyler turizmle ilişkisi olmayan bireylere oranla turizm etkilerine karşı daha olumlu bir algı içerisindedirler (Altunel, 2009: 65). Turizm sektörüne yönelik genel tutum ve turizm ve yerel halk arasındaki ekonomik bağımlılık ilişkisi Cortus Christi’de yapılan bir araştırmada ele alınmıştır. Yerli halk, kamu sektörü çalışanları ve özel sektör temsilcilerinin yer aldığı bu araştırmada, turizmle yüksek derecede ekonomik bağımlılığı olan grupların turizme karşı daha olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu araştırmada, turizm girişimcilerinin, kamu görevlileri ve yerel halka oranla turizme ilişkin tutumları daha olumludur (Akova, 2006).

2.8. Yerel Halkın Turizm Gelişimine Yönelik Tutumlarını Ölçme

Turizm sektöründe ilk defa yerel halkın tutumlarının ölçülmesi ile ilgili araştırmalar turizmin olumlu etkileri üzerine kurulmuştur. Daha sonraki dönemlerde tutumları ölçen araştırmalar olumsuz etkilerine de odaklanılmıştır. Turizmin hem olumlu hem de olumsuz etkilerine yönelik, daha sistematik ve dengeli bir bakış açısındaki araştırmalar 1980 ve 1990lı yıllarla beraber başlamıştır. Araştırmalarda yerel halkın turizmin gelişimi aşamasında başlangıç evresinde olumlu baktığı ve turizmin gelişmesi sonucunda yerel halkın tutumlarında turizme olan ilginin azaldığı görülmüştür (Ayaz, 2012: 132).

Bazı araştırmacılar, turizmin olumlu ve olumsuz etkileri, bu etkilere karşı yerel halkın tutumları ve bu tutumları kategorilerini tespit ettikten sonra, turizmin gelişimi konusundaki yerel halkın tutumlarını ölçmek için daha etkili yöntemler geliştirmeye dikkat çekmişlerdir. Bu araştırmacıların amacı, titiz bir küresel ölçme aracı oluşturmak ya da turizm endüstrisinde riskli olan belirli alanların algılarını tespit etmektir. Lankford ve Howard sakinlerin tutumlarını ölçmek çok maddeli bir tutumsal ölçek olarak, ‘Turizm Etki Değerlendirmesi Ölçeği (TEDÖ)’ni geliştirdiler. Washington ve Oregon'daki Columbia River Gorge bölgesindeki turizm gelişimine yönelik seçilmiş değişkenlerin sakinlerin tutumları üzerindeki etkisini değerlendirmek için bu ölçeği kullandılar (Harril, 2004: 8).

Madrigal, Kim, Lankford ve Howard tarafından kullanılan TEDÖ, Perude, Long ve Allen tarafından kullanılan etki maddelerinden uyarlanmıştır. Yaygın olarak ifade edilen etki alanlarından (ekonomik, sosyal / kültürel, fiziksel / çevresel) farklı olarak iki ve üç faktörlü yapıların ortaya çıkması, ölçeklerde istikrarsızlık ve bazı sınırlılıklar olabileceğini düşündürmektedir (Ap ve Crompton, 1998).

Gürsoy ve arkadaşları (2002) geliştirmiş oldukları modelle turizm gelişimine verilen desteğin maliyet ve fayda algılamalarından ve yerel ekonominin durumundan etkilenebileceğini önermektedir. Model, yerel ekonominin devletin turizm gelişiminde fayda ve maliyetlerdeki algılamalarını etkilediğini savunuyor. Bu modelde yerel halkın turizme verdikleri desteği etkileyen faktörler toplum endişesi, toplum ilgisi, yerel ekonominin durumu, çevreci tutumlar, algılanan faydalar, turizm kaynaklarının yerel halk tarafından kullanılması, algılanan zararlardır.

Williams ve Lawson (2001) yapmış oldukları araştırmada yerel halkın tutumlarını belirlemede kümeleme analizini kullanarak tutumları beş gruba ayırmıştır. Sevenler ve nefret edenler iki ayrı uçta yer almaktadır ve diğer gruplarda bu aralıklarda yer alır. Birinci gruba “sevenler” ismi verilmiştir ve neredeyse turizm hakkında hiçbir olumsuz görüşleri yoktur. İkinci gruba “nefret edenler” ismi verilmiştir ve turizm ve turistler hakkında neredeyse olumlu görüşleri yoktur. Üçüncü gruba “ihtiyatlı sevenler” ismi verilmiştir ve turizm hakkında olumlu görüşlerinin yanı sıra olumsuz görüşlere de sahiptirler. Dördüncü gruba “arada kalanlar” ismi verilmiştir ve ihtiyatlı sevenlere benzerlik göstermelerine karşın, farklı olarak, daha ılımlı görüşlere sahiptirler. Beşinci grup “bir sebeple onları seviyorum” ismi verilmiştir ve turizmin

olumsuz yönleriyle ilgili anlaşamazlarken turizmin ekonomik faydalarından övgüyle bahsetmektedirler.

2.9. Turizm ve Yerel Halk İlişkisine Yönelik Araştırmalar

Turizm ile yerel halk arasındaki ilişki birçok akademik çalışmaya konu olmuştur. Bu akademik çalışmalar kronolojik olarak aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

Andereck ve Vogt (2000) tarafından yapılan araştırmada yerel halkın turizme yönelik tutumlarının turizm gelişimine etkisini test edilmiştir. Tüm yerel toplulukların genel olarak, turizmi büyük oranda topluluk geliştirme stratejisi olarak destekleme eğilimi gösterdikleri saptanmıştır.

Jurowski ve Gürsoy (2004) tarafından yapılan araştırmada sosyal değişim teorisine dayanan teorik bir model önerilmiştir ve turistik alanlarda yaşayanlar ile daha uzak alanlarda yaşayanların turizme desteğinin mesafeye göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılmıştır. Araştırma, maliyet/fayda ve turizm desteği arasındaki ilişkiyi doğruladığı için, sosyal değişim teorisinin prensiplerini kabul eder. Bu teorik yapıların, yerel halkın evleri arasındaki mesafe ve turistik yerler dikkate alınmaksızın geçerli olduğunu göstermektedir.

Andereck ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan araştırmada yerel halkın turizmin topluluklar üzerindeki etkileri konusundaki algılarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda ekonomik açıdan bakıldığında turizm mevcut araştırmalara göre daha olumlu olarak algılanmaktadır. Yerel halk toplumsal, kültürel ve çevresel olarak toplulukların turizmin etkilerinden faydalanabileceğinin farkındadırlar.

Akova (2006) yaptığı araştırmada yerel halkın turizme yönelik algılamaları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda halkın turizm algısı ekonomik, sosyokültürel ve çevresel etkileri literatürde verdiği bilgileri destekler nitelikte ortaya çıkmıştır. Araştırma alanı turizmin başlangıç aşamasında olduğu bir yer olduğu göz önüne alındığında yerel halkın turizme yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğu saptanmıştır.

Wang, Pfister ve Morais (2006) tarafından yapılan araştırmada turizmin gelişme aşamasında olduğu küçük bir topluluğa odaklanarak, yerel halkın sosyoekonomik ve demografik özellikleri ile turizme yönelik tutumları arasındaki

ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma kısmen Doxey'in kızgınlık modelinin öğretilerini desteklemekte ve çalışma alanındaki yerel halkın genel olarak turizme karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Cengiz ve Kırkbir (2007) tarafından yapılan araştırmanın amacı, dört turizm etki faktörünün (ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel) toplam turizm etkisi ve yerel halkın turizme desteği değişkenleri üzerindeki yapısal etkilerini, turizmin gelişimi bağlamında incelemek için bir model geliştirilip yapısal inceleme modeline göre test etmektir. Araştırma sonucunda turizmin en önemli etkisi çevresel etkiler olarak bulunmuş, bunu ise sırasıyla sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler takip etmiştir. Toplam turizm etkisi ise yerel halkın turizme olan desteğini büyük oranda olumlu olarak etkilediğini göstermektedir.

Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı Tokat'ın Zile ilçesinde yaşamakta olan yerel halkının turizm algısını belirlemek ve turizm geliştirmeye yönelik öncelikleri belirlenmesidir. İlçede yaşamakta olan yerel halk, turizmin gelişmesi sonucunda olumlu düşünebileceği ancak olumsuz sonuçlar karşısında nasıl bir tutum sergileyebileceklerine yönelik kararsız oldukları saptanmıştır.

Gümüş ve Özüpekçe (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Foça'da halkın turizmin etkilerine (ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel) ilişkin görüşlerini belirlemek; görüşlerin cinsiyet, eğitim durumu, meslek, kırsal veya kentsel alanda yaşama durumuna göre değişiklikleri incelemektir. Araştırma sonucunda, Foça'da turizme yönelik halkın genellikle olumlu yaklaştığı, cinsiyete, meslek, kırsal ve kentsel alanlarda yaşama durumuna göre anlamlı farklılıklar içermediği görülmüştür.

Latkova ve Vogt (2011) tarafından yapılan çalışmada yerel sakinlerin turizm ve ekonomik kalkınmanın farklı evrelerinde çeşitli kırsal alanlarda mevcut ve gelecekteki turizm gelişimine yönelik tutumları incelenmiştir. Genel olarak, üç farklı kırsal il düzeyinde yaşayanların turizm gelişimini desteklediği ve turizme yönelik olumlu tutumların yüksek seviyede olduğu ve turizm karşı olumsuz tutumların daha düşük seviyede olduğu belirlenmiştir.

Duran ve Özkul (2012) tarafından yapılan araştırmada yerel halkın, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarını araştırmaya dönük bir yapısal model sunmaktır. Araştırmanın verileri değerlendirildiğinde, yerel halkın desteği “turizmden fayda sağlama” ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik “uzun dönem planlama” faktörleri arasındaki ilişkidен büyük oranda etkilenmiştir. Ayrıca turizmden doğrudan veya dolaylı olarak faydalanan bireyler, turizmin ekonomik, sosyokültürel ve çevresel faydalarını, maliyetlerinden daha çok önemsedikleri tespit edilmiştir.

Okuyucu ve Somuncu (2012) tarafından yapılan araştırmanın amacı Osmaneli’de yaşamakta olan yerel halkın, kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı olarak kullanılması konusunda yerel halkın görüşlerini belirlemektir. Araştırma verileri, yerel halkın kültürel mirasın korunmasına ve turizmin gelişmesine olumlu baktıklarını ve turizme destek verme konusunda istekli olduklarını göstermektedir.

Şahbaz ve Karaçar (2013) tarafından yapılan araştırmada Çankırı ilinde yaşayan yöre halkının turizm faaliyetlerine ve Çankırı Tuz Mağarası’nın turizme kazandırılmasına yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, yerel yönetimlerin planlamalarına yönelik halkın tutumu ile turizmin gelişmesi için verilen destekle, turizmin faydalarının algılanışı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca yerel halk Tuz Mağarası’nın turizme açılabilmesi için yapılan projelerin yeterli olmadığını düşünmektedirler.

Türker ve Öztürk (2013) tarafından yapılan çalışmada Küre Dağları Milli Parkı sınırları içinde yaşayan yerel sakinlerin turizm gelişimine yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma KMNP’nin tampon bölgesinde yer alan üç ilçede (Pınarbaşı, Azdavay ve Şenpazar) gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulguları, KMNP sakinlerinin toplumlarında turizm etkilerine karşı hem olumlu hem de olumsuz algılara sahip olduklarını belirlemiştir. Bulgular KMNP sakinlerinin, turizmin ekonomik etkilerden dolayı turizm gelişimine olumlu yaklaştıkları tespit edilmiştir. Pınarbaşı’nda yaşayan sakinler Azdavay ve Şenpazar sakinlerine kıyasla turizmin etkilerini daha olumlu algılamaktadır.

Ekici ve Çizel (2014) tarafından Antalya (Manavgat-Serik, Kaş- Kalkan) da yapılan araştırmada yerel halkın turizm gelişimini destekleme konusundaki tutumlarının destinasyonların gelişim düzeylerine göre farklılık gösterip

göstermediğini incelemek amaçlanmıştır. Her iki destinasyonda da yerel halk turizm gelişiminden fayda sağlamaya başladıkça turizme yönelik olumlu tutumlarının arttığı saptanmıştır.

Solmaz (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, Burdur ilinin turizm potansiyelini ortaya çıkarmak ve Burdur halkının turizm algısını belirlemektir. Araştırma sonucunda, Burdur halkının turizme karşı olumlu baktığı ve turizmin ilin ekonomisine katkı yapacağını ve halkın iş imkânlarının artıracığını düşündükleri belirlenmiştir.

Türker ve Türker (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı, yerel halkın turizmin hangi etkilerini ne düzeyde algıladığını belirlemek ve toplam turizm etkisini oluşturan faktörler arasında hangilerinin ön plana çıktığını tespit etmektir. Araştırma verileri ışığında, turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Turizmden ekonomik kazanç sağlayanlar (esnaf ve turizm çalışanları) diğer meslek gruplarına göre, turizmi daha olumlu algıladıkları ve turizmi daha çok destekleme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir.

Kervankıran ve Bulut (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı Antalya'nın merkez ilçelerinde yaşamakta olan yerel halkın turizme yönelik algılarını belirlemektir. Araştırma sonucunda, genelde yerel halk turizmin gelişimine olumlu bakmaktadır ancak politikalar ve planlamaların doğal kaynaklardaki sürdürülebilirliği sağlayacak düzeyde olmadığı, gelen yerli turistlerin yeteri kadar bilinçli olmadığı gibi bir takım çekincelerinin olduğu belirlenmiştir.

Toprak (2015) tarafından yapılan araştırmada Mardin'de yaşayan halkın turist ve turizm algısını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda şehir halkı turizm sektörünün gelişmesi sonucunda oluşabilecek değişimler için olumlu görüş belirtmişlerdir. Ayrıca bölge insanları turizmin en çok ekonomik sonra sosyal sonrada çevresel etkilerini önemsedikleri ortaya çıkmıştır.

Bagri ve Kala (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı, yerel halkın turizm etkilerine yönelik tutumları ve demografik özelliklerin tutumlarına etkisinin incelenmesidir. Araştırma sonucunda turizmin olumlu ekonomik etkileri yerli halkın maddi refah, istihdam olanakları ve daha iyi yaşam standardı sağlamasında olumlu olarak algılandı ancak katılımcıların bir kısmı turizmin olumsuz sonuçlarıyla ilgili endişe duymaktadırlar. Çalışmada ayrıca, yerel halkın yoksulluğunun sonuçlarını azaltmak için turizm gelirlerini artırmak istediği halde, turizmin algılanan etkilerinin demografik değişkenlerine göre değiştiğini ortaya koymuştur.

Boğan ve Sarıışık (2016) tarafından yapılan araştırmanın temel amacı, Alanya halkının turizme ilişkin tutumlarını belirlemektir. Araştırma sonucunda yerel halk turizmi ekonomik olarak olumlu karşılarken sosyal açıdan bu faaliyetin olumsuz etkiler meydana getireceğini düşünmektedirler. Olumsuz görüş ve algılamalar olmasına rağmen turizm yerel halk tarafından genellikle olumlu karşılanmaktadır.

Türker, Selçuk ve Özyıldırım (2016)'ın yaptığı çalışmanın amacı, turizm gelişiminin Safranbolu'da yaşayan yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkilerini belirlemektir. Araştırma sonucunda turizmin kültürel çevresel ve ekonomik etkileri Safranbolu halkının yaşam kalitesini olumlu, toplumsal etkileri ise yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilediği tespit edilmiştir.

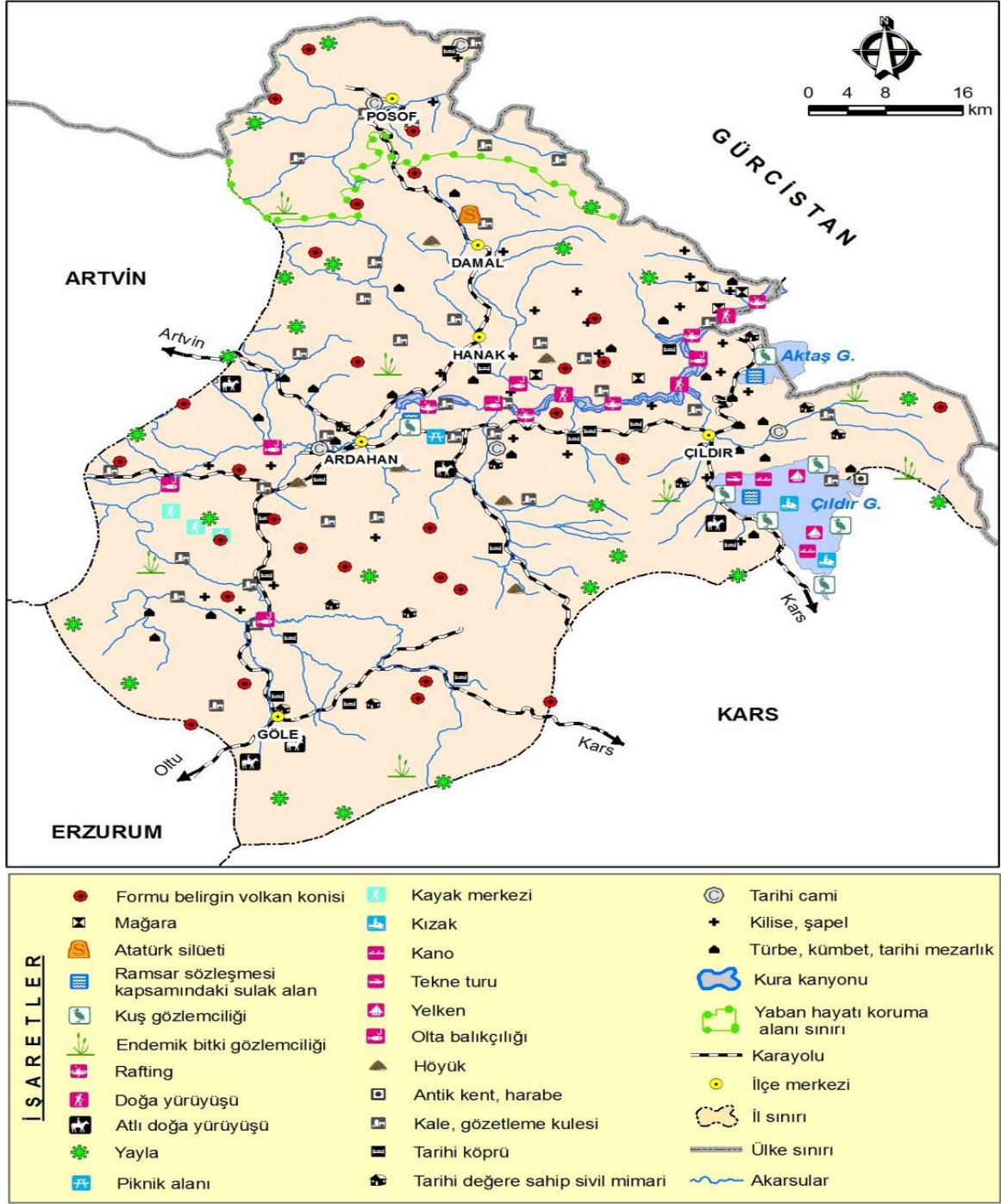
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIRSAL ALANLARDA YAŞAYAN YEREL HALKIN KİŞİLİK TİPLERİ VE TURİZM ALGISINA YÖNELİK ARAŞTIRMA

3.1. Araştırma Bölgesi

Ardahan, Gürcistan ve Ermenistan ülkelerine sınırı olan bir ildir. Posof ve Çıldır sınır kapıları Ardahan'da yer almaktadır. İlin güneyinde Kars, batısında Artvin ve güneydoğusunda Erzurum illeri yer alır. İlin yüz ölçümü 503.511 ve tarıma elverişli alanı 84.295 hektardır. Bu da toplam alanın %16,7 sini oluşturmaktadır. Ardahan Ovası; doğu tarafında Akbaba Dağı, kuzey kesiminde Yalnızçam Dağları, güneyinde Kısır Dağı, güneybatıda Allahuekber dağlarının uzantıları, kuzeydoğusunda Keldağ ile çevrilidir. Ortasından Kura Nehri geçen Ardahan 1800 m. rakıma sahiptir. Ardahan ili; 5 ilçe, 226 köy ve 10 beldeden oluşmaktadır. Posof, Damal, Hanak, Göle ve Çıldır Ardahan'ın ilçeleridir (Ardahan İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013). İlin 2017 yılı itibariyle nüfusu 98.335 kişi olup, nüfusun 47.451 kişisi kadınlardan ve 50.884 kişisi ise erkeklerden oluşmaktadır. İl merkezinde yaşamakta olan kişi sayısı, 38.181 kişidir. Yüzölçümü 5.156 km² olan Ardahan ilinde kilometrekareye 19 insan düşmektedir. OECD'nin yapmış olduğu kırsal alan tanımına göre Ardahan ili kırsal alan olarak kabul edilebilir (<http://www.ardahan.gov.tr>).

Ardahan, kış mevsiminin çok şiddetli ve uzun geçtiği için Türkiye'nin en soğuk yerleri arasında yer almaktadır. Ardahan meteoroloji istasyonunu verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık, 3,7 °C'dir. Ortalama sıcaklığın en düşük olduğu ay ise -11,4 °C ile Ocak ve en yüksek olduğu ay, 16,4 °C ile Ağustos ayıdır. Ardahan ilinin ekonomisi genelde tarım özelde ise hayvancılığa dayanmaktadır. Bitkisel üretim ve hayvancılık dışındaki diğer ekonomik faaliyetler gelişmemiştir. Ayrıca turizm, sanayi ve ticaret gibi ekonomik etkinlikler yerel halkın geçimini sağlamada çok düşük seviyededir. Diğer taraftan Ardahan ilinin zengin bir turizm potansiyeli olmasına karşın (Şekil 7), bu potansiyel yeteri kadar değerlendirilememektedir (Akbulak, 2016). Bununla birlikte Ardahan ilinde Posof-Türkgözü ve Çıldır-Aktaş sınır kapıları bulunmaktadır ve bu sınır kapılarından çok sayıda turist gelmektedir (Ardahan İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013).

Şekil 7: Ardahan'ın Potansiyel Turizm Değerleri Haritası

(Akbulak, 2016: 11).

Araştırma bölgesi olarak seçilen Ardahan ili kapsamında yapılabilecek turizm türleri ve turistik ürünlere yönelik bir çerçeve oluşturmak gerekirse ilin turizm potansiyeli Tablo 12’de gösterilen biçimde tasvir edilebilir:

Tablo 12: Ardahan İli İçin Uygun Turizm Türleri ve Çekicilikler

Turizm Ürünü	Potansiyel Çekicilikler
Festivaller	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ardahan Bal Festivali ✓ Çıldır Göl Festivali ✓ Kaşar Festivali ✓ Posof Aşıklar Şenliği ✓ Posof 19 Mayıs Şenliği
Yaylalar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yalnızçam Yaylası ✓ Bülbülhan Yaylası ✓ Gümüşkavak Yaylası
Doğa Yürüyüşü ve Parkur Alanları	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yanlızçam ✓ Çamlıçatak Harabeleri ✓ Kazankale Harabeleri
Tabiat Anıtları	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atatürk Silueti ✓ Anıt Ağaçlar
Atlı Doğa Yürüyüşü	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Okçuoğlu Yaylası ✓ Göle Ormanları
Tarihi Mekanlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ardahan Kalesi ✓ Şeytan Kalesi ✓ Posof (Savaşır) Kalesi ✓ Posof (Çak) Kalesi ✓ Kinzu Kalesi ✓ Kazan Kalesi
Kuş Gözlemciliği	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ardahan Havzası ✓ Aktaş Gölü ✓ Çıldır Gölü ✓ Putka(Gölbaşı) Sulak Alanları

Kaynak: Ardahan İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013-2023’ten uyarlanmıştır.

3.2. Araştırma Verilerinin Analizi

Bu çalışmada araştırma yöntemlerinden nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve veri toplama tekniklerinden anket tekniğinden yararlanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan kişilik tipi ölçeği Türkmen (2103)’ in çalışmasından ve turizm algısı ölçeği ise Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılmış ve ölçekler, Ardahan iline göre uyarlanmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan anket formu üç bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, aylık gelir, ikametgâh süresi) belirlenmesinde sınıflandırma ölçeği kullanılmıştır. İkinci bölümünde kişilik tiplerini belirlemeye yönelik ifadeler ve anketin son bölümünde yerel halkın turizm algısının belirlenmesine yönelik ifadeler yer

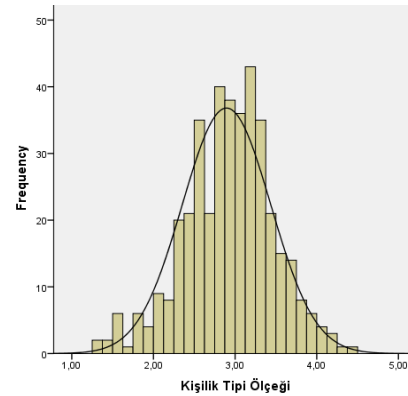
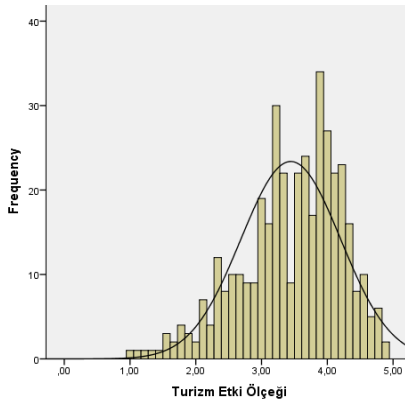
almaktadır. Aralıklı ölçek olarak 5’li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçek aralıkları; “1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde belirlenmiştir.

Anket ölçeği (Ek-1) ön test kapsamında kolayda örneklem yöntemiyle Şubat 2018 döneminde 100 katılımcıya uygulanmıştır. Ön test verilerine yönelik güvenilirlik ve faktör analizi yapıldıktan sonra anketin katılımcılar tarafından anlaşılmayan bazı ifadeleri çıkartılıp anket son halini almıştır (Ek-2). Yeniden düzenlenen anket, kolayda örneklem yöntemi kapsamında Şubat-Mart 2018 döneminde 300 katılımcıya daha uygulanmıştır.

Araştırmada toplanan verilerin homojen olması, normal dağılıma sahip olması ve bir gruptaki örneklem büyüklüğünün 10’dan az olmaması sonucunda parametrik testlerin uygulanması öngörülmektedir (Türkmen, 2013). Araştırmada verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığını belirlemede çarpıklık ve basıklık katsayıları esas alınmıştır.

Tablo 13: Skewness ve Kurtosis Testi Sonuçları

Ölçek Adı	N	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma	Skewness		Kurtosis	
						Statistic	Standart Hata	Statistic	Standart Hata
Kişilik Tipi Ölçeği	400	1,31	4,38	2,8948	0,54184	-0,289	0,122	0,325	0,243
Turizm Algısı Ölçeği	400	1,00	4,89	3,4442	0,75837	-0,652	0,122	0,138	0,243

Bu araştırmada kişilik tipi leği için arpıklık ve basıklık katsayıları; -0,289 ve 0,325 olarak turizm algısı leği için ise; -0,652 ve 0,138 olduğu tespit edilmiştir. Skewness ve Kurtosis değerlerin (-+) 1 aralığında olması parametrik testlerin yapılabileceğini göstermektedir (İşleyen ve Küçük, 2014). Bu kapsamda katılımcılardan toplanan verilerin analizinde yüzde ve frekans analizi, faktör analizi, ölçeklerin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin analizler, veri grupları arasında karşılaştırmaların yapılmasında iki değişkenli gruplar için "Bağımsız rneklem t-Testi" ve çok değişkenli grupların karşılaştırılmasında "Bağımsız rneklem Tek Yönlü Varyans Analizi" (ANOVA) testleri yapılmıştır. Ayrıca araştırmada yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu kısmında kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik analizleri, faktör analizi, katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular, katılımcıların Ardahan ilinin çekiciliklerine ilişkin görüşlerinin yüzde frekans analizi, katılımcıların kişilik tipleri ve turizm algısına ilişkin bulgular, katılımcıların demografik özellikleri ile kişilik tipleri ve turizm algısının karşılaştırılması ve yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasındaki ilişkinin llmesine yönelik analiz çıktılarının yorumları yer almaktadır.

3.3.1. Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliği ve güvenirliğini bağlamında ilk önce kişilik tipleri leğinin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi kapsamında Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) rneklem hacmi yeterlilik değer; 0,735 ve Bartlett'in küresellik testi sonuçları; $\chi^2 = 1588,397$ ve $p < 0,001$ olarak belirlenmiştir. Büyüköztürk (2007: 126), KMO katsayısının 0,60'dan yüksek ve Bartlett Sphericity testinin ise anlamlı çıkması halinde faktör analizi yapılabileceğini belirtmektedir. Bu sonuçlar kapsamında kişilik tipleri leği için faktör analizi yapılabileceği uygun görülmüş ve yapılan faktör analizi için Tablo 14'teki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 14'te görüldüğü üzere kişilik tipleri leğinin toplam varyansın %61,87'sini açıklayan beş faktör (dışa dönük kişilik, kullanılmaya yatkın kişilik, baskın kişilik, soğuk kişilik, kendine güvensiz kişilik) altında toplandığı

görülmektedir. Ölçekteki dışa dönük kişilik alt boyutu, toplam varyansın %19,94'ünü açıklayan ilk faktör olmuştur. Son faktör olan kendine güvensiz kişilik tipi ise toplam varyansın %6,64'ünü açıklayan alt boyut olarak belirlenmiştir.

Tablo 14'teki sonuçların güvenilirliğinin belirlenmesi bağlamında yapılan test kapsamında güvenilirlik testi (Cronbach's Alpha) katsayısı; 0,694 olarak hesaplanmıştır. Türkmen (2013), güvenilirlik katsayısının "0,60≤α<0,80" aralığında olması halinde verilerin güvenilir olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir.

Tablo 14: Kişilik Tipleri Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	$\bar{x}$	σ	Faktör Yüğü	α	Varyans Açıklama (%)
Dışa dönük Kişilik Tipi	3,64	1,021			19,946
İnsanlarla iyi geçinirim.	3,75	1,141	0,894	0,669	
İnsanlara karşı sevgi ve şefkat gösterim.	3,71	1,193	0,838	0,669	
İnsanlarla uzun süreli ilişkiler kurarım.	3,72	1,213	0,830	0,669	
İnsanların sorunlarına karşı duyarlıyım.	3,42	1,493	0,663	0,677	
Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipi	2,63	1,011			14,716
İnsanlar tarafından kolay ikna edilirim.	2,49	1,276	0,781	0,678	
İnsanlara duygularımı çok fazla açarım.	2,52	1,309	0,728	0,674	
İnsanlara gereğinden fazla güvenirim.	2,89	1,323	0,714	0,668	
Baskın Kişilik Tipi	2,57	0,943			12,503
İnsanları çok fazla kontrol etmeye çalışırım.	2,55	1,327	0,725	0,675	
İstedığımı elde etmek için insanları etkilerim.	2,79	1,310	0,683	0,669	
İnsanlara özel hayatımdan çok fazla bahsederim.	2,40	1,284	0,638	0,688	
Çok fazla fark edilmek isterim.	2,61	1,335	0,613	0,674	
Soğuk Kişilik Tipi	2,85	0,944			8,065
İnsanlara karşı çok mesafeliyimdir.	2,65	1,184	0,751	0,691	
İnsanlara güvenmem.	2,63	1,236	0,697	0,690	
Tek başıma vakit geçirmeyi severim.	3,28	1,358	0,696	0,694	
Kendine Güvensiz Kişilik Tipi	2,46	1,042			6,641
İnsanlardan korkarım.	2,13	1,210	0,812	0,687	
İnsanlara karşı çok şüpheliyim.	2,80	1,289	0,719	0,690	
Toplam Cronbach Alpha/Varyans Açıklama (%)				0,694	61,872

KMO Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği: 0,735

Bartlett Kürsellik Testi (Chi-Square / df / Sig): 1588,397/120//0,000

Turizm algısı ölçeğinin geçerliğinin ve güvenirliğinin belirlenmesi çerçevesinde kişilik ölçeğine benzer şekilde ilk önce ölçeğin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi kapsamında Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem hacmi yeterlilik değeri; 0,924 ve Bartlett'in küresellik testi sonuçları; $\chi^2 = 5191,515$ ve $p < 0,001$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar kapsamında turizm algısı ölçeği için faktör analizi yapılabileceği uygun görülmüş ve yapılan faktör analizi sonucunda Tablo 15'teki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 15' te görüldüğü üzere turizm algısı ölçeğinin toplam varyans açıklama oranı %68,24 olarak belirlenmiştir. Ayrıca yerel halkın turizm algısı kapsamında ulaşılan üç boyuttan turizmin olumlu etkileri için toplam varyans %47,16; turizmin olumsuz çevresel etkileri alt boyutu için toplam varyans %15,46 ve turizmin toplumsal olumsuz etkileri alt boyutu içinse %5,61 olarak hesaplanmıştır. Turizm algısı ölçeğinin genel güvenirlik katsayısı Cronbach's Alpha değeri 0,882 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 15: Turizm Algısı Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	$\bar{x}$	σ	Faktör Yüğü	α	Varyans Açıklama (%)
Turizmin Olumlu Etkileri	3,56	1,041			47,160
Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	3,65	1,262	0,837	0,858	
Turizm, Ardahan'da kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	3,63	1,238	0,830	0,858	
Turizm, yöredeki hizmet kalitesini arttıracaktır.	3,60	1,284	0,824	0,859	
Turizm, Ardahan'a ekonomik hareketlilik getirecektir.	3,73	1,266	0,823	0,859	
Turizm sayesinde yöredeki altyapı gelişecektir.	3,63	1,264	0,820	0,858	
Turizm, yöredeki tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	3,62	1,297	0,814	0,859	
Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır.	3,66	1,267	0,800	0,860	
Turizm, yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştirecektir.	3,71	1,268	0,794	0,859	
Turizm, yörede birçok yararlı iş olanakları sağlayacaktır.	3,58	1,335	0,792	0,859	
Turizm, yörede kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	3,43	1,380	0,787	0,860	
Turizm Ardahan'da yerel dayanışma ve işbirliğini arttıracaktır.	3,37	1,386	0,782	0,860	
Turizm Ardahan'da hoşgörüyü artırır.	3,28	1,393	0,733	0,863	
Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır.	3,52	1,307	0,713	0,863	
Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri	3,09	1,188			15,465
Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar	3,15	1,425	0,779	0,882	

yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir					
Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır.	3,03	1,403	0,734	0,886	
Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileri	3,14	1,324			5,618
Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır.	2,97	1,460	0,881	0,885	
Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır.	3,18	1,410	0,881	0,885	
Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları Ardahan'da ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	3,27	1,540	0,861	0,883	
Toplam Cronbach Alpha/Varyans Açıklama (%)				0,882	68,243

KMO Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği: 0,924

Bartlett Kürsellik Testi (Chi-Square / df / Sig): 5191,515/153/0,000

3.3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısını belirlemeye yönelik bu araştırmada öncelikle yerel halkın demografik özelliklerinin yüzde frekans analizleri hesaplanmıştır. Yerel halkın demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu) ilişkin frekans ve yüzde dağılımına ait değerler Tablo 16' da gösterilen biçimde tespit edilmiştir:

Tablo 16: Yerel Halkın Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=400)

Değişkenler	Gruplar	f	%	Kümülatif %
Cinsiyet	Kadın	177	44,3	44,3
	Erkek	223	55,8	100
Yaş	18-25	164	41,0	41,0
	26-33	79	19,8	60,8
	34-40	72	18,0	78,8
	41 ve üzeri	85	21,3	100
Meslek	İşçi	94	23,5	23,5
	Memur	100	25,0	48,5
	Esnaf	36	9,0	57,5
	Çiftçi	20	5,0	62,5
	İşsiz	46	11,5	74,0
	Öğrenci	104	26,0	100
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	10,5	10,5
	2-5 yıl	118	29,5	40,0
	6-9 yıl	41	10,3	50,3
	10 yıl ve üzeri	199	49,8	100
Medeni Durum	Bekâr	217	54,3	54,3
	Evli	183	45,7	100
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	9,5	9,5
	Ortaöğretim	107	26,8	36,3

	Önlisans	79	19,8	56,0
	Lisans ve Üzeri	176	44,0	100
Gelir Durumu (TL /Aylık)	1000TL ve altı	145	36,3	36,3
	1001-2000TL	63	15,8	52,0
	2001-3000TL	88	22,0	74,0
	3001-4000TL	75	18,8	92,8
	4001TL ve üzeri	29	7,3	100

Tablo 16 verileri kapsamında Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın profil özelliklerine yönelik genel bir çerçeve çizilecek olursa katılımcıları; cinsiyet bakımından erkekler (%55,8), medeni durum yönünden bekarlar (%54,3), yaş aralığında 18-25 yaş grubu (%41), mesleki boyutunda öğrenciler (%26), ikametgâh süresi 10 yıl ve üzeri olanlar (%49,8), eğitim durumu boyutunda lisans ve üzeri (%44) ve katılımcıların gelir durumunda ise 1000 TL ve altı gelire sahip olanlar (%36,3) öne çıkmıştır.

3.3.3. Katılımcılarının Ardahan'daki Çekiciliklere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Ardahan da yaşayan yerel halktan daha önce belirlenmiş olan çekicilik unsurlarından bir veya daha fazlasını seçmeleri istenmiştir. Ardahan'daki çekiciliklere ilişkin bulgular Tablo 17' de gösterilmiştir.

Tablo 17: Ardahan İlinin Çekicilik Faktörleri

Faktörler	f	%
Kura Nehri	214	14,3
Kaşar Peyniri	131	8,8
Kaz	211	14,1
Çıldır Gölü	198	13,3
Ardahan Kalesi	185	12,5
Tabiat Parkı	85	5,8
Atatürk Silueti	150	10,0
Yaylalar	112	7,5
Damal Bebeği	92	6,1
Festivalleri	112	7,5
Toplam	1490	100

Tablo 17'deki veriler incelendiğinde araştırmada bir veya birden fazla seçenek tercih edilmesinden dolayı toplam 1490 tercih yapılmıştır. Bu seçeneklerden en fazla

tercih edilenler; %14, 3 ile ilk sırayı Kura Nehri alırken ikinci sırayı %14,1 ile Kaz seçeneği almıştır ve üçüncü en fazla tercih edilen seçenek ise %13,3 ile Çıldır Gölü olmuştur. Bu çekicilik unsurlarından en az tercih edilen seçenek ise %5,8 ile Tabiat Parkı olmuştur.

3.3.4. Katılımcıların Kişilik Tiplerine Yönelik Bulgular

Yerel halkın kişilik tiplerinin belirlemesi kapsamında kişilik tipi ölçeğine faktör analizi yapılmıştır. Bu faktör analizi sonucunda beş alt boyut ortaya çıkmıştır. Bu alt boyutlarda bulunan ifadelerin yüzde frekans analizleri, standart sapmaları ve aritmetik ortalamaları gösterilmektedir. Bu kişilik tiplerinden ilki olan dışa dönük kişilik tipine ilişkin bulgular Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Dışa Dönük Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular

	İnsanların sorunlarına karşı duyarlıyım.		İnsanlara karşı sevgi ve şefkat gösterim.		İnsanlarla iyi geçinirim.		İnsanlarla uzun süreli ilişkiler kurarım.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	71	17,8	29	7,3	24	6,0	25	6,3
Katılmıyorum	50	12,5	35	8,8	30	7,5	39	9,8
Kısmen Katılıyorum	53	13,3	79	19,8	88	22,0	100	25,0
Katılıyorum	93	23,3	136	34,0	138	34,5	97	24,3
Kesinlikle Katılıyorum	133	33,3	121	30,3	120	30,0	139	34,8
$\bar{x}$	3,42		3,71		3,75		3,72	
σ	1,493		1,193		1,141		1,213	

Tablo 18’e göre yerel halkın kişilik tiplerinden dışa dönük kişilik tipine ait ifadelerin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,75$) “İnsanlarla iyi geçinirim” ifadesidir. Dışa dönük kişilik tipinin sonraki en önemli ifadeleri; “İnsanlarla uzun süreli ilişkiler kurarım” ($\bar{x}=3,72$), “İnsanlara karşı sevgi ve şefkat gösterim” ($\bar{x}=3,71$) ve “İnsanların sorunlarına karşı duyarlıyım” ($\bar{x}=3,42$) şeklinde sıralanmıştır.

Tablo 19 'da kişilik tiplerinden ikincisi olan kullanılmaya yatkın kişilik tipine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 19: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular

	İnsanlar tarafından kolay ikna edilirim.		İnsanlara duygularımı çok fazla açarım.		İnsanlara gereğinden fazla güvenirim.	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	113	28,3	118	29,5	77	19,3
Katılmıyorum	106	26,5	94	23,5	85	21,3
Kısmen Katılıyorum	87	21,8	88	22,0	99	24,8
Katılıyorum	60	15,0	63	15,8	82	20,5
Kesinlikle Katılıyorum	34	8,5	37	9,3	57	14,3
$\bar{x}$	2,49		2,52		2,89	
σ	1,276		1,309		1,323	

Tablo 19'a göre kullanılmaya yatkın kişilik tipi alt boyutuna yönelik ifadelerin aritmetik ortalaması incelendiğinde $\bar{x}=2,89$ ortalama ile “İnsanlara gereğinden fazla güvenirim” en yüksek katılım düzeyine sahip olmuştur. İkinci olarak en yüksek ortalamaya sahip ifade “İnsanlara duygularımı çok fazla açarım” ($\bar{x}=2,52$) üçüncü olarak $\bar{x}=2,49$ ortalama ile en az katılımın gerçekleştiği ifade ile “İnsanlar tarafından kolay ikna edilirim” ifadesi olmuştur.

Tablo 20 'de kişilik tiplerinden üçüncüsü olan baskın kişilik tipine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 20: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Baskın Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular

	Çok fazla fark edilmek isterim.		İnsanları çok fazla kontrol etmeye çalışırım.		İstedikimi elde etmek için insanları etkilerim.		İnsanlara özel hayatımdan çok fazla bahsederim.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	103	25,8	117	29,3	88	22,0	128	32,0
Katılmıyorum	111	27,8	94	23,5	81	20,3	104	26,0
Kısmen Katılıyorum	71	17,8	78	19,5	108	27,0	81	20,3
Katılıyorum	70	17,5	74	18,5	74	18,5	54	13,5
Kesinlikle Katılıyorum	45	11,3	37	9,3	49	12,3	33	8,3
$\bar{x}$	2,61		2,55		2,79		2,40	
σ	1,335		1,327		1,310		1,284	

Tablo 20'ye göre baskın kişilik tipi alt boyutuna yönelik ifadelerin aritmetik ortalaması incelendiğinde “İstediğimi elde etmek için insanları etkilerim” ifadesi en yüksek ortalama değerle ($\bar{x}=2,79$) ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada “Çok fazla fark edilmek isterim” ($\bar{x}=2,61$), üçüncü sırada “İnsanları çok fazla kontrol etmeye çalışırım” ($\bar{x}=2,55$) ve son sırada “İnsanlara özel hayatımdan çok fazla bahsederim” ($\bar{x}=2,40$) ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 21'de kişilik tiplerinden dördüncüsü olan soğuk kişilik tipine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 21: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Soğuk Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular

	İnsanlara karşı çok mesafeliyimdir.		İnsanlara güvenmem.		Tek başıma vakit geçirmeyi severim.	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	77	19,3	89	22,3	55	13,8
Katılmıyorum	111	27,8	97	24,3	59	14,8
Kısmen Katılıyorum	121	30,3	129	32,3	110	27,5
Katılıyorum	58	14,5	43	10,8	72	18,0
Kesinlikle Katılıyorum	33	8,3	42	10,5	104	26,0
$\bar{x}$	2,65		2,63		3,28	
σ	1,184		1,236		1,358	

Tablo 21'e göre soğuk kişilik tipi alt boyutuna yönelik ifadelerin aritmetik ortalaması incelendiğinde ilk sırayı $\bar{x}=3,28$ ortalama değerle “Tek başıma vakit geçirmeyi severim” ifadesi almıştır. İkinci en çok katılım “İnsanlara karşı çok mesafeliyimdir” ($\bar{x}=2,65$) ve en az katılım sağlanan ifade ise “İnsanlara güvenmem” ($\bar{x}=2,63$) ifadesi olmuştur.

Tablo 22'de kişilik tiplerinden sonuncusu olan kendine güvensiz kişilik tipine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 22: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Kendine Güvensiz Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular

	İnsanlardan korkarım.		İnsanlara karşı çok şüpheliyim.	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	156	39,0	81	20,3
Katılmıyorum	123	30,8	82	20,5
Kısmen Katılıyorum	65	16,3	129	32,3
Katılıyorum	27	6,8	53	13,3
Kesinlikle Katılıyorum	29	7,3	55	13,8
$\bar{x}$	2,13		2,80	
σ	1,210		1,289	

Tablo 22'ye göre kendine güvensiz kişilik tipi alt boyutuna ait ifadelerin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, "İnsanlara karşı çok şüpheliyim" ifadesi en yüksek ortalama değere sahiptir ($\bar{x}=2,80$). En düşük ortalama değer ($\bar{x}=2,13$) "İnsanlardan korkarım" ifadesi olmuştur.

3.3.5. Katılımcıların Turizm Algısına Yönelik Bulgular

Yerel halkın turizm algısını belirlemeye yönelik ölçeğe faktör analizi yapılmış ve üç boyut tespit edilmiştir. Bu boyutlardan ilki turizmin olumlu etkileriyle ilişkin bulgular Tablo 23' te gösterilmektedir.

Tablo 23: Turizmin Olumlu Etkileriyle İlgili Bulgular

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		$\bar{x}$	σ
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Turizm, yörede birçok yararlı iş olanakları sağlayacaktır.	43	10,8	47	11,8	75	18,8	104	26	131	32,8	3,58	1,335
Turizm, yörede kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	48	12	67	16,8	72	18	93	23,3	120	30	3,43	1,38
Turizm Ardahan'da yerel dayanışma ve işbirliğini artıracaktır.	49	12,3	72	18	80	20	81	20,3	118	29,5	3,37	1,386
Turizm, yöredeki tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	36	9	50	12,5	76	19	108	27	130	32,5	3,62	1,297
Turizm, yöredeki hizmet kalitesini arttıracaktır.	31	7,8	63	15,8	66	16,5	115	28,8	125	31,3	3,60	1,284
Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır.	39	9,8	55	13,8	83	20,8	104	26	119	29,8	3,52	1,307
Turizm, Ardahan'da kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	29	7,3	49	12,3	87	21,8	112	28	123	30,8	3,63	1,238
Turizm Ardahan'da hoşgörüyü artırır.	54	13,5	82	20,5	65	16,3	96	24	103	25,8	3,28	1,393
Turizm sayesinde yöredeki altyapı gelişecektir.	34	8,5	49	12,3	68	17	128	32	121	30,3	3,63	1,264
Turizm, Ardahan'a ekonomik hareketlilik getirecektir.	30	7,5	47	11,8	68	17	112	28	143	35,8	3,73	1,266

Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	33	8,3	48	12	71	17,8	123	30,8	125	31,3	3,65	1,262
Turizm, yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştirecektir.	34	8,5	43	10,8	64	16	125	31,3	134	33,5	3,71	1,268
Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır.	32	8	50	12,5	70	17,5	119	29,8	129	32,3	3,66	1,267

Tablo 23'teki veriler incelendiğinde, sırasıyla en çok katılım sağlanan ifadeler; “Turizm, Ardahan'a ekonomik hareketlilik getirecektir” ($\bar{x}=3,73$). “Turizm, yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştirecektir” ($\bar{x}=3,71$), “Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır” ($\bar{x}=3,66$), “Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir” ($\bar{x}=3,65$) şeklinde sıralanmıştır. “Turizm Ardahan'da hoşgörüyü artırır” ifadesi bu boyutun en düşük ortalamaya sahip ifadesi olmuştur.

Tablo 24'te yerel halkın turizm algısının ikincisi olan turizmin olumsuz çevresel etkilerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 24: Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileriyle İlgili Bulgular

	Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir		Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır	
	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	71	17,8	77	19,3
Katılmıyorum	71	17,8	77	19,3
Kısmen Katılıyorum	79	19,8	82	20,5
Katılıyorum	84	21,0	85	21,3
Kesinlikle Katılıyorum	95	23,8	79	19,8
$\bar{x}$	3,15		3,03	
σ	1,425		1,403	

Tablo 24'e göre yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerine yönelik görüşlerini belirleyen ifadelerin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, “Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir” ifadesi en yüksek ortalama değere sahiptir ($\bar{x}=3,15$) Bu boyutun en az katılım sağlanan ifadesi ise “Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır” ($\bar{x}=3,03$) ifadesi olmuştur.

Tablo 25'te yerel halkın turizm algısının sonuncusu olan turizmin olumsuz toplumsal etkilerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 25: Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileriyle İlgili Bulgular

	Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır.		Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır		Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları Ardahan'da ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	
	f	%	f	%	f	%
Kesinlikle Katılmıyorum	98	24,5	71	17,8	84	21,0
Katılmıyorum	57	14,3	58	14,5	55	13,8
Kısmen Katılıyorum	83	20,8	95	23,8	57	14,3
Katılıyorum	82	20,5	80	20,0	77	19,3
Kesinlikle Katılıyorum	80	20,0	96	24,0	127	31,8
$\bar{x}$	2,97		3,18		3,27	
σ	1,460		1,410		1,540	

Tablo 25'e göre yerel halkın turizmin olumsuz toplumsal etkilerine yönelik görüşlerini belirleyen ifadelerin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, $\bar{x}=3,27$ ortalama değerle ilk sırayı "Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları Ardahan'da ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir" ifadesi almıştır. İkinci en çok tercih edilen ifade ise "Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır" ($\bar{x}=3,18$) ve bu boyutun en düşük ortalama değere sahip ifadesi "Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır" ($\bar{x}=2,97$) ifadesi olmuştur.

3.3.6. Katılımcıların Demografik Özellikleriyle Kişilik Tiplerinin Karşılaştırılması

Araştırma katılımcılarının kişilik tiplerinin belirlenmesine yönelik faktör analizi sonucunda beş boyut elde edilmiştir. Bu bölümde ulaşılan bu boyutlar (dışa dönük kişilik, kullanılmaya yatkın kişilik, baskın kişilik, soğuk kişilik, kendine güvensiz kişilik) ve boyut toplamı ile katılımcıların demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu) karşılaştırılmasına yer verilmektedir. Karşılaştırmalarda iki değişkenli gruplar için (cinsiyet, medeni durum) "Bağımsız Örneklem t Testi", ikiden fazla değişkenli gruplar (yaş, meslek, ikametgâh süresi, eğitim durumu, gelir durumu) için ise "Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)" testleri yapılmıştır.

Ayrıca ikiden fazla değişkeni olan gruplarda farklılıkların hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek için “Çoklu Karşılaştırma-Tukey HSD Analizi” yapılmıştır.

3.3.6.1. Dışa Dönük Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Dışa dönük kişilik tipi ile demografik özelliklerin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 26’da gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 26: Dışa Dönük Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	3,61	1,021	-0,574	0,566	
	Erkek	223	3,67	1,022			
Yaş	18-25	164	3,63	1,010	0,051	0,985	
	26-33	79	3,68	1,035			
	34-40	72	3,64	1,057			
	41 ve üzeri	85	3,65	1,015			
Meslek	İşçi	94	3,62	1,119	1,015	0,408	
	Memur	100	3,71	0,950			
	Esnaf	36	3,75	1,108			
	Çiftçi	20	3,42	1,023			
	İşsiz	46	3,40	0,983			
	Öğrenci	104	3,72	0,978			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	3,88	1,141	1,531	0,206	
	2-5 yıl	118	3,63	0,986			
	6-9 yıl	41	3,40	0,976			
	10 yıl ve üzeri	199	3,65	1,020			
Medeni Durum	Bekâr	217	3,61	1,021	0,267	0,790	
	Evli	183	3,67	1,022			
Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	38	3,56	1,103	3,385	0,018*	b-d
	Ortaöğretim (b)	107	3,39	1,124			
	Önlisans (c)	79	3,75	0,953			
	Lisans ve Üzeri (d)	176	3,76	0,943			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	3,67	0,990	0,933	0,444	
	1001-2000TL	63	3,49	1,121			
	2001-3000TL	88	3,67	1,014			
	3001-4000TL	75	3,59	1,014			
	4001TL ve üzeri	29	3,91	0,984			

*p<0,05

Tablo 26’da yer alan sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, dışa dönük kişilik tipi ile yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmasında, eğitim durumu değişkeninde anlamlı farklılık (p=0,018; p<0,05) saptanırken diğer değişkenlerde anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Yerel halkın eğitim durumu ile dışa dönük kişilik tipi arasındaki bu farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Bu test sonucunda lisans ve üzeri eğitim derecesine sahip

katılımcılar ($\bar{x}=3,76$) ortaöğretim eğitim derecesine sahip katılımcılara ($\bar{x}=3,39$) oranla daha fazla dışa dönük kişilik tipi özelliklerine sahip oldukları saptanmıştır.

3.3.6.2. Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Kişilik tiplerinin kapsamında ikinci olarak kullanılmaya yatkın kişilik tipi ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	2,60	0,937	-0,474	0,064	
	Erkek	223	2,65	1,067			
Yaş	18-25	164	2,69	0,976	0,636	0,592	
	26-33	79	2,64	1,019			
	34-40	72	2,62	1,044			
	41 ve üzeri	85	2,50	1,047			
Meslek	İşçi	94	2,60	1,114	0,472	0,797	
	Memur	100	2,57	0,964			
	Esnaf	36	2,73	1,089			
	Çiftçi	20	2,45	1,082			
	İşsiz	46	2,78	0,849			
	Öğrenci	104	2,64	0,993			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	2,50	1,275	0,648	0,585	
	2-5 yıl	118	2,60	0,854			
	6-9 yıl	41	2,52	1,005			
	10 yıl ve üzeri	199	2,69	1,038			
Medeni Durum	Bekâr	217	2,67	0,993	0,883	0,191	
	Evli	183	2,58	1,032			
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	2,57	1,041	0,547	0,651	
	Ortaöğretim	107	2,55	1,059			
	Önlisans	79	2,74	0,845			
	Lisans ve Üzeri	176	2,64	1,045			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	2,67	0,944	0,180	0,949	
	1001-2000TL	63	2,65	1,029			
	2001-3000TL	88	2,57	1,041			
	3001-4000TL	75	2,63	1,083			
	4001TL ve üzeri	29	2,56	1,061			

*p<0,05

Tablo 27’de görüldüğü üzere tespit edilen sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, kullanılmaya yatkın kişilik tipi alt boyutunun demografik özelliklerle karşılaştırılması sonucunda anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

3.3.6.3. Baskın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Baskın kişilik tipi ile demografik özelliklerin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 28’de gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 28: Baskın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	2,64	1,018	1,297	0,195	
	Erkek	223	2,52	0,878			
Yaş	18-25 (a)	164	2,60	0,935	3,086	0,027*	c-d
	26-33 (b)	79	2,51	0,879			
	34-40 (c)	72	2,82	1,022			
	41 ve üzeri (d)	85	2,38	0,913			
Meslek	İşçi	94	2,62	1,068	2,154	0,058	
	Memur	100	2,54	0,856			
	Esnaf	36	2,91	0,960			
	Çiftçi	20	2,10	0,676			
	İşsiz	46	2,48	1,024			
	Öğrenci	104	2,59	0,875			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	2,50	0,800	1,579	0,194	
	2-5 yıl	118	2,61	0,947			
	6-9 yıl	41	2,85	0,888			
	10 yıl ve üzeri	199	2,51	0,975			
Medeni Durum	Bekâr	217	2,59	0,904	0,352	0,724	
	Evli	183	2,56	0,991			
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	2,35	1,016	1,600	0,189	
	Ortaöğretim	107	2,52	0,959			
	Önlisans	79	2,73	0,998			
	Lisans ve Üzeri	176	2,58	0,887			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	2,54	0,938	0,675	0,610	
	1001-2000TL	63	2,48	1,003			
	2001-3000TL	88	2,64	0,997			
	3001-4000TL	75	2,57	0,875			
	4001TL ve üzeri	29	2,79	0,856			

*p<0,05

Tablo 28’de sonuçları 0,05 anlamlılık düzeyinde incelendiğinde, baskın kişilik tipi ile yerel halkın demografik özelliklerinin karşılaştırılmasında yaş değişkeninde anlamlı farklılık (p=0,027; p<0,05) ortaya çıkarken diğer değişkenler için herhangi bir anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Yerel halkın yaş grubu ile baskın kişilik tipi arasındaki bu farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 34-40 yaş ($\bar{x}=2,82$) aralığında yer alan katılımcılar 41 ve üzeri yaş ($\bar{x}=2,38$) aralığına yer alan katılımcılara oranla daha fazla baskın kişilik tipine sahip oldukları saptanmıştır.

3.3.6.4. Soğuk Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Soğuk kişilik tipi ile demografik özelliklerin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 29’da gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 29: Soğuk Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p
Cinsiyet	Kadın	177	2,87	0,932	0,382	0,702
	Erkek	223	2,83	0,954		
Yaş	18-25	164	2,78	0,999	0,770	0,511
	26-33	79	2,97	0,825		
	34-40	72	2,87	0,928		
	41 ve üzeri	85	2,84	0,953		
Meslek	İşçi	94	2,74	0,963	1,561	0,170
	Memur	100	3,01	0,914		
	Esnaf	36	2,58	0,644		
	Çiftçi	20	2,90	0,991		
	İşsiz	46	2,94	0,956		
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	3,07	0,924	1,477	0,220
	2-5 yıl	118	2,90	0,900		
	6-9 yıl	41	2,88	0,996		
	10 yıl ve üzeri	199	2,76	0,958		
Medeni Durum	Bekâr	217	2,83	0,944	-0,404	0,685
	Evli	183	2,87	0,945		
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	2,76	0,926	0,209	0,890
	Ortaöğretim	107	2,82	1,042		
	Önlisans	79	2,85	0,983		
	Lisans ve Üzeri	176	2,88	0,870		
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	2,81	1,013	0,457	0,768
	1001-2000TL	63	2,76	0,898		
	2001-3000TL	88	2,93	0,952		
	3001-4000TL	75	2,90	0,909		
	4001TL ve üzeri	29	2,80	0,753		

*p<0,05

Tablo 29’da yer alan veriler 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, soğuk kişilik tipi alt boyutunun demografik özelliklerle karşılaştırılması sonucunda anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

3.3.6.5. Kendine Güvensiz Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Kendine güvensiz kişilik tipi ile demografik özelliklerin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 30’da gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 30: Kendine Güvensiz Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p
Cinsiyet	Kadın	177	2,53	0,980	1,242	0,214
	Erkek	223	2,40	1,087		
Yaş	18-25	164	2,43	1,059	0,492	0,688
	26-33	79	2,58	1,002		
	34-40	72	2,42	1,076		
	41 ve üzeri	85	2,42	1,025		
Meslek	İşçi	94	2,39	0,878	0,844	0,519
	Memur	100	2,50	1,068		
	Esnaf	36	2,36	1,125		
	Çiftçi	20	2,35	1,089		
	İşsiz	46	2,72	1,068		
	Öğrenci	104	2,41	1,106		
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	2,80	1,070	2,252	0,082
	2-5 yıl	118	2,42	0,946		
	6-9 yıl	41	2,59	1,032		
	10 yıl ve üzeri	199	2,38	1,082		
Medeni Durum	Bekâr	217	2,45	1,054	-0,201	0,841
	Evli	183	2,47	1,030		
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	2,57	1,205	0,239	0,869
	Ortaöğretim	107	2,43	1,068		
	Önlisans	79	2,49	1,014		
	Lisans ve Üzeri	176	2,43	1,008		
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	2,50	1,101	0,327	0,860
	1001-2000TL	63	2,50	0,937		
	2001-3000TL	88	2,43	0,956		
	3001-4000TL	75	2,45	1,154		
	4001TL ve üzeri	29	2,27	0,940		

* $p < 0,05$

Tablo 30’da yer alan veriler 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, soğuk kişilik tipine benzer şekilde olmak üzere kendine güvensiz kişilik tipinde demografik özelliklerle karşılaştırılması sonucunda anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

3.3.6.6. Kişilik Tipleri Toplamının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Katılımcıların toplam kişilik tipi ile demografik özelliklerin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 31’de gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 31: Kişilik Tipleri Toplamının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	2,90	0,524	0,357	0,721	
	Erkek	223	2,88	0,556			
Yaş	18-25	164	2,89	0,559	0,935	0,594	
	26-33	79	2,92	0,497			
	34-40	72	2,94	0,606			
	41 ve üzeri	85	2,82	0,488			
Meslek	İşçi	94	2,85	0,642	1,117	0,288	
	Memur	100	2,93	0,469			
	Esnaf	36	2,96	0,613			
	Çiftçi	20	2,66	0,565			
	İşsiz	46	2,89	0,495			
	Öğrenci	104	2,91	0,492			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	2,99	0,596	1,191	0,196	
	2-5 yıl	118	2,89	0,480			
	6-9 yıl	41	2,89	0,495			
	10 yıl ve üzeri	199	2,87	0,573			
Medeni Durum	Bekâr	217	2,90	0,548	0,394	0,694	
	Evli	183	2,88	0,535			
Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	38	2,80	0,587	2,688	0,046*	b-c b-d
	Ortaöğretim (b)	107	2,79	0,632			
	Önlisans (c)	79	2,99	0,456			
	Lisans ve Üzeri (d)	176	2,92	0,498			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	2,89	0,507	0,474	0,755	
	1001-2000TL	63	2,82	0,650			
	2001-3000TL	88	2,91	0,539			
	3001-4000TL	75	2,88	0,534			
	4001TL ve üzeri	29	2,97	0,494			

*p<0,05

Tablo 31’de sonuçları 0,05 anlamlılık düzeyinde incelendiğinde, kişilik tipi ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitim durumu değişkeninde anlamlı farklılık (p=0,046; p<0,05) ortaya çıkarken diğer değişkenler için herhangi bir anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Bu farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Bu test sonucunda orta öğretim derecesine sahip katılımcılara ($\bar{x}=2,79$) göre önlisans derecesine sahip katılımcılar ($\bar{x}=2,99$) ve lisans ve üzeri dereceye sahip katılımcıların ($\bar{x}=2,92$) kişiliğinin geliştiği söylenebilir.

3.3.7. Turizm Algısının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırma katılımcılarının turizm algısının belirlenmesi kapsamında gerçekleştirilen faktör analizi sonucunda üç boyut elde edilmiştir. Bu bölümde ulaşılan bu boyutlar (turizmin olumlu etkileri, turizmin olumsuz çevresel etkileri, turizmin olumsuz toplumsal etkileri) ve boyut toplamı ile katılımcıların demografik özelliklerinin (cinsiyet, yaş, meslek, ikametgâh süresi, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu) karşılaştırılmasına yer verilmektedir. Karşılaştırmalarda iki değişkenli gruplar için (cinsiyet, medeni durum) “Bağımsız Örneklem t Testi”, ikiden fazla değişkenli gruplar (yaş, meslek, ikametgâh süresi, eğitim durumu, gelir durumu) için ise “Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA)” testleri yapılmıştır. Ayrıca ikiden fazla değişkeni olan gruplarda farklılıkların hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek için “Çoklu Karşılaştırma-Tukey HSD Analizi” yapılmıştır.

3.3.7.1. Turizmin Olumlu Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların turizmin olumlu etkileri ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 32’de gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 32: Turizmin Olumlu Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	3,49	1,004	-1,317	0,188	
	Erkek	223	3,62	1,068			
Yaş	18-25 (a)	164	3,63	1,047	4,254	0,006*	a-d c-d
	26-33 (b)	79	3,60	0,989			
	34-40 (c)	72	3,76	0,977			
	41 ve üzeri (d)	85	3,22	1,070			
Meslek	İşçi	94	3,48	1,108	0,875	0,498	
	Memur	100	3,62	0,913			
	Esnaf	36	3,67	1,011			
	Çiftçi	20	3,35	1,305			
	İşsiz	46	3,38	1,032			
	Öğrenci	104	3,66	1,056			

İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	3,58	1,148	0,306	0,821	
	2-5 yıl	118	3,60	0,945			
	6-9 yıl	41	3,66	0,868			
	10 yıl ve üzeri	199	3,52	1,107			
Medeni Durum	Bekâr	217	3,69	1,051	2,631	0,009*	
	Evli	183	3,42	1,012			
Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	38	3,15	1,185	5,348	0,001*	a-c a-d b-d
	Ortaöğretim (b)	107	3,35	1,142			
	Önlisans (c)	79	3,70	0,900			
	Lisans ve Üzeri (d)	176	3,72	0,963			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	3,58	1,044	1,310	0,266	
	1001-2000TL	63	3,47	1,183			
	2001-3000TL	88	3,45	1,002			
	3001-4000TL	75	3,61	0,979			
	4001TL ve üzeri	29	3,92	0,939			

*p<0,05

Tablo 32’de yer alan veriler 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, turizmin olumlu etkilerinin yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmasında, yaş (p=0,006; p<0,05), medeni durum (p=0,009; p<0,05) ve eğitim durumu (p=0,001; p<0,05) değişkenlerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Diğer değişkenler için anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Yerel halkın turizmin olumlu etkilerine yönelik farklılıkların nereden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; 18-25 yaş ($\bar{x}=3,63$) ile 34-40 yaş ($\bar{x}=3,76$) aralığındakiler 41 ve üzeri yaş ($\bar{x}=3,22$) aralığına göre turizmi daha olumlu algılamaktadırlar. Bekârlar ($\bar{x}=3,69$) evlilere ($\bar{x}=3,42$) oranla turizmi daha olumlu algılamaktadırlar. Önlisans ($\bar{x}=3,70$) ve lisans ve üzeri ($\bar{x}=3,72$) derecesine sahip olan katılımcılar ilköğretim derecesine ($\bar{x}=3,15$) sahip olan katılımcılara oranla ve lisans ve üzeri ($\bar{x}=3,72$) dereceye sahip olan katılımcılar ortaöğretim ($\bar{x}=3,35$) derecesine sahip olan katılımcılara oranla turizmi daha olumlu algılamaktadırlar.

Araştırmada turizme yönelik olumlu tutumların yüksek seviyede olmasından dolayı Latkova ve Vogt (2011)’ un yaptıkları araştırmayı kısmen desteklemektedir.

3.3.7.2. Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların turizmin olumsuz çevresel etkileri ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 33'te gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 33: Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	3,14	1,175	0,834	0,405	
	Erkek	223	3,04	1,200			
Yaş	18-25	164	3,06	1,134	1,185	0,315	
	26-33	79	2,94	1,186			
	34-40	72	3,06	1,270			
	41 ve üzeri	85	3,28	1,218			
Meslek	İşçi	94	3,01	1,295	0,599	0,701	
	Memur	100	3,01	1,157			
	Esnaf	36	3,00	1,281			
	Çiftçi	20	3,37	1,086			
	İşsiz	46	3,20	1,098			
İkametgâh Süresi	Öğrenci	104	3,16	1,152	1,075	0,359	
	1 yıl ve altı	42	3,08	1,268			
	2-5 yıl	118	3,08	1,173			
	6-9 yıl	41	2,79	1,161			
Medeni Durum	10 yıl ve üzeri	199	3,15	1,185	-1,123	0,262	
	Bekâr	217	3,03	1,125			
Eğitim Durumu	Evli	183	3,16	1,259	3,458	0,017*	a-b a-c a-d
	İlköğretim (a)	38	3,65	1,033			
	Ortaöğretim (b)	107	3,06	1,254			
	Önlisans (c)	79	2,93	1,299			
Gelir Durumu	Lisans ve Üzeri (d)	176	3,05	1,099	2,671	0,032*	a-c c-d
	1000TL ve altı (a)	145	3,17	1,141			
	1001-2000TL (b)	63	3,23	1,187			
	2001-3000TL (c)	88	2,77	1,224			
	3001-4000TL (d)	75	3,26	1,166			
4001TL ve üzeri (e)	29	2,87	1,236				

*p<0,05

Tablo 33'te yer alan veriler 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, turizmin olumsuz çevresel etkilerinin yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmasında, eğitim durumu (p=0,017; p<0,05) ve gelir durum (p=0,032; p<0,05) değişkenlerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Diğer değişkenler için anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerine yönelik farklılıkların nereden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey testinde sonuçlarına göre; ilköğretim ($\bar{x}$ =3,65) derecesine sahip olan katılımcılar, önlisans ($\bar{x}$ =2,93) ve lisans ve üzeri

($\bar{x}=3,05$) eğitim derecesine sahip olan katılımcılara oranla turizmin çevreye daha fazla zarar vereceğini düşünmektedirler. Benzer şekilde 1000 TL ve altı ($\bar{x}=3,17$) gelir grubunda yer alan katılımcılar, 2001-3000TL ($\bar{x}=2,77$) gelir grubunda yer alan katılımcılara oranla ve 2001-3000TL ($\bar{x}=2,77$) gelir grubunda yer alan katılımcılar 3001-4000TL ($\bar{x}=3,26$) gelir grubunda yer alan katılımcılara oranla turizmin çevreye daha fazla zarar vereceğini öngörmektedirler.

3.3.7.3. Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların turizmin olumsuz toplumsal etkileri ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 34'te gösterilen biçimde tespit edilmiştir.

Tablo 34: Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	3,21	1,343	1,044	0,297	
	Erkek	223	3,07	1,309			
Yaş	18-25 (a)	164	2,97	1,258	5,465	0,001*	a-d b-d
	26-33 (b)	79	2,85	1,458			
	34-40 (c)	72	3,38	1,275			
	41 ve üzeri (d)	85	3,52	1,257			
Meslek	İşçi (a)	94	3,28	1,287	2,541	0,028*	a-b c-d
	Memur (b)	100	2,89	1,369			
	Esnaf (c)	36	3,55	1,211			
	Çiftçi (d)	20	3,56	1,426			
	İşsiz (e)	46	3,28	1,284			
	Öğrenci (f)	104	2,96	1,300			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı (a)	42	2,83	1,333	8,693	0,000*	a-c b-c b-d
	2-5 yıl (b)	118	2,75	1,296			
	6-9 yıl (c)	41	3,78	1,200			
	10 yıl ve üzeri (d)	199	3,30	1,290			
Medeni Durum	Bekâr	217	2,97	1,308	-2,715	0,007*	
	Evli	183	3,33	1,321			
Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	38	3,62	1,320	5,847	0,001*	a-d b-d
	Ortaöğretim (b)	107	3,38	1,303			
	Önlisans (c)	79	3,20	1,309			
	Lisans ve Üzeri (d)	176	2,85	1,291			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	3,03	1,289	0,668	0,615	
	1001-2000TL	63	3,32	1,269			
	2001-3000TL	88	3,09	1,430			
	3001-4000TL	75	3,24	1,362			
	4001TL ve üzeri	29	3,16	1,203			

*p<0,05

Tablo 34’te yer alan veriler 0,05 anlamlılık düzeyine göre incelendiğinde, turizmin olumsuz toplumsal etkilerinin yerel halkın demografik özellikleri karşılaştırılmasında, yaş ($p=0,001$; $p<0,05$), meslek ($p=0,028$; $p<0,05$), ikametgâh süresi ($p=0,000$; $p<0,05$), medeni durum ($p=0,007$; $p<0,05$) ve eğitim durumu ($p=0,001$; $p<0,05$) değişkenlerinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Cinsiyet ve gelir durumu değişkenlerinde ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Yerel halkın turizmin olumsuz toplumsal etkilerine yönelik farklılıkların nereden kaynaklandığını bulmak için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; 41 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=3,52$) yer alan katılımcılar; 18-25 yaş grubunda ($\bar{x}=2,97$) ve 26-33 yaş grubundaki ($\bar{x}=2,85$) katılımcılara göre toplumsal ahlaki yapının bozulacağını düşünmektedirler. İşçiler ($\bar{x}=3,28$) memurlara ($\bar{x}=2,89$) göre ve çiftçiler ($\bar{x}=3,56$) esnaflara ($\bar{x}=3,55$) göre olumsuz toplumsal etkiye inanmaktadırlar. Evliler ($\bar{x}=3,33$) bekârlara ($\bar{x}=2,97$) oranla, 6-9 yıl ($\bar{x}=3,78$) ikamet edenler, 2-5 yıl ($\bar{x}=2,75$) ve 1 yıl ve altı ikamet edenlere ($\bar{x}=2,83$) göre ve 10 yıl ve üzeri ikamet edenler ($\bar{x}=3,30$), 2-5 yıl ($\bar{x}=2,75$) ikamet edenlere göre turizmin olumsuz toplumsal etkisini öne çıkartmışlardır. İlköğretim ($\bar{x}=3,62$) ve ortaöğretim ($\bar{x}=3,38$) derecesine sahip katılımcılar lisans ve üzeri eğitim derecesine sahip katılımcılara ($\bar{x}=2,85$) göre turizmin toplumsal yönden olumsuzluklara yol açabileceğini düşünmektedirler.

Araştırma turizmin toplumsal yapıyı olumsuz etkilediğini öne süren Bağrı ve Kala (2016) ve Boğan ve Sarıışık (2016)’ın yaptıkları çalışmaları destekler niteliktedir.

3.3.7.4. Turizmin Toplam Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri ile turizmin toplam etkilerinin karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçları Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35: Turizmin Toplam Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	σ	t/F	p	Tukey
Cinsiyet	Kadın	177	3,40	0,713	-0,856	0,393	
	Erkek	223	3,47	0,792			
Yaş	18-25 (a)	164	3,46	0,801	2,771	0,041*	c-d
	26-33 (b)	79	3,41	0,743			
	34-40 (c)	72	3,62	0,640			
	41 ve üzeri (d)	85	3,28	0,753			
Meslek	İşçi	94	3,40	0,745	0,530	0,754	
	Memur	100	3,43	0,686			
	Esnaf	36	3,57	0,711			
	Çiftçi	20	3,39	0,885			
	İşsiz	46	3,35	0,773			
	Öğrenci	104	3,49	0,824			
İkametgâh Süresi	1 yıl ve altı	42	3,40	0,837	0,650	0,583	
	2-5 yıl	118	3,40	0,738			
	6-9 yıl	41	3,59	0,583			
	10 yıl ve üzeri	199	3,44	0,785			
Medeni Durum	Bekâr	217	3,50	0,807	1,614	0,107	
	Evli	183	3,37	0,691			
Eğitim Durumu	İlköğretim	38	3,28	0,887	2,102	0,099	
	Ortaöğretim	107	3,33	0,847			
	Önlisans	79	3,53	0,655			
	Lisans ve Üzeri	176	3,50	0,705			
Gelir Durumu	1000TL ve altı	145	3,44	0,805	1,481	0,207	
	1001-2000TL	63	3,41	0,821			
	2001-3000TL	88	3,32	0,690			
	3001-4000TL	75	3,51	0,724			
	4001TL ve üzeri	29	3,68	0,608			

*p<0,05

Tablo 35’teki sonuçlar 0,05 anlamlılık düzeyinde incelendiğinde, turizm algısı ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasında yaş değişkeni (p=0,041; p<0,05) hariç diğer değişkenlerde anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Bu farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 34-40 yaş grubunda yer alan katılımcılar ($\bar{x}$ =3,62), 41 ve üzeri yaş grubunda yer alan katılımcılara ($\bar{x}$ =3,28) göre turizmin toplam etkilerini daha olumlu algılamaktadırlar.

3.3.8. Kırsal Alanlardaki Yerel Halkın Kişilik Tipleriyle Turizm Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Kırsal alanlardaki yerel halkın kişilik tipleriyle turizm algısı arasındaki ilişkiyi ve ilişki varsa ilişkinin yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılması öngörülmüş ve Tablo 36’da gösterilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Literatürde (Ayaz, 2012: 195) korelasyon analizi için katsayısının “r” (-1) ile (+1) arasında bir değer alabileceği ve katsayının +1 olması, iki değişken arasında pozitif bir ilişkinin olduğu -1 olması durumunda iki değişken arasında negatif bir ilişkinin olduğunun, 0 olması halinde ise iki değişken arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını, “r” değerinin 0,00-0,29 arasında olması durumunda iki değişken arasındaki ilişkinin düşük, 0,30-0,69 arasında olması durumunda iki değişken arasındaki ilişkinin orta ve 0,70 ve üzeri olması durumunda ise iki değişken arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde olabileceği ifade edilmektedir.

Tablo 36: Yerel Halkın Kişilik Tipleri ile Turizm Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi (n=400)

		KİŞİLİK TİPİ	Dışa Dönük Kişilik	Kullanılmaya Yatkın Kişilik	Baskın Kişilik	Soğuk Kişilik	Kendine Güvensiz Kişilik
Turizmin Olumlu Etkileri	r	0,347**	0,477**	0,177**	0,061	0,059	0,017
	p	0,000**	0,000**	0,000**	0,221	0,239	0,729
Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri	r	0,049	-0,006	-0,071	0,043	0,171**	0,045
	p	0,324	0,908	0,158	0,388	0,001**	0,371
Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileri	r	0,067	-0,135**	-0,011	0,185**	0,187**	0,072
	p	0,180	0,007**	0,832	0,000**	0,000**	0,151
TURİZM ALGISI	r	0,372**	0,433**	0,161**	0,122	0,143**	0,046
	p	0,000**	0,000**	0,001**	0,014	0,004**	0,358

**p<0,01

Tablo 36’daki bulgulara göre;

Kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki 0,01 anlamlılık düzeyindeki ilişki (p=0,000; p<0,01) bu araştırma kapsamında önerilen H₁ hipotezi KABUL edilmiştir. Bu ilişki için “r” değeri; 0,372 olup, orta düzeyde (0,30<r<0,69) pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu durum, bir neden sonuç ilişkisi olmamakla birlikte yerel halkın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Dışa dönük kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki 0,01 anlamlılık düzeyindeki ilişki (p=0,000; p<0,01) kapsamında öngörülen H₁₋₁ hipotezi bu araştırma için

KABUL edilmiştir. Dışa dönük kişilik tipine sahip bireyler ile yerel halkın turizm algısı arasında “r” değeri; 0,433 olup, orta düzeyde ($0,30 < r < 0,69$) pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte dışa dönük kişilik tipi ile turizmin olumlu etkisi arasında ortaya çıkan “r” değerinin; 0,447 ve turizmin olumsuz toplumsal etkileri arasında ortaya çıkan “r” değerinin -0,135 olması dışa dönük kişilik tiplerinin turizmi olumlu algıladığı ve toplumsal bir olumsuzluk teşkil etmeyeceğine inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Kullanılmaya yatkın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişki ($p=0,001$; $p < 0,01$) kapsamında bu araştırma için öngörülen H_{1-2} hipotezi KABUL edilmiştir. Bu ilişki için “r” değeri; 0,161 olup, düşük düzeyde ($0,00 < r < 0,29$) pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Kullanılmaya yatkın kişilik tipi tipine sahip bireylerin turizmin olumlu etkileri arasında “r” değerinin 0,177 olması bu kişilik tipinin turizmi düşük düzeyde de olsa olumlu yönüyle algıladığı söylenebilir.

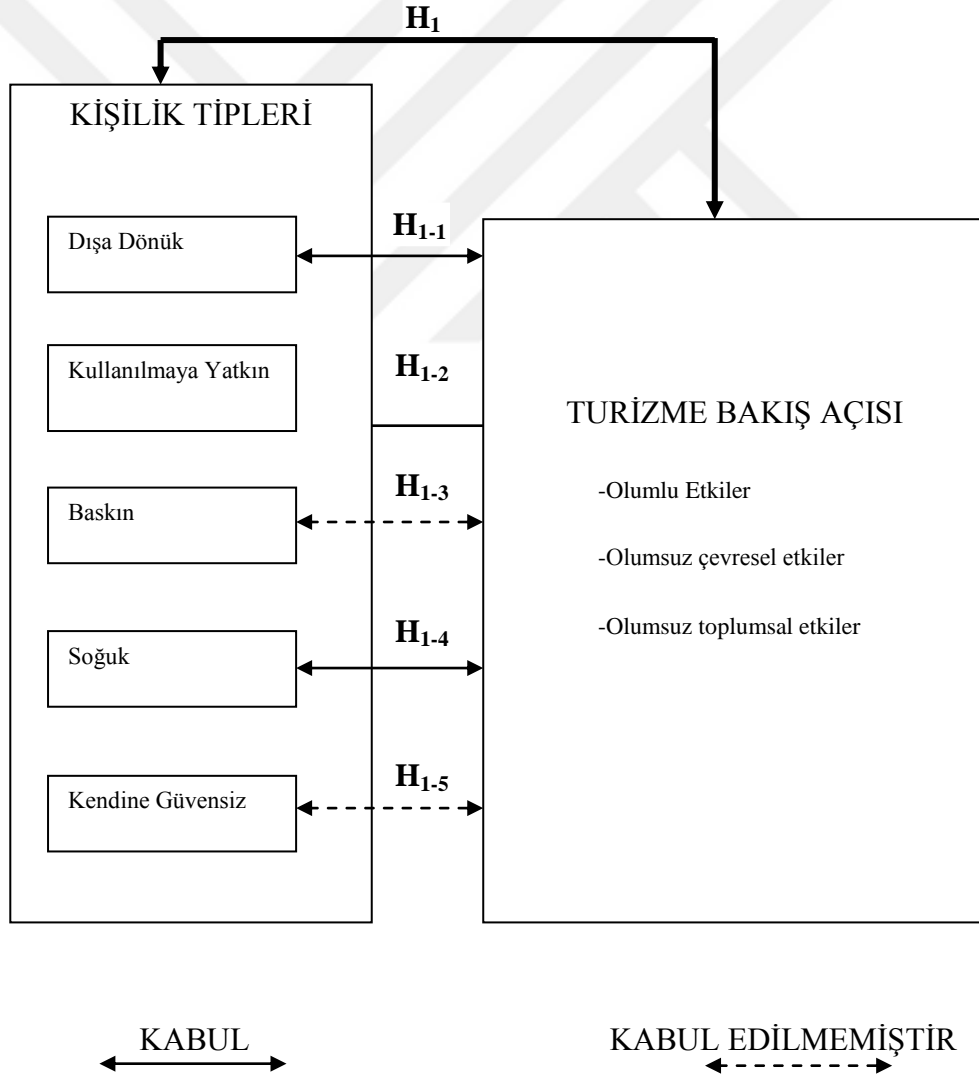
Baskın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişki ($p=0,014$; $p < 0,01$) kapsamında bu araştırma için öngörülen H_{1-3} hipotezi KABUL EDİLMEMİŞTİR. Bununla birlikte baskın kişilik tipi tipine sahip bireylerin turizmin olumsuz toplumlar etkileri arasında “r” değerinin 0,185 olması bu kişilik tipinin turizmi olumlu algılamadığı ve toplumsal düzeni bozacağını düşündüğü söylenebilir.

Soğuk kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişki ($p=0,004$; $p < 0,01$) kapsamında bu araştırma için öngörülen H_{1-4} hipotezi KABUL edilmiştir. Soğuk kişilik tipine sahip bireyler ile yerel halkın turizm algısı arasında “r” değeri; 0,143 olup, düşük düzeyde ($0,00 < r < 0,29$) pozitif doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte soğuk kişilik tipi ile turizmin olumsuz çevresel etkisi arasında ortaya çıkan “r” değerinin; 0,171 ve turizmin olumsuz toplumsal etkisi ile ortaya çıkan “r” değerinin 0,187 olması soğuk kişilik tipin turizmi olumlu algılamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Kendine güvensiz kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişki ($p=0,358$; $p<0,01$) kapsamında bu araştırma için öngörülen H_{1-5} hipotezi KABUL EDİLMEMİŞTİR. Bu kişilik tipinin turizmi olumlu ya da olumsuz algılamadığı şeklinde yorumlanabilir.

3.4. Araştırma Hipotezlerinin Değerlendirilmesi

Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasında herhangi bir ilişkinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi bağlamında yapılan korelasyon analizi sonucunda bu araştırma için öngörülen model kapsamında H_1 , H_{1-1} , H_{1-2} ve H_{1-4} hipotezleri bu araştırma için desteklenmiştir.

Şekil 8: Araştırma Hipotezleri Kabul Durumu

H₁: Kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmiştir.
H_{1.1}: Dışa dönük kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmiştir.
H_{1.2}: Kullanılmaya yatkın kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmiştir.
H_{1.3}: Baskın kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmemiştir.
H_{1.4}: Soğuk kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmiştir.
H_{1.5}: Kendine güvensiz kişilik tipi ile turizm algısı arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul Edilmemiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm için gerekli çekicilik potansiyeline sahip olan kırsal yöreler için turizm, tarım ve hayvancılıktan sonra önemli bir gelir getirici kaynak olarak görülmektedir. Ancak bir bölge veya yörede turizmin gelir getirici bir faaliyet alanı olabilmesi için iyi bir turizm gelişim planı ve yerel halkın desteğinin gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Bir bölgede yaşayan yerel halkın turizmin gelişimine olumsuz tutum sergilemesi halinde turizm sektörünün gelişimini engelleyebileceği öngörülmektedir (Butler, 1980; Ap, 1992; Andereck ve Vogt, 2000; Gürsoy vd., 2002; Jurowski ve Gürsoy, 2004; Harill, 2004; Andereck vd., 2005; Wang ve Pfister, 2006; Dyer vd., 2007; Ayaz vd., 2009; Latkova ve Vogt, 2011; Munhurrun ve Naidoo, 2011; Brida vd., 2014; Ekici ve Çizel, 2014; Bahae, Pisani ve Shavakh, 2014; Türker ve Türker, 2014; Solmaz, 2014; Toprak, 2015; Mesci ve Dönmez, 2016; Bagri ve Kala, 2016). Bu anlamda turizm ve yerel halk ilişkisine yönelik bilimsel araştırmalar önem kazanmaktadır.

Turizm disiplinler arası bir bilim dalı olup, ekonomi, coğrafya, sosyoloji ve psikoloji bilim dalları ile yakinen ilişkilidir. Bu anlamda turizm paydaşlarının bu bilim dalları perspektifinde incelenmesi oldukça önemlidir. Özellikle bireylere özgü bir davranışları önemsemek zorunda olan psikoloji turizmin göz ardı edemeyeceği bir disiplindir.

Modern psikolojide bireylerin kişiliği öne çıkarılan bir kavramdır. Bu kavram çoğunlukla “bireyin iç ve dış çevresinin etkisinde oluşturduğu ve onu diğer bireylerden ayırt eden kendine özgü karakteri ve özellikleri” şeklinde tanımlanmasının yanısıra (Şentepe ve Güven, 2015: 27; www.merriam-webster.com; www.tdk.gov.tr). bireyin hayata adaptasyonunu sağlayan düşünceler, duygular ve davranışlar olarak da tanımlanmaktadır (Jani, 2011: 90). Turizmde sektöre uygun kişilik özelliğine sahip olmayan bireylerin sistemi olumsuz etkileyeceği düşünülmekte (Pelit, Türkmen ve Yarmacı, 2010) ve bu anlamda turizm eğitimi veren kurumların teknik beceri yanında öğrencilerinin davranışsal yönünün geliştirilmesine önem vermesine dikkat çekilmektedir (Keleş ve Keleş, 2017). Turizm sektöründe sağlıklı, pozitif ve uyumlu işgörenlerin daha faydalı olabileceği öngörülmektedir (Çetinsöz ve Akdağ, 2015).

Bu araştırmada kişilik kavramı kırsal bölgelerde yaşamakta olan yerel halk perspektifinden ele alınmakta ve yerel halk ve kişilik tipleri ilişkisine yönelik bir anlayış geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu anlamda yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasındaki ilişki ve yerel halkın demografik özellikleri ile kişilik tipleri ve turizme bakış açıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı test edilmiştir. Bu kapsamda Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halktan Şubat-Mart 2018 döneminde sağlanan verilerin analizi sonrasında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

-Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın profil özelliklerinde cinsiyet bakımından erkekler (%55,8), medeni durum yönünden bekarlar (%54,3), yaş aralığında 18-25 yaş grubu (%41), mesleki boyutunda öğrenciler (%26), ikametgâh süresi 10 yıl ve üzeri olanlar (%49,8), eğitim durumu boyutunda lisans mezunları (%44) ve katılımcıların gelir durumunda ise 1000 TL ve altı gelire sahip olanlar (%36,3) ne çıkmıştır.

-Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın Ardahan ilindeki turistik çekiciliklere yönelik önceliklerinde Kura Nehri (%14,3) ilk sırayı alırken ikinci sırayı %14,1 oranla Kaz, nc sırayı %13,3 oranla ıldır Gölü almıştır. En az kabul gören turistik çekicilik ise %5,8'lik oranla Tabiat Parkı olmuştur.

-Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın kişilik tiplerinde dışa dönük kişilik ($\bar{x}=3,64$), kullanılmaya yatkın kişilik ($\bar{x}=2,63$), baskın kişilik ($\bar{x}=2,57$), soğuk kişilik ($\bar{x}=2,85$) ve kendine güvensiz kişilik ($\bar{x}=2,46$) olmak üzere beş alt boyut tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre yerel halkın kişilik tipinin dışa dönük, soğuk ve kullanılmaya yatkın kişiler önceliğinde olduğunu söylemek mümkündür.

- Ardahan ilinde yaşamakta olan yerel halkın turizm algısında; turizmin olumlu etkileri ($\bar{x}=3,56$), turizmin olumsuz çevresel etkileri ($\bar{x}=3,09$) ve turizmin olumsuz toplumsal etkileri ($\bar{x}=3,14$) olmak üzere üç alt boyut saptanmıştır. Bu sonuçlara göre; Ardahan ilindeki yerel halkın turizmi olumlu algıladığı ancak turizmin toplumsal (ahlaki yapıyı bozacak, alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracak, eğlence mekanları ahlaki değerleri olumsuz etkileyecek) ve çevresel (turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecek, yöredeki trafik sorunlarını artacak) ekinceleri olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

-Ardahan ilindeki yerel halkın kişilik tipleri ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasında eğitim durumu değişkeninde ($p=0,04$; $p<0,05$) farklılık tespit edilmiştir. Farklılığın orta öğretim ($\bar{x}=2,79$) ile önlisans ($\bar{x}=2,99$) ve lisans ve üzeri ($\bar{x}=2,92$) arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuç eğitimin kişiliği şekillendirme de etkili olduğunu göstermektedir.

-Ardahan ilindeki yerel halkın turizm algısı ile demografik özelliklerinin karşılaştırılmasında yaş değişkeninde ($p=0,04$; $p<0,05$) farklılık tespit edilmiştir. Farklılığın 34-40 yaş grubu ($\bar{x}=3,62$) ile 41 ve üzeri yaş grubu ($\bar{x}=3,28$) arasında gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu farklılık için orta yaş grubunun turizmin toplam etkilerine daha olumlu baktığı söylenebilir.

-Ardahan ilindeki yerel halkın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi bağlamında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda orta düzeyde ($r=0,372$; $p=0,000$) olmak üzere pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

-Dışa dönük kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi bağlamında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda orta düzeyde ($r=0,433$; $p=0,000$) olmak üzere pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte dışa dönük kişilik tipi ile turizmin olumlu etkisi arasında ortaya çıkan “r” değerinin; 0,447 ve turizmin olumsuz toplumsal etkileri ile algısı arasında ortaya çıkan “r” değerinin -0,135 olması dışa dönük kişilik tipinin turizmi olumlu algıladığı ve toplumsal bir olumsuzluk teşkil etmeyeceğine inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

-Kullanılmaya yatkın kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi bağlamında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda düşük düzeyde ($r=0,161$; $p=0,001$) olmak üzere pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kullanılmaya yatkın kişilik tipine sahip bireylerin turizmin olumlu etkileri arasında “r” değerinin 0,177 olması bu kişilik tipinin turizmi düşük düzeyde de olsa olumlu yönüyle algıladığı söylenebilir.

-Soğuk kişilik tipi ile turizm algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi bağlamında gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda düşük düzeyde ($r=0,143$; $p=0,004$) olmak üzere pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bununla birlikte soğuk kişilik tipi ile turizmin olumsuz çevresel etkisi arasında ortaya çıkan “r” değerinin;

0,171 ve turizmin olumsuz toplumsal etkisi ile ortaya çıkan “r” değerinin 0,187 olması soğuk kişilik tipin turizmi olumlu algılamadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonuçları kapsamında; yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları şu şekildedir:

- Dışa dönük kişilik tipine sahip olan bireyler turizmi daha olumlu algılarken, turizmin olumsuz toplumsal etkiler oluşturmayacağını düşünmektedirler.
- Kullanılmaya yatkın kişilik tipine sahip olan bireyler turizmin etkilerini olumlu olarak algılamaktadırlar.
- Baskın kişilik tipine sahip olan bireyler turizmin toplumsal yapıyı olumsuz etkileyeceğini düşünmektedirler.
- Soğuk kişilik tipine sahip olan bireylerin turizmin toplumsal ve çevresel olumsuzluklara yol açabileceğini düşünmektedirler.
- Kendine güvensiz kişiliğe sahip olan bireyler için turizm hiç bir anlam ve değer ifade etmemektedir.

Araştırma kapsamında yerel halkın kişilik tiplerine göre turizm algısının belirlenmesine yönelik aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

- Ardahan ilinde turizme yönelik plan ve yatırımlarda kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır. Yapılacak yatırımlarda özellikle dışa dönük kişiliğe sahip bireylere yönelik turizm aktivitelerine öncelik verilmelidir.
- Yerel halkın turizm algısını belirlemek o bölgede turizmin gelişmesi ve halkın turizmi kabullenmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu bakımdan bölgede kamu veya özel girişimlerde yerel halkın görüşü dikkate alınmalıdır.
- Yerel halk turizmde çevreye karşı duyarlıdır ve olumsuz etkisi olacağını düşünmektedir. Bu kapsamda Ardahan’da yapılabilecek turizm yatırımlarında

çevrenin tahrip olmamasına dikkat edilmeli ve çevreye zarar vermeyen turistik faaliyetlere öncelik verilmelidir.

- Eğitim derecesinin artması toplumda turizme karşı olan algıyı olumlu yönde artırmaktadır. Bu bakımdan toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi turizme karşı algıyı olumlu olarak etkileyebilir. Bu anlamda seminer ve konferans türü eğitimlerle Ardahan'daki yerel halk desteklenebilir.

Bu araştırmada, Türkiye Turizm Stratejisi 2023 kapsamında kış turizmi kapsamında desteklenmesi öngörülen Ardahan iline yerel halkın kişilik tipi ve turizm algısından bir çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın Türkiye'deki diğer kırsal yörelere yol gösterici olması arzu edilmektedir. Bununla birlikte gelecekteki benzer çalışmalara yönelik şu öneriler sunulmaktadır:

- Yerel halkın kişilik tipleri; dışa dönük, kullanılmaya yatkın, baskın, soğuk ve kendine güvensiz kişilik tipleri perspektifinden ele alınmıştır. Gelecekteki çalışmalarda daha farklı kişilik tiplerinden (fedakâr, kinci vb.) elde edilen veriler üzerinden farklı bakış açıları oluşturabilir.
- Yerel halkın turizm algısı; turizmin olumlu etkileri, turizmin olumsuz çevresel etkileri ve turizmin olumsuz toplumsal etkileri olarak incelenmiştir. Gelecekteki çalışmalarda turizm algısı farklı boyutlarda çalışılması farklı öngörüler oluşturabilir.
- Yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısına yönelik ölçekler başka kırsal alanlarda uygulanması halinde yeni ve farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Bu araştırma bulguları göstermiştir ki yerel halk ve turizm ilişkisine yönelik önceki çalışmalarda olduğu gibi yerel halkın desteği, bir kırsal yöre veya bölgede turizm gelişimi açısından önem arz etmektedir. Modern psikolojideki kişilik tipleri yönüyle yerel halkın turizm algısının ortaya çıkarıldığı bu tez çalışmasının sonuçlarının yerel yetkiler ve karar vericiler tarafından dikkate alınması ve kullanılması halinde Ardahan ilindeki turizm gelişimine katkı sağlayabileceği ve olumlu çıktılar alınabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acton, G. S. & Revelle, W. (2002). Interpersonal personality measures show circumplex structure based on new psychometric criteria. *Journal of Personality Assessment*, 79(3), 446–471.
- Akbulak, C. (2016). Ardahan ilinde kırsal turizm potansiyelinin sayısallaştırılmış SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Humanitas*, 4(7), 1-30.
- Akın, A., Şimşek, M. Y. ve Akın, A. (2012). Turizm sektörünün ekonomideki yeri ve önemi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 4(7), 63-81.
- Akıncı, Z. ve Yüzbaşıoğlu, N. (2015). Türkiye, dünya turizm sektörü içerisinde bir belirleyici mi, yoksa bir taşıyıcı mı? *Finans Politik ve Ekonomik*, 52(609), 45-62.
- Akyüz, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Altunay, A. ve Öz, F. (2006). Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin benlik kavramı. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 13(1), 46-59.
- Altunel, M. C. (2009). Yerel Halkın Turizmin Gelişmesine Verdiği Desteği Etkileyen Faktörlerin Sosyal Değişim Teorisi Açısından İncelenmesi: Alaçatı Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2), 1-34.
- Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C. & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 1056-1076.
- Andereck, K. L. & Vogt C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes

- toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39(1), 27-36.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, (19), 665-690.
- Ap, J. & Crompton, J. L. (1998). Developing and testing a tourism impact scale. *Journal of Travel Research*, 37(2), 121-130.
- Ayaz, N. (2012). Kırsal Turizm Ve Paydaşları: Belediye Başkanlarının Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayaz, N., Artuğer, Ş. ve Türkmen, F. (2009). Tarihi Zela (Zile) ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açılarını belirlemeye yönelik bir alan araştırması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 103-124.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Bagri, S. C. & Kala, D. (2016). Residents' attitudes toward tourism development and impacts in Koti Kanasar, Indroli, Pattiyur Tourism Circuit of Uttarakhand State, India. *Revista de Turismo Patrimonio Cultural*, 14(1), 23-39.
- Bahar, O. (2006). Turizm sektörünün Türkiye'nin ekonomik büyümesi üzerindeki etkisi: VAR analizi yaklaşımı. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 137-150.
- Bahaee, M., Pisani, M.J. & Shavakh, F. (2014). Residents' attitudes toward international tourism: A case of Iran. *Journal of Tourism and Recreation*, 1(2), 1-14.
- Bal, T. (2009). Dünyada ve Türkiye'de kırsal kalkınma yaklaşımları sunumu. http://tufanbal.net/wp-content/uploads/2015/12/5.Hafta_K%C4%B1rsal-Kalk%C4%B1nma-Yakla%C5%9F%C4%B1mlar%C4%B1.pdf. >[Erişim Tarihi: 02.04.2017].

- Balkan, E. (2014). Dünyada ve Türkiye’de turizm sektör ve mal bazında incelemeler. <http://www.istemiparman.com.tr/dunyada-ve-turkiyede-turizm/>. [Erişim Tarihi: 01.03.2017].
- Bayır, E. (2012). Hans J. Eysenck-Biyolojik Yaklaşım. <http://www.psikolik.com/threads/hans-j-eysenck-biyolojik-yakla%C5%9F%C4%B1m.163/>.> [Erişim Tarihi: 15.05.2017].
- Berber, Ş. (2003). Sosyal değişim katalizörü olarak turizm ve etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 205-221.
- Biçer, R. (2011). Kişilik ve bir kur’an terimi olarak şâkile. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 399-418.
- Boğan, E. ve Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya’da bir araştırma. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12, 325-342.
- Bozkurt, Ö. (2005). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Brida, J. G., Disegna, M. & Osti, L. (2014). Residents’ perceptions of tourism impacts and attitudes towards tourism policies. *An International Multidisciplinary Journal Of Tourism*, 9(1), 37-71.
- Butler, R.W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5-12.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (24.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cengiz, E. ve Kırkbir, F. (2007). Yerel halk tarafından algılanan toplam turizm etkisi ile turizm desteği arasındaki ilişkiye yönelik yapısal bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 19-37.

- Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 293-306.
- Çeken, H., Karadağ, T. ve Dalgın, T. (2007). Kırsal kalkınmada yeni bir yaklaşım kırsal turizm ve Türkiye'ye yönelik teorik bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 1-14.
- Çetin N. G. ve Beceren, E. (2007). Lider Kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 110-132.
- Çetinsöz, B. C. ve Akdağ, G. (2015). Otel çalışanlarının sahip oldukları kişilik özellikleri ve iş performansı ilişkileri: Antalya'da faaliyet gösteren beş yıldızlı otellerde bir uygulama. *Turizm Akademik Dergisi*, 2(1), 1-13.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerine bir değerlendirme. *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (6), 1-18.
- Çimen, H. (2014). Ardahan'ın turizm potansiyeli. *Karadeniz Dergisi*, 6(21), 100-108.
- Deprey, J. & Oti, R. (2011). Test Review, <https://jenniferdeprey.files.wordpress.com/2013/03/16-pdf-test-review.pdf>.> [Erişim Tarihi: 14.05.2017].
- Demirci, M. K., Özler, D. E. ve Girgin B. (2009). Beş faktör kişilik modelinin işyerinde duygusal tacize (mobbing) etkileri: Hastane işletmelerinde bir uygulama. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(2), 13-39.
- DPT, (2000). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı kırsal kalkınma özel ihtisas komisyonu raporu. Ankara.
- Doğan, H., Üngüren, E. (2010). Alanya halkının turizme sosyo-kültürel açıdan bakışı. *E-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences*, 5 (4), 396-415.
- Doğan, S. ve Akşahin, S. B. (2011). Türkiye ve AB'de kırsal kalkınma: Bir mevzuat derlemesi. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Duran, E., Özkul, E. (2012). Yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumları: Akçakoca örneği üzerinden bir yapısal model. *International Journal of Human Sciences* [Online]. (9)2, 500-520.
- Durna, U. (2004). A ve B tipi kişilik yapısı ve bunlar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, *Yönetim ve Ekonomi*, 11(1), 191-206.
- Dyer, P., Gürsoy, D., Sharma, B. & Carter, J. (2007). Structural modeling of resident perceptions of tourism and associated development on the Sunshine Coast Australia. *Tourism Management*, (28), 409-422.
- European Commission. (2013). Rural development in the European Union statistical and economic information report.
- Ekici, R. ve Çizel, B. (2014). Yerel halkın turizm gelişimi desteğine ilişkin tutumlarının destinasyonların gelişme düzeylerine göre farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11 (3), 73-87.
- Erdoğan, A., Özsoy, M. ve Taşkıran, M. (2013). Ardahan ilinde doğa turizmi master planı (2013 – 2023).
- Faulkner, B & Tideswell, C (1997). A framework for monitoring community impacts of tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1), 3-28.
- Feist, J. & Feist, G. J. (2008). *Theories of personality* (7th edition), United States of America: The McGraw-Hill Companies.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, (2015). Ulusal kırsal kalkınma stratejisi 2014-2020.
- Gümüş, N. ve Özüpekçe, S. (2009). Foça'da turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik yerel halkın görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 398-417.
- Güneş, N. (2014). Yerel Halkın Turizm Algısı Ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, akdeniz üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, antalya.

- Gürsoy, D., Jurowski C. & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Harrill R. (2004). Resident attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of Planning Literature*, 18(3), 251-266.
- Harlak, H. Treyt kuramları (Ayrııcı özellikler ya da kişilik çizgileri). <http://www.akademik.adu.edu.tr/bolum/fef/psikoloji/webfolders/topics/K%20%C4%B0%20C5%9E%20%C4%B0%20L%20%C4%B0%20K-sunu3.pdf>.> [Erişim Tarihi: 15.05.2017].
- Hiçdurmaz, D. ve Öz, F. (2011). Benliğin bilişsel yaklaşımla güçlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 68-78.
- İnanç, B.Y. ve Yerlikaya, E.E. (2012). *Kişilik kuramları* (6.Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- İşleyen, T. ve Küçük, B. (2013). Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 199-208.
- Jani, D. (2011). The influence of personality on tourist information behavior. *e-Review of Tourism Research* [Online], 9(3), 88-95.
- Jurowski, C. & Gursoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 296-312.
- Karaman, A., Baltacıoğlu, S. ve Gürhan, Y. E. (2015). Kırsal kalkınma açısından kırsal turizm ve Halkapınar için proje önerileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 18(2), 165-185.
- Kaşlı, M. (2009). Otel İşletmelerinde İş Görenlerin Kişilik Özellikleri, Lider-Üye Etkileşimi ve Tükenmişlik İlişkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

- Keleş, Y. ve Keleş M. (2017). Turizm Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri: Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitime Yönelik Bir Değerlendirme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (62), 417-428.
- Kervankıran, İ. ve Bulut, E. (2015). Antalya ili turizminin gelişimini ve etkilerini yerel halk nasıl değerlendirmektedir? *Türk Coğrafya Dergisi*, 65, 35-45.
- Kreag, G. (2001). The impacts of tourism. <http://www.seagrant.umn.edu/downloads/t13.pdf>.> [Erişim Tarihi: 29.06.2017].
- Kozak, M. A., Evren, S. ve Çakır, O. (2013). Tarihsel süreç içinde turizm paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1), 7-22.
- Kozak, M. (2013). *Turizm sektörünün ulusal ekonomiler üzerindeki etkileri, Turizm ekonomisi*. (Editör: Metin Kozak), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kuşat, N. (2011). Küreselleşen dünyada turizm sektörü: Bilgi iletişim teknolojileri ve rekabet gücü. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(5), 114-138.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi (2023), Ankara.
- Künü, S., Hopoğlu, S., Gürçam, Ö. S. ve Güneş, Ç. (2015). Turizm ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişki: Doğu Karadeniz bölgesi üzerine bir inceleme. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 71-93.
- Latkova, P. & Vogt, C. A. (2011). Residents’ attitudes toward existing and future tourism development in rural communities. *Journal of Travel Research*, 51(1) 50–67.
- Mansuroğlu, S. (2006). Turizm gelişmelerine yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Akseki/Antalya örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35-46.
- Mesci, M. ve Dönmez, G. (2016). Turizmin bölgesel kalkınma ve yerel halk üzerindeki etkisi: Mudurnu örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 21-50.

- Molefe, S. P. (1996). Rural development in South Africa: Implications for social work practice. *Journal of Social Development in Africa*, 11(2), 21-31.
- Munhurrun, P. R. & Naidoo, P. (2011). Residents' attitudes toward perceived tourism benefits. *International Journal of Management and Marketing Research*, 4(3), 45-56.
- Neto, F. (2003). A new approach to sustainable tourism development: Moving beyond environmental protection. Desa Discussion Paper No: 29, United Nations.
- Norman, L. (2016). The socio-cultural impact of tourism. <http://slideplayer.com/slide/9477066>> [Erişim Tarihi: 13.02.2018].
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli İle Merkezi. *Ankara niversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- zdemir, O., zdemir, P.G., Kadak, M.T. ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özel, . H. (2014). Turizmin sosyo-kültürel boyutta ortaya çıkardığı etkilerin incelenmesi: Marmaris rneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (42), 57-68.
- Pelit, E., Türkmen, F. ve Yarmacı, N. (2010). Turizm sektöründeki işgörenlerin kişilik özelliklerini değerlendirmeye yönelik bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* [Online], 2(1), 1309-8012.
- Perpar, A. (2007). Characteristics of rural areas in Slovenia: Advantages, weaknesses and possibilities for improvement of present situation from viewpoint of sustainable rural development. Biotechnical Faculty, University of Ljubljana, Jamnikarjeva.
- Pinugu, J. N. (2014). Sullivan's interpersonal theory. <https://www.slideshare.net/jnjpinugu/sullivans-interpersonal-theory>.>[Erişim Tarihi: 14.05.2017].

- Plessis, V., Beshiri R. & Bollman, R. D. (2002). Definitions of “rural”. *Agriculture and Rural Working Paper Series* (61), 1-43.
- Rátz, T & Puczko, L. (1998). Rural tourism and sustainable development in Hungary; In: D. Hall - L. O'Hanlon eds.: "Rural Tourism Management: Sustainable Options" International Conference, Conference Proceedings; Scottish Agricultural College, Auchincruive, Scotland, UK, 450-464.
- Sarıtaş, M. (1997). Yönetimde kişilik faktörü. *Eğitim Yönetimi*, 3(4), 527-548.
- Sayar, S. (2000). Yahudi karakteri tarihî ve sosyo-psikolojik bir yaklaşım. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 1-13.
- Schultz, D. (1976). *Theories of personality*, California: Brooks/Cole Publishing Company Monterey.
- Sevil, T. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi* (1. Baskı), (Editör: Serdar Kocaekşi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Solmaz, C. (2014). Yerel halkın bölge turizmine bakış açısının belirlenmesi: Burdur’da bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 91-105.
- Soysal, A. (2008). Çalışma yaşamında kişilik tipleri: Bir literatür taraması. *Çimento İşveren*, 4-19.
- Stockbridge, M. & Dorward, A. (2015). Centre for development, environment and policy, P530 Rural Development. The University of London.
- Surchev, P. (2010). Rural areas - problems and opportunities for development. *Trakia Journal of Sciences*, 8(3), 234-239.
- Şahbaz, R. P. ve Karaçar, E. (2013). Yerel çekiciliklerin turizme kazandırılmasına yönelik yöre halkının tutumları: Çankırı Tuz Mağarası Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1(4), 12-19.
- Şentepe, A. ve Güven, M. (2015). Kişilik özellikleri ve dindarlık ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(31), 27-44.

- Tan, Ö. (2012). Kırsal kalkınmada turizmin rolü ve İğneada'nın turizm potansiyeli. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 141-147.
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, (2010). Kırsal kalkınma planı, Ankara.
- Taşdöven, H., Emhan, A. ve Dönmez, M. (2012). Liderlik tarzı ve mizaç-karakter ilişkisi: polis teşkilatında bir uygulama. *Yönetim ve Ekonomi*, 19(2), 165-177.
- Taymur, İ. ve Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177.
- Toprak, L. (2015). Mardin'de halkın turizm algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 201-218.
- Tuna, M. ve Türkmen, F. (2013). Turizm işletmesi yöneticilerinin kişilik tiplerinin belirlenebilmesine yönelik bir araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1(4), 57-68.
- Turhan, M. S. (2005). Avrupa Birliği üyeliği yolunda Türkiye kırsal kalkınma tedbirleri uygulama süreci, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Türker, G. Ö. ve Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1), 81-98.
- Türker, N. ve Öztürk, S. (2013). Perceptions of residents towards the impacts of tourism in the Küre Mountains National Park, Turkey. *International Journal of Business and Social Science*, 4(2), 45-56.
- Türker, N., Selçuk, Ş. ve Özyıldırım A. (2016). Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerine etkisi: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 1-13.
- Türkmen, F. (2013). Kişilik tiplerinin çatışmayı yönetme yöntemlerine etkisi: Turizm sektöründe bir uygulama. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği. (2016). Turizm sektörünün mevcut durumu ve sürdürülebilirliğine yönelik öneriler, Ankara.

- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2004). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi* (4.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ünlüöner, K., Tayfun, A. ve Kılıçlar, A. (2007). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wang, Y., Pfister, R. E. & Morais, D. B. (2006). Residents' attitudes toward tourism development: A case study of Washington, *Northeastern Recreation Research* (14), 411-417.
- Williams, J. & Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 273-275.
- Yaman, M. ve Salma, M. (2012). Örgütsel davranış kişilik ve kişisel farklılıkların analizi. <https://googlegroups.com/group/samsunsagliksenyukseklisans/attach/23df103ae4767626/A-GURUBU-%20Ki%C5%9Filik%20%C3%96zet%20ve%20Sorular.pptx?part=0.1> > [Erişim Tarihi: 14.05.2017].
- Yenigül, S. B. (2016). Kırsal kalkınma politikalarında yeni yaklaşımlar ve bu yaklaşımların Türkiye'nin kırsal kalkınma politikalarına etkisi. *Planlama Dergisi*, 27(1), 16–25.
- Yeşilbaş, M. (2011). Kırsal kalkınma politikalarının gelişim çizgisi ve planlı dönemde kırsal kalkınma yaklaşımları. *Türk İdare Dergisi*, (470), 153-176.
- Yoldaş, A. (2013). Türkiye'deki turizm sektöründe staj yapmış Kırgız üniversite öğrencilerinin gözüyle Türk turizminin değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, (34), 1-16.

İnternet Kaynakları

- <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>> [Erişim Tarihi: 25.09.2017].
- <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ego>> [Erişim Tarihi: 06.02.2018].
- https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/enlargement/countries/turkey/ipard_en.pdf> [Erişim Tarihi: 08.04.2017].
- http://erzurumram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969720/dosyalar/2014_10/30104803_kiilikkuramlar.pdf> [Erişim Tarihi: 27.04.2017].
- https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=69867> [Erişim Tarihi: 20.03.2017].
- <https://sites.google.com/site/psychologyofpersonalityperiod8/home/psychodynamic-theories/jung-s-personality-theory>> [Erişim Tarihi: 29.04.2017].
- <https://sites.google.com/site/psychologyofpersonalityperiod8/home/psychodynamic-theories/adler-s-personality-theory>> [Erişim Tarihi: 29.04.2017].
- <https://sites.google.com/site/psychologyofpersonalityperiod8/home/psychodynamic-theories/horney-s-personality-theory>> [Erişim Tarihi: 05.04.2017].
- <https://sites.google.com/site/5startct11088/blackpool/butler-s-tourism-area-life-cycle>> [Erişim Tarihi: 17.02.2018].
- <https://vikeshkashyap.blogspot.com.tr/2017/04/butlers-tourist-area-life-cycle-talc.html>> [Erişim Tarihi: 16.02.2018].
- http://wps.ablongman.com/wps/media/objects/1530/1567154/278316_CH08_61939.pdf> [Erişim Tarihi: 27.03.2017].
- <http://www.ardahan.gov.tr/2016-yili-n-fus-bilgileri>> [Erişim Tarihi: 2.07.2017].
- <https://www.ashp.org/-/media/store-files/p4726-sample-essay-character.ashx>> [Erişim Tarihi: 18.04.2017].
- <http://www.agriinfo.in/default.aspx?page=topic&superid=7&topicid=1443>> [Erişim Tarihi: 28.03.2017].

http://www.bbc.co.uk/schools/gcsebitesize/geography/rural_environments/characteristics_rural_areas_rev1.shtml.> [Erişim tarihi: 22.03.2017].

<http://www.being-here.net/page/7897/fig-1-the-doxey-s-irridex-model>> [Erişim Tarihi: 13.02.2018].

<https://www.boundless.com/psychology/textbooks/boundless-psychology-textbook/personality-16/psychodynamic-perspectives-on-personality-77/neofreudian-psychoanalytic-theory-of-personality-305-12840/>.> [Erişim Tarihi: 29.04.2017].

<http://www.gdrc.org/uem/eco-tour/envi/index.html>.> [Erişim Tarihi: 17.08.2017].

<http://www.gelisimpsikiyatri.com/mizachuy>.> [Erişim Tarihi: 17.04.2017].

https://www.ivcc.edu/uploadedFiles/_faculty/_mangold/Horney%20and%20Psychoanalytic%20Social%20Theory.pdf.> [Erişim Tarihi: 12.05.2017].

<http://www.merih.net/m2/lid/wmetate27.htm>.> [Erişim Tarihi: 22.04.2017].

<http://www.open.edu/openlearn/ocw/mod/oucontent/view.php?id=19238&section=2.1>
> [Erişim Tarihi: 15.02.2018].

<http://www.psikolojik.gen.tr/kisilik-kuramlari.html>.> [Erişim Tarihi: 25.04.2017].

http://www.readwritethink.org/files/resources/lesson_images/lesson800/psychoanalysis.pdf.> [Erişim Tarihi: 28.04.2017].

http://www.tarimziraat.com/tarim_sozlugu/kirsal_alan/kirsal_alan_nedir/.> [Erişim Tarihi: 15.03.2017].

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimsec=196808.> [Erişim Tarihi: 22.03.2017].

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58f3b1a323f5a3.56955127.> [Erişim Tarihi: 16.04.2017].

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58f79ada297871.59362488.> [Erişim Tarihi: 19.04.2017].

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58a33370ebbf20.21081140> [Erişim Tarihi: 02.06.2017].

<https://www.verywell.com/fromms-five-character-orientations-2795956>.> [Erişim Tarihi: 11.05.2017].

<http://www.yourarticlelibrary.com/sociology/rural-sociology/rural-community-top-10-characteristics-of-the-rural-community-explained/34968/>. [Erişim Tarihi: 23.03.2017].

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/personality>> [Erişim Tarihi: 06.02.2018].

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Carl Jung' un Sekiz Kişilik Tipi	32
Tablo 2: Adler'in Psikolojik Kişilik Tipleri	33
Tablo 3: Eric Fromm'un Kişilik Tipleri	34
Tablo 4: Karen Horney'in Kaygıyla Mücadele Yöntemleri	34
Tablo 5: Harry Stack Sullivan'ın Gelişim Aşamaları.....	35
Tablo 6: Raymond B. Cattel'in 16 Kişilik Faktörü.....	36
Tablo 7: Costa ve McCrae'nin Beş Faktörlü Kişilik Modeli	38
Tablo 8: Leonard Horowitz ve Lynn Alden'in Kişilik Tipleri	39
Tablo 9: Turizmin Etkileri	47
Tablo 10: Turizmin Ekonomik Etkileri.....	49
Tablo 11: Kırsal Alanlarda Turizmin Olumlu ve Olumsuz Etkileri	50
Tablo 12: Ardahan İli için Uygun Turizm Türleri ve Çekicilikler	67
Tablo 13: Skewness ve Kurtosis Testi Sonuçları.....	68
Tablo 14: Kişilik Tipleri Ölçeğine ilişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizi Sonuçları	70
Tablo 15: Turizm Algısı Ölçeğine ilişkin Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizi Sonuçları	71
Tablo 16: Yerel Halkın Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=400)	72
Tablo 17: Ardahan İlinin Çekicilik Faktörleri	73
Tablo 18: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Dışa dönük Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular	74
Tablo 19: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular.....	75
Tablo 20: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Baskın Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular	75
Tablo 21: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Soğuk Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular	76

Tablo 22: Yerel Halkın Kişilik Tiplerinden Kendine Güvensiz Kişilik Tipi Boyutuna İlişkin Bulgular	76
Tablo 23: Turizmin Olumlu Etkileriyle İlgili Bulgular	77
Tablo 24: Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileriyle İlgili Bulgular	78
Tablo 25: Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileriyle İlgili Bulgular	79
Tablo 26: Dışa Dönük Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	80
Tablo 27: Kullanılmaya Yatkın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması	81
Tablo 28: Baskın Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	82
Tablo 29: Soğuk Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması.....	83
Tablo 30: Kendine Güvensiz Kişilik Tipinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması	84
Tablo 31: Kişilik Tipleri Toplamının Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması	85
Tablo 32: Turizmin Olumlu Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması ...	86
Tablo 33: Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması	88
Tablo 34: Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması	89
Tablo 35: Turizmin Toplam Etkilerinin Demografik Özelliklerle Karşılaştırılması ...	91
Tablo 36: Yerel Halkın Kişilik Tipleri ile Turizm Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi (n=400)	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Modeli	21
Şekil 2: Sigmund Freud'un Kişilik Kuramı	31
Şekil 3: Eysenck'in Kişilik Boyutları	37
Şekil 4: Turizmin Sosyal Etkilerinin Analizinde Kullanılan Bir Çerçeve	53
Şekil 5: Doxey Kızgınlık İndeksi Modeli.....	54
Şekil 6: Butler'ın Zaman Döngüsü Modeli.....	55
Şekil 7: Ardahan'ın Potansiyel Turizm Değerleri Haritası.....	66
Şekil 8: Araştırma Hipotezleri Kabul Durumu.....	94

EKLER

Ek-1: Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırmada Ardahan ilindeki yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısının belirlenmesi ve yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada siz değerli katılımcıların Ardahan turizmine yönelik görüşleriniz bizim için önem arz etmektedir. Bize aşağıdaki sorular kapsamında birkaç dakikanızı ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Uğur PARLAK
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
ugurparlak1991@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Nurettin AYAZ
Safranbolu Turizm Fakültesi
Turizm İşletmeciliği Bölümü
gnurettinayaz@karabuk.edu.tr

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz?		Yaşınız?			
Kadın	( )	18-25	( )		
Erkek	( )	26-33	( )		
		34-41	( )		
		42 ve üzeri	( )		
Medeni Durumunuz?		Mesleki Durumunuz?			
Bekâr	( )	İşçi	( )		
Evli	( )	Memur	( )		
		Esnaf	( )		
		Çiftçi	( )		
		Öğrenci	( )		
		İşsiz	( )		
Eğitim Durumunuz?		Gelir Durumunuz (TL /Aylık)?			
İlkokul	( )	1000 TL ve altı	( )		
Ortaöğretim	( )	1001-2000 TL	( )		
Ön Lisans (2 yıllık)	( )	2001- 3000 TL	( )		
Lisans (4 yıllık)	( )	3001- 4000 TL	( )		
		4001TL ve üzeri	( )		
Kaç yıldır Ardahan'da yaşamaktasınız?		Ardahan için önemli çekicilik unsurlarını işaretleyiniz.			
1 yıl ve altı	( )	Kura Nehri	( )	Tabiat Parkı	( )
2-5 yıl	( )	Kaşar Peyniri	( )	Atatürk Silueti	( )
6-10 yıl	( )	Kaz	( )	Yaylalar	( )
11 yıl üzeri	( )	Çıldır Gölü	( )	Damal Bebeği	( )
		Ardahan	( )	Festivalleri	( )
		Kalesi	( )		( )

2. BÖLÜM: KİŞİLİK TİPİ ÖLÇEĞİ

İnsanlarla ilişkilerinizde aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi işaretleyiniz.

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılıyorum 3: Kısmen Katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

1	İnsanların sorunlarına karşı duyarlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	İnsanlar tarafından kolay ikna edilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	İnsanlara duygularımı çok fazla açarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Kendi kararlarımı kendim alabilen bağımsız bir yapıya sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	İnsanlara karşı saldırgan bir yapım vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	İnsanları memnun etmek için çok çaba harcarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Çok eğlenceli bir insanımdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Çok fazla fark edilmek isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	İnsanlara gereğinden fazla güvenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	İnsanları çok fazla kontrol etmeye çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	İnsanların ihtiyaçlarını kendiminkinden daha fazla önemserim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	İnsanları değiştirmeye çok fazla uğraşırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kolayca kandırılabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	İnsanlara karşı çok fazla cömerttim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	İnsanlardan korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	İnsanlara karşı çok şüpheliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	İstediğimi elde etmek için insanları etkilerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	İnsanlara özel hayatımdan çok fazla bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	İnsanlarla çok fazla tartışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	İnsanlara karşı çok mesafeliyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	İnsanlara güvenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	İnsanlara “hayır” diyebilmek benim için zordur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Gruplara katılmak benim için zordur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Özel hayatımla ilgili şeyleri kendime saklarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Yeni tanıştığım kişilerle kolay iletişim kurarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	İnsanların ne istediğimi bilmesini isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	İnsanlara karşı sevgi ve şefkat gösteririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	İnsanlarla iyi geçinirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	İnsanlarla uzun süreli ilişkiler kurarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Tek başıma vakit geçirmeyi severim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

3.BÖLÜM: TURİZM ALGISI ÖLÇEĞİ

Ardahan'da turizmin oluşturabileceği etkiler için aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi işaretleyiniz.

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılıyorum 3: Kısmen Katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

1	Turizm Ardahan için önemli sektörlerden birisi olacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Turizm, Ardahan'daki insanların gelirlerini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Turizm, yörede birçok yararlı iş olanakları sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Turizm, yörede kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Turizm Ardahan'da yerel dayanışma ve işbirliğini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Turizm, yöredeki tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Turizm, yöredeki hizmet kalitesini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Turizm, Ardahan'da kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Turizm Ardahan'da hoşgörüyü artırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Turizm sayesinde yöredeki altyapı gelişecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Turizm, Ardahan'a ekonomik hareketlilik getirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Turizm, yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Turizm Ardahan'da güvenlik hizmetlerini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Turizm, Ardahan'da suç oranlarını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Turizm, yöredeki geleneksel yaşamı değiştirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Turizm yöreyi nüfus bakımından aşırı derecede kalabalıklaştıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Turizm, yöredeki yaşam biçimini olumsuz etkileyecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Turizm, yöredeki birçok mal ve hizmetin fiyatlarını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Turizm, çevre kirliliğine neden olacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Turizm, gürültüye neden olacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Turizm yerel halk ile turistler arasında uyuşmazlığa neden olacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Turizm, yöredeki emlak fiyatlarını arttırarak, kiracıları olumsuz yönde etkileyecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları Ardahan'da ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Anketimize katılım ve ilginizden dolayı teşekkür ederiz.

Ek-2: Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırmada Ardahan ilindeki yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısının belirlenmesi ve yerel halkın kişilik tipleri ile turizm algısı arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada siz değerli katılımcıların Ardahan turizmine yönelik görüşleriniz bizim için önem arz etmektedir. Bize aşağıdaki sorular kapsamında birkaç dakikanızı ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Uğur PARLAK
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
ugurparlak1991@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Nurettin AYZAZ
Safranbolu Turizm Fakültesi
Turizm İşletmeciliği Bölümü
nurettinayaz@karabuk.edu.tr

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz?		Yaşınız?			
Kadın	( )	18-25	( )		
Erkek	( )	26-33	( )		
		34-41	( )		
		42 ve üzeri	( )		
Medeni Durumunuz?		Mesleki Durumunuz?			
Bekâr	( )	İşçi	( )		
Evli	( )	Memur	( )		
		Esnaf	( )		
		Çiftçi	( )		
		Öğrenci	( )		
		İşsiz	( )		
Eğitim Durumunuz?		Gelir Durumunuz (TL /Aylık)?			
İlkokul	( )	1000 TL ve altı	( )		
Ortaöğretim	( )	1001-2000 TL	( )		
Ön Lisans (2 yıllık)	( )	2001- 3000 TL	( )		
Lisans (4 yıllık)	( )	3001- 4000 TL	( )		
		4001TL ve üzeri	( )		
Kaç yıldır Ardahan'da yaşamaktasınız?		Ardahan için önemli çekicilik unsurlarını işaretleyiniz.			
1 yıl ve altı	( )	Kura Nehri	( )	Tabiat Parkı	( )
2-5 yıl	( )	Kaşar Peyniri	( )	Atatürk Silueti	( )
6-10 yıl	( )	Kaz	( )	Yaylalar	( )
11 yıl üzeri	( )	Çıldır Gölü	( )	Damal Bebeği	( )
		Ardahan	( )	Festivalleri	( )
		Kalesi	( )		

2. BÖLÜM: KİŞİLİK TİPİ ÖLÇEĞİ

İnsanlarla ilişkilerinizde aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi işaretleyiniz.

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kısmen Katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

1	İnsanların sorunlarına karşı duyarlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	İnsanlar tarafından kolay ikna edilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	İnsanlara duygularımı çok fazla açarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Çok fazla fark edilmek isterim..	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	İnsanlara gereğinden fazla güvenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	İnsanları çok fazla kontrol etmeye çalışırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	İnsanlardan korkarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	İnsanlara karşı çok şüpheciyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	İstediğimi elde etmek için insanları etkilerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	İnsanlara özel hayatımdan çok fazla bahsederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	İnsanlara karşı çok mesafeliyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	İnsanlara güvenmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	İnsanlara karşı sevgi ve şefkat gösteririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	İnsanlarla iyi geçinirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	İnsanlarla uzun süreli ilişkiler kurarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Tek başıma vakit geçirmeyi severim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

3.BÖLÜM: TURİZM ALGISI ÖLÇEĞİ

Ardahan'da turizmin oluşturabileceği etkiler için aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi işaretleyiniz.						
1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kısmen Katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum						
1	Turizm, yörede birçok yararlı iş olanakları sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Turizm, yörede kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Turizm Ardahan'da yerel dayanışma ve işbirliğini artıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Turizm, yöredeki tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Turizm, yöredeki hizmet kalitesini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Turizm, sayesinde doğal çevre korunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Turizm, Ardahan'da kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Turizm Ardahan'da hoşgörüyü artırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Turizm sayesinde yöredeki altyapı gelişecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Turizm, Ardahan'a ekonomik hareketlilik getirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Turizm, yöreye daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Turizm, yöredeki ulaştırma olanaklarını geliştirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Turizm, yöredeki kültürün tanıtımına katkı sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar yöredeki doğal çevreyi tahrip edecektir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Turizm, yöredeki trafik sorunlarını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Turizm, yöredeki ahlaki yapıyı bozacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Turizm, yöredeki alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Turizmin gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları Ardahan'da ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Anketimize katılım ve ilginizden dolayı teşekkür ederiz.

Ek-3: Etik Kurul Kararı

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ : 22.02.2018
TOPLANTI NO : 2018/01

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 6:

23.01.2018 tarih ve 518054 sayılı Yrd. Doç. Dr. Nurettin AYAZ'ın dilekçesi ve eki görüşüldü.

Üniversitemiz Turizm İşletmeciliği yüksek lisans öğrencisi Uğur PARLAK'ın hazırlamakta olduğu "Turizm Açılmamış Kırsal Bölgelerde Yerel Halkın Turizme Yönelik Tutumları: Ardahan İli Örneği" konulu çalışmasını uygulamak üzere ekte sunulan anket çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

22/02/2018
ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Zeki TEKİN

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Kalp ve damar hastalıklarından korunmak için sağlıklı beslenmeye özen gösteriniz.

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Balıklar Kayası Kampüsü, KARABÜK
Tel: (370) 418 76 80 Faks: (0 370) 418 7681

Ayrıntılı bilgi için iribat:

ÖZGEÇMİŞ

1991, Ardahan/Posof doğumlu olan Uğur PARLAK, 2015 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndan lisans derecesi ile mezun olmuştur. Ayrıca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümünü ikincilikle bitirerek başarı belgesi almıştır. 2016-2017 öğretim yılı Bahar döneminde Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında yüksek lisansa başlamıştır.

